

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türk ve Fransız Hukukunda Vatandaşlığın Kazanılması Hallerinin Karşılaştırılması

Sabrpa Thierry NONGOUTE

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Ali Gümrah TOKER

İZMİR-2017

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : SABRAPA THIERRY NONGOUTE
Öğrenci No : 2014801924
Tez Başlığı : Türk ve Fransız Hukukunda Vatandaşlığın Kazanılması Hallerinin
Karşılaştırılması

Savunma Tarihi : 09/01/2018
Danışmanı : Yrd.Doç.Dr.Ali Gümrah TOKER

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>	<u>İmza</u>
Yrd.Doç.Dr.Ali Gümrah TOKER	-DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	
Prof.Dr.Hacı CAN	-DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	
Yrd.Doç.Dr.Cem ÖZCAN	-İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ	

SABRAPA THIERRY NONGOUTE tarafından hazırlanmış ve sunulmuş olan bu tez savunmada başarılı bulunarak oy birliği() / oy çokluğu() ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Demet ÖZDAMAR
Müdür

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum **“TÜRK VE FRANSIZ HUKUKUNDA VATANDAŞLIĞIN KAZANILMASI HALLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI ”** adlı çalışmanın, tarafımdan akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir bunu onurumla doğrularım.

Tarih

..../..../.....

Sabrapa Thierry NONGOUTE

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Türk ve Fransız Hukukunda Vatandaşlığın Kazanılması Hallerinin Karşılaştırılması

Sabrpa Thierry NONGOUTE

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı

Hukuk, zamanla gelişen bir bilimdir. Eski zamanlardan günümüze, insanlar kendilerini hep bir aileye, bir topluma ait olma ihtiyacını hisstemişlerdir. Bu yüzden, aile, toplum ve vatan gibi kavramlar yaratılmıştır. Vatandaşlık, ister gerçek bir kişi olsun isterse de tüzel kişi (şirketler, dernekler, gemi vb.) olsun belirli bir ulusa yasal bağlanma anlamına gelmektedir. Vatandaşlık kişiye siyasi, sivil ve mesleki görev ve haklar tanımaktadır.

Uluslararası özel hukuk kuralları gerek Kara Avrupası ülkelerinde gerekse de Anglo-Sakson ülkelerinde yalnızca hukuk çatışmaları ve yargı çatışmaları ile ilgilidir. Örneğin, Kara Avrupası Hukuk sistemine tabi olan Türkiye, Fransa ve Almanya gibi ülkelerde vatandaşlık yasası genelde anayasa hukuku yani kamu hukuku meselesidir ve birçok diğer ülkede de yabancının durumu kamu özgürlükleriyle oldukça yakından bağlantılıdır.

Çifte vatandaşlık, iki ülke vatandaşlığına aynı anda sahip olma anlamına gelir ve genellikle bir avantaj olarak görülür. Bazı ülkelerde buna izin verilirken bazı ülkelerde ise çifte vatandaşlık yasaktır. Türk ve Fransız mevzuatlarında çifte vatandaşlığı engelleyen bir hüküm yoktur.

Bu çalışmada, Türk ve Fransız Hukukunda vatandaşlığın kazanılması hallerinin karşılaştırılması konusuna yer verilmektedir. Bu çalışmanın yazımında, çoğunlukla 12.06.2009 tarihli 5901 sayılı Kanun ile Türk vatandaşlığını ve Fransız Medeni Kanununun Fransız uyruklüğünü kabul eden maddeleri (17 ila 33-2. Maddeler) dikkate alınmıştır. Fransız hukuku ve Türk hukuku uyarınca vatandaşlık kazanılmasına ilişkin mevzuat genel olarak benzerlik taşımaktadır. Bu düzenlemeler incelenirken iki hukuk arasındaki farklılıklara da değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Vatandaşlık kazanılması, evlenme yoluyla, çocuk edinme yolu, Türk vatandaşlık kanunu, Fransız vatandaşlığı kanunu.

ABSTRACT

Master's Thesis

Comparaison of Acquisition forms of Nationality in Turkish and French law

Sabrpa Thierry NONGOUTE

Dokuz Eylul University

Graduate School of Social Sciences

Department of International private Law

Master of Labor Law Program

Law in itself is a science that evolves from generation to generation. From ancient times to today. Men have always wanted to belong to a family, a society, a community. It is in this option that families, peoples and nations were created slowly. This is the notion of nationality. Nationality is the bond of legal affiliation to a given nation, whether for a natural person or for a legal person (companies, associations, ships, etc.). Nationality confers political, civic and professional duties and rights.

International private law rules are concerned only with legal conflicts and judicial conflicts in Land-European or Anglo-Saxon countries. For example, in countries such as Turkey, France and Germany, which are subject to the Black European Law system, citizenship law is generally a matter of constitutional law or public law, and in many other countries the situation of the foreigner is closely linked to public freedoms.

In this work we shall try to make a summary comparison between the positive Turkish law relating to the acquisition of Turkish nationality and the French legislation on the acquisition of French nationality.

In the writing of this thesis, we will mainly use Law 5901 of 12.06.2009 on the acquisition of Turkish nationality and articles (articles 17 to 33-2) of the French Civil Code which recognize the acquisition of nationality French.

Although the legislation on acquisition of nationality in France and Turkey is somewhat similar, there are still some small differences that we will try to highlight.

Keywords: Nationality, Acquisition of nationality, Acquisition by birth, Acquisition by the blood bond, Acquisition by marriage, Adoption, Law on Turkish nationality, French Civil Code.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	I
ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
KISALTMALAR.....	V
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM:

VATANDAŞLIĞIN KAVRAMSAL TEMELLERİ

I- TÜRK HUKUKU	5
A. Vatandaşlığın Tanımı ve Temel Nitelikleri	5
B- Vatandaşlık Hukukunun Kaynakları	8
1- Ulusal Kaynakları	8
2- Uluslararası Kaynakları	10
3- Doktrin	12
C- İlişkisi olduğu Kavramlar Çerçevesinde Vatandaşlık	12
1- Tabiiyet	13
2- Milliyet	14
D- Vatandaşlığın Tarihsel Evrimi	15
1- Osmanlı Dönemi	15

2- Cumhuriyet Dönemi	17
II- FRANSIZ HUKUKU	19
A- Vatandaşlığın Tanımı ve Temel Nitelikleri	19
1- Hukuksal Tanımı	19
2- Vatandaşlık Yasasındaki Gelişmeler	23
3- Çifte ve Yoksunluk Vatandaşlık Üzerine Tartışmalar	24
B- Vatandaşlık Hukukunun Kaynakları	27
1- Ulusal Kaynakları	27
2- Uluslararası Kaynakları	27
3- Fransız İçtihatları	28
İKİNCİ BÖLÜM	29
TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMASI	29
I- Türk Vatandaşlığının Doğumla Kazanılması	29
A- Soy Bağı Esası	29
1- Evlilik İçinde Doğan Çocuk	31
2- Evlilik Dışında Doğan Çocuk	31
B- Doyum Yeri Esası (Toprak)	33
1-Türkiye’de Doğmuş Olmak	34
2-Türkiye’de Doğan Çocuğun Soybağı Esasına Göre Ana ve/veya Babasına Bağlı Olarak Vatandaşlık Kazanamaması	35
II- Türk Vatandaşlığının Sonradan Kazanılması	35
A-Türk Vatandaşlığının Yetkili Makam Kararı ile Kazanılması	36
1- Genel Olarak	36
2- Olağan Yol	37
2- 1. Genel Olarak	37
2-2. Şartları	38

2-2-1. Ergin ve Ayırt Etme Gücüne Sahip Olmak	38
2-2-2. İkamet Şartı	39
2-2-3. Sağlıklı Olmak Şartı	40
2-2-4. İyi Ahlak Sahibi Olmak	41
2-2-5. Türkiye’de Yerleşmeye Karar Verdiğini Davranışları ile Teyit Şartı	41
2-2-6. Türkçe Konuşabilmek ve Geçimini Sağlayabilmek	42
2-2-7. Kendisinin ve Bakmakla Yükümlü Olduğu Kişilerin Geçimini Sağlayacak Gelire ve Mesleğe Sahip Olmak	42
2-2-8. Milli Güvenlik ve Kamu Düzeni Bakımından Engele Sahip Olmamak	42
2-2-9. Yabancı Devlet Vatandaşlığından Çıkma	43
B- İstisnai Yolla Türk Vatandaşlığının Kazanılması	43
1- Genel Olarak	43
2- İstisnai Yolla Vatandaşlığının Alınmasından İstifade Edecek Kişiler	44
C- Türk Vatandaşlığının Evlenme Sebebiyle Kazanılması	46
1- Evlemenin Şekli Şartları	46
2- Evlenme ile Türk Vatandaşlığının Kazanılması Halleri	46
3- Özel Durumlar	47
Ç- Türk Vatandaşlığının Evlat Edinilme Yolu ile Kazanılması	47
1- Usul	48
1-1. Genel Olarak	48
2- Diğer Kabul Edilen Usul Halleri	49
D- Vatandaşlığa Alınmanın Hukuki Sonuçları	49
1- Eş Bakımında Etkisi	49
2- Çocuklar Bakımından Etkisi	50
3- Ad ve Soyadı	50
4 - Askerlik Yükümlülüğü	50

III- Seçme Hakkı ile Vatandaşlığın Kazanılması	51
IV- KKTC Vatandaşlarının Türk Vatandaşlığını Kazanması	51
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	52
FRANSIZ HUKUKUNDA VATANDAŞLIĞIN KAZANILMASI	52
I- Fransız Vatandaşlığının Doğumla Kazanılması	53
A-Soy Bağı Esası	53
B-Doğum Yeri Esası	53
II-Fransız Vatandaşlığının Sonradan Kazanılması	53
A-Yetkili Makam Kararı ile Kazanılması	53
B- Olağan Yol	55
1- Ergin ve Ayırt Etme Gücüne Sahip Olmak Şartı	54
2- İyi Ahlak Sahibi Olmak ve Sağlıklı Olmak	55
3- İkamet Şartı ve Fransa’da Yerleşmeye Karar Verdiğini Davranışları ile Teyit Şartı	56
4-Fransızca Konuşabilmek ve Geçimini Sağlayabilmek	56
C-Fransız Vatandaşlığının Kazanılmasında İstisnai Haller	57
1-Genel Olarak	57
2-Kişi Gruplarına Göre Yapılan Ayrım	57
D- Koşula Bağlı Olarak Vatandaşlığa Alınma ve Vatandaşlığa Alınmanın Hangi Tarihten Geçerli Olacağı	58
1- Fransız Vatandaşlığı kabul Etme Töreni	57
2- Fransız Vatandaşlığının Evlenme Sebebiyle Kazanılması	59
2-1. Evlilik İçinde Yaşamak Şartı	59
2-2. Fransızca Dili Bilinmesi	59
3- Evlenmenin Geçersizliği	61
3-1.Nispi Yokluk	61

3-2.Mutlak Yokluk	61
E-Fransız Vatandaşlığının Evlat Edinilme Yolu ile Kazanılması	62
1- Basit Evlat Edinme	62
1-1.Tam Evlat Edinme	62
1-2. Sosyal Yardımı Yoluyla Çocuk Edinme	62
2- Başvuru Usulü	63
3- Evlat Edinme Onayı	63
4- Vatandaşlığa Kabulün Hukuki Sonuçları	64
4-1. Çocuklar Bakımından	63
4-2.Fransız kimlik Belgelerinin Alınması ve Seçim Listelerine Kaydolma	64
4-3. Adın veya Soyadın “Fransızasyonu”	64
4-4. Askerlik Yükümlülüğü	65
4-5. Fransız Kolonileri	65
SONUÇ	66
KAYNAKÇA	69
EK1 -5901 Sayılı TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNU(ilgili maddeler)	70
EK2- Code civil / Dispositions relatives à la nationalité française (ilgili maddeler)	74
EK3-11.02.2010 tarihli ve 2010/139 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik (ilgili maddeler)	83

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AB	Avrupa Birliği
ASE	Çocuklar için Sosyal Yardım
Ann fr d rint	Annuaire Français de droit international
AY	Anayasa
BM	Birleşmiş Milletler
Bkz	Bakınız
CİEC	Commission Internationale de l'Etat Civil (Milletlerarası Kişi Halleri Komisyonu)
C	Cilt
ETVK	Eski (403 sayılı) Türk Vatandaşlığı Kanunu
EŞHK	Ecnebi Şirketler Hakkında Kanunu
Çvr	Çevirme
İBD	İstanbul Bürosu Dergisi
m.	Madde
MÖHUK	Milletlerarası özel hukuk usul hukuku hakkında kanun
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KKYTHK	Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurt dışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Karş	Karşılaştırınız
TBB	Türkiye Barolar Birliği
TMK	Türk Medeni Kanunu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TVKUY	Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik
TVK	Türk vatandaşlığının Kanunu
TCK	Türk Ceza Kanunu
TBMM	Türk Büyük Millet Meclisi
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
Yrg	Yargıtay.
YKD	Yargıtay Karaları Dergisi
RG	Resmi Gazete
S	Sayfa
Vd	ve devamı

Giriş

Vatandaşlık hukuku, bir Devlete tabi olanları ve o devlete tabi olmayan diğer kişileri yani yabancıları ayıran kurallar bütünüdür. Antik çağlardan bu yana, insanlar her zaman toplum içinde yaşama ihtiyacını hissetmişlerdir. İnsanlar toplum içinde yaşayarak ihtiyaçlarını daha rahat karşılayabilmekte, doğaya ve vahşi hayvanlara karşı daha dirençli kalabilmişlerdir. Bu şekilde toplum içinde yaşamak beraberinde birtakım kurallara uyma zorunluluğu da getirmektedir. Topluma girme niyetinde olan kişi bunun karşılığı olarak bazı yükümlülöklere katlanmayı da kabul etmiştir. İnsanların toplum içinde yaşaması, özellikle birbirlerine daha saygılı olmasını gerektirmektedir. İnsanların birleşerek toplumlar oluşturması, zamanla devlet kavramını ortaya çıkarmıştır.

Devlet kavramı, insan topluluğundan ayrı ve bağımsız olarak düşünölemez. Devleti oluşturan temel ögeler, başkenti ve bayrağı olan genellikle bağımsız toprakların üzerinde yerleşmiş bir insan topluluğu ve bu insan topluluğunun üzerinde egemenlik kurmuş olan bir kamu gücüdür. Vatandaşlık, çok yönlü bir kavram olup sınırlarının tayini ölkeden öлкеye değişmektedir. Çünkü bu sınırların tayininde devletin politikaları, o devlette mevcut olan kültür seviyesi, o toplumca kabul gören gelenek ve görenekler gibi unsurlar etkili olmaktadır. Vatandaşlık, bir bireyin ya da tüzel kişinin (şirket, dernek, gemi, vb..) belirli bir milliyete tabi kılan yasal bağıdır. Vatandaşlık kişiye yükümlölöklere getirdiğı gibi siyasi ve medeni haklar da bahşeder.

Vatandaşlığın tanımı ve vatandaşlığının kazanılması kriterleri, ölkeden öлкеye değişmektedir. Doğumla vatandaşlın kazanılması, birçok hukuk sisteminde kabul gören genel bir kazanma şeklidir. Kişi doğumla birlikte annesi ve babası arasında kan bağına dayanarak vatandaşlığı kazanmaktadır. Doğumla vatandaşlığın kazanılmasının bir başka yolu da toprak yeri esasıdır. Bir ölkenin topraklarında doğmuş çocuk doğumundan itibaren o ölkenin vatandaşlığını belli şartların yerine gelmesi ile kazanabilir.

Kişi vatandaşlığını sonradan da değiştirebilir. Kişisel olaylar vesilesiyle vatandaşlık değişikliği yapılabilir. Örneğın, yetkili makam kararıyla başka bir devlet vatandaşlığını kazanabileceğı gibi (ehliyet, ikamet, yerleşme niyeti, milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edebilecek bir hali bulunmamak gibi), evlenme ile veya evlat edinilme ile de vatandaşlığı değişebilir. Bazı ölkelerde ise duruma göre iki veya daha fazla vatandaşlığa sahip olması mümkündür.

Bileşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarihli ve 217 -A (III) sayılı kararıyla ilan edilmiş İnsan Hakları Beyannamesi'nin 15. maddeye göre, "Herkesin bir yurttaşlığa hakkı vardır. Hiç kimse keyfi olarak yurttaşlığından veya yurttaşlığını değiştirme hakkından yoksun bırakılmaz". Bu düzenleme ile kimsenin vatansız kalmaması, herkesin bir vatandaşlığa sahip olması amaçlanmıştır.

Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi'nin 4. maddesi uyarınca gözetilmesi gereken şu üç genel ilke uyarınca herkesin bir vatandaşlığı olmalı, vatansızlık halleri önlenmeli ve hiç kimse keyfi olarak vatandaşlıktan çıkarılmamalıdır. Bu Sözleşmede evlenmenin vatandaşlığa etkisi konusunda iki ilke kabul edilmiştir. Bunlar, cinsiyetten kaynaklanan ayrımcılık bertaraf edilmelidir ve evlilik diğer eşin vatandaşlığına otomatik etki etmemelidir. Bu madde ile vatansızlara vatandaşlık kazandırılmaya ve vatansızlık hallerini ortaya çıkmasına engel olmaya çalışılmıştır.

Bazı durumlarda ise kişi iradesi dışında vatandaşlığı kaybettirilebilir. Örneğin kişinin vatana bağlılıkla bağdaşmayan eylemlerde bulunması hali (terör örgütü üyesi olma).

Günümüzde, vatandaşlık alanı ile ilgili yapılan çalışmaların önemli ölçüde arttığını söyleyebiliriz. Bunun nedeni, sosyal devinimlerin ve değişimlerin anlatılmasında ve anlaşılmasında, vatandaşlığın anahtar bir kavram haline gelmiş olmasıdır. Yoksul olma durumu, sınıfsal eşitsizlik, cinsiyet ayrımcılığı, ırkçılık, etnik eşitlik, göç, ...vb. milli kimlik hatta çevre konusundaki tartışmalar bile vatandaşlık bağlamında incelemektedir.

Bir devlet vatandaşlığının kazanılmasında iki taraf vardır. Birinci taraf kendisinden vatandaşlık talep edilen devlet, karşı taraf ise o devlet vatandaşlığına şartlar mevcutsa kabul edilecek kişidir.

Vatandaşlık veren Devlet kavramı tanımı şu şekilde yapılmıştır: Vatandaşlık veren Devlet kural olarak uluslararası hukuk tarafından tanınan ve uluslararası tüzel kişiye sahip Devletlerden biri olmalıdır. Devletin hükümeti tanınmasa bile o devletin vatandaşları vatandaş olma hakkını kaybetmezler. Örneğin, Fransa'da ikinci dünya savaşından sonra Fransız hükümeti bazı ülkeler tarafından tanınmamış ancak Fransızlar vatandaş olma hakkını kaybetmemişlerdir. Vatandaşlık uluslararası egemenliğe sahip olmayan ülkeler tarafından verilemez. Bu prensip, örneğin, Amerika Birleşik Devletleri veya İsviçre kantonlar için de geçerlidir.

Vatandaşlık, kişinin yasal hakkıdır. Fransız hukukunda vatandaşlık kavramı, Fransa Cumhuriyeti Anayasası ve özellikle Fransız Medeni kanunu başlangıcında (vatandaşlarının haklarının 1789 Deklarasyonu) yer alır. Bu düzenlemeler özellikle, Fransız vatandaşlığına sahip olanların medeni ya da siyasi haklarının tespiti için önemlidir. Fransız vatandaşlığı bu düzenlemeler uyarınca çeşitli şekillerde elde edilir;

- Soy bağı (jure sanguinis) tarafından: Eğer bir çocuğun ebeveyninden biri Fransız olsa, o çocuk dolayısıyla Fransız sayılır.

- Doğum yeri esası (Jure soli) tarafından: Fransa'da doğmuş bir yabancı ebeveynin Fransa'da doğan çocuk doğuştan Fransız olabilmektedir.

- Vatandaşlığa kabul süreci tarafından: Genellikle en az beş yıl süresiyle Fransa topraklarında ikamet eden bir ergin yabancı vatandaşlığa başvurabilir.

- Evlilik tarafından: Göç ve Entegrasyon Kanunu'ndan önceki yürürlükte bulunan Kanun zamanında şartlar mevcutsa sadece yabancı kadın Fransız erkeklerle evlenerek Fransız vatandaşlığını kazanabiliyordu. Yabancı erkeğin Fransız Kadınla evlenerek Fransız vatandaşlığını kazanabilmesi mümkün olmuyordu. Ancak Temmuz 2006'da Göç ve Entegrasyon Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte önceki kanun dönemindeki kadın erkek ayrımı ortadan kaldırılmış, bir Fransız vatandaşı ile en az dört boyunca evli kalma şartı ile Fransız vatandaşlığının evlenme yolu ile kazanabileceği düzenlenmiştir.

- Genelde, Fransız vatandaşlığı, Fransa topraklarında yaşamayı, diğer ülkelerde yer alan Fransız elçilik ve konsolosluklarından yurtdışı hizmet almayı sağlar. Dolayısıyla Fransız vatandaşlığını kazanan kişi, başka bir ükeden talep gelse dahi o ülkeye iade edilmez. Fransız vatandaşlığını kazanan kişi artık Fransız Medeni Kanunu'nun hükümlerine (evlilik yaşı, evlenme iradesi, miras gibi) uymak zorundadır.

- Araçlar ve kurumlar için: Fransız milliyetine ait bir uçaklar yurt dışında bile, onlar Fransa ülkesinin kurallarına uyumlu olduğu sürece, Fransız uçuş kurallarına uyumak zorundadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982) 66. maddede vatandaşlığın tanımı yapılmıştır. Buna göre: "Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağılı olan herkes Türk'tür. Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türk'tür. Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir. Hiçbir Türk, vatana bağılılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz. Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapatılamaz".

Temel olarak "jus sanguinis" ilkesine dayanan 5901 s. Türk vatandaşlığı kanununa göre, Türk vatandaşı olan ve evlilik birliği içindeki anne ve babanın çocukları Türkiye Cumhuriyeti sınırlarında veya dışında doğmasına bakılmaksızın Türk vatandaşı olur.

Türkiye'de her yıl binlerce yabancı, Türk vatandaşlığına geçmek istemektedir. Her ülkede olduğu gibi Türkiye'de de vatandaşlık başvurusu yapabilmek için yerine getirilmesi gereken bazı şartlar vardır. Türkiye'de vatandaşlık hakkı, çeşitli durumlarda kazanılabilmektedir:

- Doğum ile kazanılan vatandaşlık: Türk anne ve Türk babadan Türkiye sınırları içinde doğarak Türkiye Cumhuriyeti kütüğüne kaydolmak.

- Yetkili makam kararı ile kazanılan vatandaşlık: Kanunda belirtilen şartları taşıması halinde Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilir.

- Türk vatandaşlığının yeniden kazanılması: Türk vatandaşlığı kazanmanın başka yolu ise Türk vatandaşlığını kaybetmiş kişilerin yeniden vatandaşlık başvurusu yapmalarıdır.

- Evlilik yolu ile kazanılan vatandaşlık: En çok bilinen ve en kolay gibi görünen bir diğer yol ise evliliktir. Ancak, Türk vatandaşı ile evlilik kişiye doğrudan vatandaşlık kazandırmaz, belli bazı şartların yerine getirilmesi gerekir.

Çalışmamız, vatandaşlığın kazanılması ile ilgili Fransız ve Türk mevzuatındaki hükümler ve bunların karşılaştırılması üzerine inşa edilmiştir. Bu çalışmada, Türkiye’de ve Fransa’da, vatandaşlığın kazanılması hallerinin nasıl düzenlendiği ve bunlar üzerindeki değerlendirmemiz yer almaktadır.

Çalışmamızın birinci bölümünde vatandaşlık kavramının ne olduğu ele alınacaktır. İkinci bölümünde, Türk hukukunda vatandaşlığının kazanılmasına odaklanılacaktır. Üçüncü bölümünde ise Fransız hukukunda vatandaşlığının nasıl düzenlendiği incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

VATANDAŞLIĞIN KAVRAMSAL TEMELLERİ

Günümüzde, vatandaşlık ile ilgili çalışmaların önemli ölçüde arttığını görülmektedir. Bunun nedeni, sosyal hareketlerin ve değişimlerin ifade edilmesinde ve anlaşılmasında, vatandaşlığın önemli bir kavram olmasıdır¹. Osmanlı dönemlerden bugüne dek, vatandaşlık kavramının herkes tarafından kabul edilen bir tanımı bulunmamaktadır. Bu bölümde vatandaşlık kavramının ne olduğu ve temel tanımları, vatandaşlığın kaynakları, vatandaşlık ve yakın olduğu kavramlar irdelenecektir.

I- TÜRK HUKUKUNDA

A- Vatandaşlığın Tanımı ve Temel Nitelikleri

Vatandaşlık, bir hakiki şahsı bir devlete bağlayan hukuki bağıdır. Başka deyişle, vatandaşlık, genellikle bir ülke olan politik kurumların bir parçası olmak demektir. Anayasal ülkelerde, o ülkede yaşayanların devlet tarafından anayasada vaat edilen haklardan yararlanmaları için o ülkeye vatandaşlık bağı ile bağlı olmaları gereklidir. Bu kişilere vatandaş denir. Vatandaşın politik katılım hakkı vardır.

Vatandaşlık, bireyi devlete bağlayan hukuki bir bağıdır. Bireyin, bir devleti oluşturan insan unsuruna hukuki bağlılığını ifade eder. Kişinin, devletin beşeri unsurunun bir üyesi olduğunu gösterir. Bu bağlamda vatandaşlık, bireyin bir devlete olan mensubiyetini ortaya koyan ve o devlet karşısındaki hukuki statüsünü belirleyen siyasi bir kimliktir. Hukuki statüden kastedilen, bireyin devlet karşısındaki hak ve sorumluluklarının normatif çerçevesidir. Bu çerçevenin içeriği ve niteliği, siyasi rejim değişkenine bağlı olarak farklılık arz eder. Vatandaş anlayışı, farklı anlayışlardan hareketle daha çok ödev ve sorumluluk kavramları üzerine oturtulur, bireylerin hak ve özgürlüklerine daha az vurgu yapılır. Bu nedenle, vatandaşlar, hak ve özgürlük sahibi bireyler olarak değil, devlete karşı ödev ve sorumlulukları olan teba olarak görülürler.

Birey devlet ilişkilerinin devlet eksenli olarak tanımlandığı bu tür siyasi rejimlerde vatandaşlar, devletin varlığı ve bekası karşısında değersiz ve önemsiz olarak kabul edilirler. Vatandaşların değeri, devlete olan karşılıksız sadakatleriyle ölçülür. Vatandaşlar, hak ve özgürlüklerini serbest bir ortamda kullanan, kendi hayat ve gelecekleri hakkında söz söyleme yetkisine sahip olan bireyler değildir. Tam tersine, baskıcı bir ortamda sınırları daraltılmış hak ve özgürlüklerini kullanabilen ve siyasi karar alma süreçlerinden dışlanan bireylerdir.

Birey devlet ilişkilerinin bireyin lehine düzenlendiği, bireyin hak ve özgürlükleri karşısında devletin araçsallaştırıldığı özgür ve demokratik rejimlerde ise, ödev ve

¹ Topuzkanamış Şafak Evran, **Türk Hukukunda Anayasal Gelişmeler Işığında Vatandaşlık**, XII LEVHA Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2013. s. 1.

sorumlulardan önce ve bunlardan ziyade hak ve özgürlüklere vurgu yapılır. “Vatandaşlar, sadece devlete karşı yükümlülüklerinin değil, hak ve özgürlüklerinin de bilincinde olarak siyasi hayata etkin bir şekilde katılan aktif öznelerdir. Bu toplumlarda vatandaş dendiğinde, devlete karşı sorumluluklarının yanı sıra, devlet karşısında hak ve özgürlüklere, devletin dokunamayacağı özerk alanlara sahip olan bireyler akla gelir. Demokratik ve özgürlükçü sistemlerde vatandaşlar “self determinasyon” hakkına sahiptirler”².

Ergin NOMER’e göre “Vatandaşlık, bir kişinin (şahsın) belirli bir devlete ait bulunduğunu ifade eden bir kavramdır. Yeryüzünde insanların meydana getirdikleri toplumlar, eskiden olduğu gibi bugün de, birbirinden çok farklı ve çok çeşitli kaidelere sahip hukuki düzenlemelerle idare edilmektedir. Kişi sahip olduğu vatandaşlık ile bu toplumlardan birinde yerini almaktadır. Bu itibarla bir topluma, bugünkü milletlerarası hukuktaki ifadesiyle bir devlete aidiyeti belirleyen vatandaşlık hala kişiye ait bir hukuki özellik (belirti, alamet) olarak önemini korumaktadır. Bu özelliği ile vatandaşlık aynı zamanda bir devletin insanlarını yabancılardan, yani başka devletlere ait kişilerden veya hiçbir devlete ait olmayanlardan (vatansızlardan) ayırmaktadır”³.

Vatandaşlık kavramının anlamını tespit ederken, tarih, sosyoloji, antropoloji, siyaset bilimi gibi diğer bilim dallarından da faydalanılabilir. Diğer sosyal bilimlerin verileri, vatandaşlığın çeşitli yönlerini tetkik edilmesinde dikkate alınmaktadır. Hukuki bir kavram olarak vatandaşlık bağı değerlendirilirken ise, bu bilim dallarının incelemelerinden bir adım öteye geçilmekte ve özellikle anayasalarda veya diğer hukuki düzenlemelerde kabul edilen, üzerinde uzlaşılmış olduğu varsayılan vatandaş statüsü esas alınmaktadır. Bu statü tarihsel süreç içinde devlet ve toplum yapılarına göre farklılık göstermiştir⁴.

Roma Hukukunda vatandaşlık askerlikle bağlantılı özel bir statü olarak sosyo-politik kimlik olarak nitelendirilmiştir. Vatandaşlık kavramı, günümüze devletle birey arasındaki temel ilişki biçimine dönüşmüştür. Bu nedenle bu kavramın içeriği ve statüsü ülkeden ülkeye değişmektedir.

Tarih boyunca vatandaşlık hem kişiler tarafından talep edilen bir haklar kategorisi, hem de devletler tarafından verilen bir statü ve kimlik niteliğinde olmuştur. Vatandaşlık kavramı, hürriyet ve serbestlikle ilgili, bireye özgü olan hak ve yetki düşünmenin ürünü olan görüşleriyle olduğu kadar, belli bir nitelikleri bakımından bütün oluşturan kimselerine üye olma ve bağlanmayı savunan toplulukçu düşüncelerle de son derece alakalı bir kavramdır.

Vatandaşlık olayları ve meseleleri, toplumların ilk günden beri meşgul oldukları bir konudur. Her toplum, sahip olduğu düzen gereği, kimin kendi hukuk düzenine ait bulunduğu ve kimlerin toplumun kaderinde söz söyleme hakkına sahip olacağı meselelerini çözmek

² <http://efeoguzhan.blogspot.com.tr/2013/10/kavramsal-cercevede-vatandaslik-tanimi.html> (erişim tarihi 02/12/2016).

³ Ergin Nomer, **Türk Vatandaşlık Hukuku, yenilenmiş** 22. Bası, FİLİZ KİTABEVİ, İstanbul 2016, s. 2.

⁴ Banu Şit, “**Modern Vatandaşlık Kavramına Bir Bakış**”, hakemli makaleler, TBB Dergisi, Sayı 76, Ankara 2008, s. 1.

mecburiyetindedir. Bu anlamda vatandaşlık, bir ülkede hakim olan hukuk düzenine ait olma durumunu ifade etmektedir. Bu bakımından kişilerin bir ülkede bir hukuk düzenine göre yaşamaya başlamasıyla birlikte ortaya çıkmış bir kavramdır. Başka bir deyişle, vatandaşlık, günümüzde yeni sayılan modern devlet anlayışıyla ortaya çıkmış yeni bir kavram değildir. Ancak modern devlet anlayışı ile birlikte, vatandaşlığın kazanılması ile ilgili yolların çeşitlendiği sonucuna varılabilir. Bu nedenle eski zamanlarda devlet rolünü oynanan toplumlardaki vatandaşlık olay ve meseleleri ile bugünkü modern toplumdaki vatandaşlık olay ve meseleleri birbirinden çok farklı olmamakla⁵ birlikte kazanma şekilleri eskiye nazaran çeşitlenmiştir.

Vatandaşlığa ilişkin düzenlemelerin yer aldığı önemli uluslararası sözleşmeler; “Vatandaşlık Hakkında Avrupa Sözleşmesi”, “Çok Vatandaşlık Hallerini Azaltmaya ve Çok Vatandaşlık Hallinde Askerlik Yükümlüne Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi”, “Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesi”, “Vatansızlık Hallerinin Azaltılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi” ve “Kadınlara, vatandaşlık konusunda erkeklerle eşit işlem yapılmasını öngören “Kadınlara Karşı Her Çeşit Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi”dir.

Birden fazla vatandaşa çifte veya çok vatandaşlık denir. Çifte vatandaşlık, vatandaşlık hukuku hükümlerinin konusuna giren bir meseledir. Bazı devletler, kendi vatandaşlarının başka bir ülkenin vatandaşı olmasını yasaklamış, bazı devletler ise kendi vatandaşlarının başka ülke vatandaşı olmalarını serbest bırakmıştır. Uluslararası hukukta bir kişinin çifte vatandaşlığa aynı anda sahip olmasına, bu vatandaşlıkları tanıyan devletler kabul ettiği sürece herhangi bir engel yoktur.

Türkiye Cumhuriyeti çifte vatandaşlığı veya kanundaki tabiriyle çok vatandaşlığı serbest bırakmıştır. Hatta kendi vatandaşlarından başka ülke vatandaşı olanlara eğer vatandaşı oldukları devlet başka ülke vatandaşlığını kabul etmiyorsa vatandaşlıktan çıkma kolaylığı sağlamış bu kişilere ayrı bir kimlik vererek Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığından çıkmalarına rağmen kanunda sayılan sınırlamalar hariç Türk vatandaşının sahip olduğu haklardan istifade ederek Türk vatandaşı gibi hareket etme imkanı sağlanmıştır. Çifte vatandaşlık serbest mi?

Türk vatandaşlığının kazanılması ilişkin esasları düzenleyen ve vatandaşlık hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usulleri kapsayan 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanun’un 44. maddesi çok vatandaşlık başlığını taşımakta olup madde metni “Herhangi bir nedenle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanan kişilerin, bu durumda ilişkin belgeleri ibraz etmeleri ve yapılacak inceleme sonucunda kayden aynı kişiler olduklarının tespiti halinde, nüfus aile kütüklerindeki kayıtlarına çok vatandaşlığa sahip olduklarına dair açıklama yapılır” şeklindedir. Madde metninden anlaşılacağı üzere Türk vatandaşlarının yabancı bir devlet vatandaşı olmaları yasaklanmamıştır. Türk vatandaşları herhangi bir şekilde izin almaksızın başka devletlerin vatandaşı olabilmektedir.

⁵ Nomer, s. 5.

5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nun 23. ve devamı maddelerinde Türk vatandaşlığının kaybı hallerini düzenlemiş; 29. maddesinde “Türk vatandaşlığının kaybettirme” başlığı altında Türk vatandaşlığının hangi hallerde kaybettirileceği açıklanmıştır. Bu madde düzenlemesinden de anlaşılacağı üzere yabancı bir devlet vatandaşı olmak Türk vatandaşlığının kaybetme nedeni değildir⁶.

Birçok nedenlerden dolayı, bazı insanlar vatandaşlığını kaybedip vatansız hale gelir. Bu durumda, onlara vatansız denir. Vatansızlık statüsü, ilgili bizzat herhangi bir devletin vatandaşlığını kazanma şartlarından hiç birine uymadığı hallerde ortaya çıkar. Türkiye’nin katılmış bulunduğu 13 Eylül 1973 tarihli Vatandaşlık Hallerinin Sayısının Azaltmasına Dair Bern-CIEC Antlaşması⁷ ise, akıt devlette doğan bir çocuğun vatansız kalmasını önleyici bir düzenlemeye sahiptir.

B- Vatandaşlık Hukukunun Kaynakları

Türk vatandaşlık hukukunun kaynakları, ulusal hukuk kaynakları, milletlerarası hukuk kaynakları ve doktrindir.

Vatandaşlık hukuku, milliyet ve yurttaşlık ile bunların kazanılması, aktarılması ve yitirilmesi konularıyla ilgilenen hukuk dalıdır. Her devlet kendine milliyet ve vatandaşlık bağıyla bağlı kişileri belirleme hakkına sahiptir. Bu kararlar genellikle yazılı hukuk ve içtihat hukuku yoluyla yaşama geçirilir. Ayrıca, uluslararası kamu hukukunu ilgilendiren karar alma süreçleri de mevcuttur.

Vatandaşlık hukuku açısından söz konusu ilkeler, “herkesin mutlaka bir vatandaşlığı olmalıdır”, “herkesin yalnız bir vatandaşlığı olmalıdır” ve “herkes vatandaşlığını seçme ve değiştirmede özgür olmalıdır” şeklindedir⁸.

Bu başlık altında vatandaşlık hukukunun kaynaklarına değinilecektir.

1- Ulusal Kaynakları

Devletler, ilgili anayasal düzenlemelerinde ve ilgili mevzuatlarında vatandaşlığının kazanılması ve yitirilmesine ilişkin usulleri serbetçe düzenler. Vatandaşlığına ilişkin temel ilkelerin de ilgili devletin kuruluşunu, yasama, yürütme ve yargılama kuvvetleri ile

⁶ Birden fazla vatandaşlığı bulunan Türk Vatandaşları, yabancı devlet vatandaşı olmaları nedeniyle Türk vatandaşlığını kaybetmezler.

⁷ RG. 15 Ağustos 1975-15327. Sözleşmenin metni için bkz. İleride s.188 vd. Türkiye ayrıca, 10 Eylül 1964 tarihli Vatandaşlık Kazanılması Konusunda Karşılıklı Bilgi Verilmesi Hakkında Paris Sözleşmesini de onaylamış (RG.19 Eylül 1969-13305), ancak 19.11.2007 tarihi itibarıyla de Sözleşmeden çıkmıştır (RG.07.12.2007 tarihi itibarıyla de Sözleşmeden çıkmıştır (RG.0712.2007-26723).

⁸ **DOLUNAY**, Ayhan; “Vatandaşlık Hukuku Temel İlkelerinin Türk Hukuku ve Kıbrıs Türk Hukuku Açısında Değerlendirilmesi”, TBB Dergisi Ankara 2016.s. 122.

yurttaşların hak ve görevlerini düzenleyen temel kanunlarında belirtilmesi sık karşılanan bir durumdur⁹.

Vatandaşlık hukuku, aslında iç hukuk dalı olması sebebiyle bu alanda daha fazla ulusal kaynaklar önemlidir. Devletlerin çıkarmış olduğu vatandaşlık kanunları ve ilgili mevzuat asıl kaynak ödevini görmektedir. Türk hukuku açısından, başta Anayasa (m.66) olmak üzere 5901 s. Türk Vatandaşlığı Kanunu¹⁰, İskan Kanunu¹¹ gibi bir kısım kanunlarda vatandaşlık hukukunu ilgilendiren hükümlere yer verilmiştir. Ayrıca, bu kanunların yanı sıra, Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik de vatandaşlık hukukunun kaynakları arasında yer almaktadır.

Tüzel kişiler ile gemiler ve hava araçları bakımından da özel kanunlarda, bunların tabiiyetlerinin tespitine ilişkin bir kısım esaslara yer verildiği görülmektedir. Türk hukukunun kanun, tüzük, yönetmelik gibi düzenlemelerinin bir bütünü oluşturan temel öğelerdir. Devletin yargı organlarınca yazılı hukuk kurallarının yorumlanmasından doğan görüşleri ve konuyla ilgili doktrini de bu öğelere ilave etmek gerekir¹².

Doğan, ulusal kaynaklar içinde ulusal mahkemelerin kararlarının ayrı bir yeri olduğunu, vatandaşlık hukuku alanında doğacak ihtilafların idari yargının denetimine tutulmuş olduğunu belirtmiştir¹³.

Vatandaşlık hukukuna ilişkin kuralları içeren, günümüzde yürürlükten olan ve daha önce yürürlükten kalkan hukuki düzenlemeler, alanın en önemli ulusal hukuk kaynaklarıdır. Bunlardan 1869 Tabiiyet Osmaniye Kanunnamesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin 1924¹⁴, 1961¹⁵, ve 1982¹⁶ Anayasaları, Türk vatandaşlığı kanunlarının genel ve özel uygulama yönetmelikleri¹⁷

⁹ Aybay, s. 16.

¹⁰ RG. 12.06.2009-27256.

¹¹ 19.09.2006 tarihli ve 5543 sayılı İskan Kanunu için bkz. RG. 26.09.2006-26301; İskan Kanunu Uygulama Yönetmeliği için bkz. RG. 02.12.2007-26718; MÜLGA 14.06.1934 tarihli ve 5490 sayılı İskan Kanunu için bkz. 21.06.1934-2733.

¹² Aybay, s. 17.

¹³ Vahit Doğan; **Türk Vatandaşlık Hukuku**, Güncellenmiş 13 Baskı, savaş yayınevi, Ankara 2016. S.15.

¹⁴ Madde 88

¹⁵ Madde 54

¹⁶ Madde 66.

¹⁷ 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun uygulanmasına ilişkin, 11.02.2010 tarihli ve 2010/139 karar sayılı, "Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik" için bkz. RG. 06/04/2006-27544 (Yönetmelik veya 5901 TVK Yön). Aşağıda belirtilen mülga yönetmeliklere yapılmış atıflar bu Yönetmeliğe yapılmış kabul edilecektir (5901 TVK Yön.m.88/1)." 11.02.1964 tarihli ve 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik"(mülga 403 TVK Yön) için bkz. RG. 01.07.1964-11742; 5901 TVK Yönetmeliği m.87/1 ile ilga edilen 04.05.2004 tarihli ve 2004/7275 sayılı Türk Vatandaşı ile Evlenme Nedeniyle Türk Vatandaşlığının kazanmasına ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Vatandaşlığının Kazanmalarına ilişkin yönetmelik için bkz. RG. 24.05.2004-25471.

ve İskan Kanunu (5543 S.K/2006, 2510 S.K./1934)¹⁸, Nüfus Hizmetleri Kanunu¹⁹, Türk Vatandaşlık hukukunun temel ulusal hukuk kaynaklarıdır.

Ecnebi Anonim ve Sermayesi Eshama Münkasim şirketlerle Ecnebi Sigorta Şirketleri Hakkında Kanunu Muvakkat²⁰, Türk Medeni Kanunu²¹ Türk Ticaret Kanunu²², Türk Ceza kanunu²³ Maden Kanunu²⁴, jeotermel Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu²⁵, Kamu İhlale Kanunu²⁶, Dernekler Kanunu²⁷, Vakıflar Kanunu²⁸, Sigortacılık Kanunu²⁹, Bankacılık Kanunu³⁰, Türk Sivil Havacılık Kanunu³¹ ise tüzel kişi ve şeylerin (hava araçları ve deniz gemileri) Türk vatandaşlığına ilişkin sistem ve ölçütün tayini itibariyle, vatandaşlık hukukunun ulusal hukuk kaynakları sayılmaktadır.

Ulusal mahkemelerin, özellikleri Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve diğer idari yargı mekanizmaları, pozitif hukukun yorumu, uygulanması ve pozitif hukukta hüküm bulunmayan hallerde boşluk doldurmaya hizmet etmeleri bakımından vatandaşlık hukuku alanında önem arz etmektedir.

2- Uluslararası Kaynakları

Vatandaşlık Hukukunun başlıca milletlerarası kaynağı, vatandaşlık hukukuna ilişkin milletlerarası antlaşmalardır.

Milletlerarası sözleşmeler, iki taraflı veya çok taraflı olabilir. Çok taraflı sözleşmeler arasında özellikle katılmaya açık olan uluslararası sözleşmeler, kural yaratmaları sebebiyle milletlerarası hukuk kaynağı olarak önem taşımaktadır. Bu sözleşmeler, vatansızlık hallerinin

¹⁸ 19.09.2006 tarihli ve 5543 sayılı İskan Kanunu için bkz. RG. 26.09.2006-26301; İskan Kanunu Uygulama Yönetmeliği için bkz. RG. 02.12.2007-26718; MÜLGA 14.06.1934 tarihli ve 5490 sayılı İskan Kanunu için bkz. 21.06.1934-2733.

¹⁹ 24.04.2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu için bkz. RG.29.04.2006-26153.

²⁰ Ecnebi Şirketler Hakkında Kanun (EŞHK) olarak anılacaktır. Bkz.30. teşrinisani 1330, Takvimi Vekayi 4. Kanunuevvel 1330 s.2025. Kanununun Türkiye'ye Türkçesine transkripsiyonu yapılmış resmi metni için bkz. Doğan ,V./Aygül, .Şit, B.: Milletlerarası **Özel Hukuk Mevzuatı**, B.9, 2011, s.380-381. (EŞHK' nun yürürlüğüne, 6103 sayılı ve 14.01.2011, tarihli "Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun" m.41 uyarınca 01.07.2012 tarihi itibariyle son verilmiştir. Bkz.RG. 14.02.2011-27846.

²¹ 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı TMK için bkz. RG. 08.12.2001-24607.

²² 6762 sayılı TTK'nun (1956) yürürlüğü, 13.01.2011 tarihli ve 6102 sayılı TTK m.1533 uyarınca 01.07.2012.tarihi itibariyle son bulmuştur.29.06.1956 tarihli ve 6762 sayılı TTK İÇİN bkz. RG. 13.01.2011-9353. tarihli ve 6102 sayılı TTK için bkz. RG. 14.02.2011-27846.

²³ 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu(TCK) için bkz. RG. 12.10.2004-25611.

²⁴ 04.06.1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu için bkz. RG. 15.06.1985-18785; 03.03.1954 tarihli ve 6309 sayılı mülga Maden Kanunu için bkz. RG. 11.03.1954-8655.

²⁵ 03.06.2007 tarihli ve 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu için bkz. RG.13.06.2007-26551.

²⁶ 04.01.2002. tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu için bkz. RG.22.01.2002-24648

²⁷ 04.11.2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu için bkz. RG. 23.11.2001-24648

²⁸ 20.02.2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu için bkz. RG.27.02.2008-26800

²⁹ 03.06.2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu için bkz. RG. 14.06.2007-26552; 21.12.1959 tarihli ve 7397 sayılı mülga Sigorta Murakabe Kanunu için bkz. RG. 30.12.1959-10394.

³⁰ 19.10.2005.tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu için bkz. RG. 01.11.2005-23983;18.06.1999 tarihli ve 4389 sayılı mülga Bankalar Kanunu için bkz. RG. 23.06.1999-23734.

³¹ 14.10.1983 tarihli ve 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu için bkz. RG. 19.10.1983-18196.

azaltılması, cinsiyet ayrımcılığının önlenmesi ve mültecilerin uluslararası ortamda yeknesak bir hukuki statüye kavuşturulması konuları itibariyle, Türk Hukukunda da özel bir yere sahiptir. Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu ve vatandaşlık hukukuna ilişkin doğrudan veya dolaylı hükümler içeren çok taraflı sözleşmelere örnek olarak, 24.07.1923 Tarihli Lozan Barış Antlaşması'nı³², Türkiye, İngiltere ve Irak Hükümetleri Beyninde Ankara'da 5 Haziran 1926 tarihinde Münakit Hudut ve Hasenei Hemcivari Muahedenamesi³³'ni gösterebiliriz.

Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu ve vatandaşlık hukukuna ilişkin hükümler içeren iki taraflı sözleşmelere örnek olarak, Türk ve Rum Ahalinin Mübadelesine Dair Mukavelename ve Protokol'ü³⁴, Türkiye Cumhuriyeti ile Beynelminel Ukut Mucibince Suriye ve Lübnane üzerinde üzerinde Haiz olduğu selahiyete Müsteniden Hareket Eden Fransa Cumhuriyeti Arasında Mümza Muhadenet ve Münasebeti Hasenei Hemcivari Mukavelenamesi'ni³⁵, 23.06.1939 Tarihli Türkiye ile Suriye Arasında Arazi Mesailinin Kat'i Surette Hallini Mutazammın Anlaşması'nı³⁶ gösterebiliriz.

Bahse konu anlaşmaların bazıları, sadece dünyanın belirli bir bölgesinde uygulanırken (örneğin, Uyrukluk Konusunda Avrupa Sözleşmesi), bazıları ise belli bir bölge ile sınırlandırılmamış, dünya genelinde, tüm devletlerin kabulüne açık tutulmuştur. Örneğin, 12 Nisan 1930 Tarihli Uyrukluk Yasalarının Çatışmasıyla İlgili Bazı Sorunlara İlişkin Sözleşme³⁷.

Milletlerarası sözleşmelerin yanında esas sözleşmeye ek Protokoller ile vatandaşlığa ilişkin düzenlemeler yapılması da mümkündür. Örneğin, Diplomatik İlişkiler Konusunda Viyana Sözleşmesi. Ayrıca, milletlerarası sözleşmelerin yorumu ile ilgili olarak milletlerarası mahkemelerce verilen kararlar³⁸ ve milletlerarası teamül kuralları da kaynak olarak kabul edilmektedir.

Vatandaşlık hukukunun milletlerarası kaynakları değerlendirildiğinde, her devletin vatandaşlık tayin etme hakkı ve yetkisi olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu bağlamda en eski

³² Düstur 3 Tertip. C.5 11.08.1339-19 Teşrinevel 1340-13-357, [www.ttk.org.tr\(23.07.2012\)](http://www.ttk.org.tr(23.07.2012)) Lozan Barış Antlaşması, 06.08.1924'te yürürlüğe girmiştir.

³³ RG. 18.07.1926-423; Ayrıca sözleşmenin 4'üncü maddesinin metni için bkz. Unat, Metinler-Mahkeme Kararları, s.529.

³⁴ Convention Conservant L'échange des populations Grecques et Turques ET Protocole (20.01.1923). Türkçe-Fransızca Karşılaştırmalı metin için bkz. [www.ttk.org.tr/templates/resimler/File/Antlasmlar/Lozan200-209pdf,s.205 vd.\(27.08.2012\)](http://www.ttk.org.tr/templates/resimler/File/Antlasmlar/Lozan200-209pdf,s.205 vd.(27.08.2012)). Sözleşmenin Türkçe metni için bkz. Düstur 3.Tertip, C.5, s.205:Unat, Metniler-Mahkeme Kararları, s.476-483.

³⁵ RG. 24.08.1926-455;sözleşmenin ilgili hükmü (m.3) metni için ayrıca bkz. Unat, Metinler –Mahkeme Kararları, s. 530.

³⁶ Türkiye ile Fransa arasında Ankara'da 23 Haziran 1939 Tarihinde İmzalanan Türkiye ile Suriye Arasında Arası Mesailinin Kat'i Surette Hallini Mutazammın Anlaşma ve Müzeyyayetinin Tasdikina Dair 30.06.1939 tarihli ve 3658 sayılı Kanun ve sözleşme metni için bkz. RG. 04.07.1939-4249; sözleşmenin ilgili maddeleri için ayrıca bkz. Unat, Metinler –Mahkeme Kararları, s. 533-535.

³⁷ Convention On Certain Questions Relating To The Conflict Of Nationality Law The Hague - 12 April 1930, <<<http://eudocitizenship.eu/InternationalDB/docs/Convention%20on%20certain%20questions%20relating%20to%20the%20conflict%20of%20nationality%20laws%20FULL%20TEXT.pdf>>> (erişim tarihi 15/11/2016).

³⁸ Bu hususla ilgili en önemli örnek, UAD tarafından verilen Nottebohm Kararı'dır. Bkz. Doğan, s. 31. Nottebohm Kararı hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz. İlhan Unat, Nottebohm Kararı ve Tabiyetin Gerçekliği İlkesi, AÜSBF Yayını, Ankara 1996.

ve en açık ifade, “Vatandaşlıktan Doğan Kanunlar İhtilafının Halli Hakkındaki La Haye Sözleşmesi”nde yer almaktadır. Buna göre, her devlet vatandaşlık tayin hakkına sahiptir(madde 1)³⁹

Uluslararası mahkemelerin kararları, yardımcı uluslararası hukuk kaynağı kabul edilmektedir⁴⁰. Uluslararası mahkemelerin vatandaşlık konusunu doğrudan veya dolaylı olarak ele aldığı kararları, yardımcı uluslararası hukuk kaynağı olarak özellikle önem taşımaktadır⁴¹.

3-Doktrin

Doktrin de yardımcı uluslararası hukuk kaynağıdır. Uzman hukukçuların bilimsel görüşleri, vatandaşlık hukukunun gelişimi bakımından önemli rol oynamaktadır. Örneğin, vatandaşlığın genel ilkeleri konusundaki gelişmelerin Türk hukukuna aktarılması noktasında uzman görüşleri önem taşımaktadır.

C- İlişkisi Olduğu Kavramlar Çerçevesinde Vatandaşlık

Toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasi bakımından teşkilatlanmış millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlığı bireyler topluluğu oluşturur. Devletler, kendine özgü nitelikleri yitirmeden yabancılara kendi vatandaşlığını kazanma konusunda ancak belli başlı şartları yerine getirmeleri kaydıyla haklar tanımıştır. Devlerin vatandaşlık kazanma konusunda yabancılara haklar tanınması bazı kavramların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu yeni çıkan kavramlara vatandaşlık, tabiiyet, milliyet gibi çoğul ya da tekil birey kimlikleri örnek gösterebiliriz.

Toplum içinde vatandaşın tanımı, şu şekilde yapılabilir:

“Bütün kişilerin birleşmesiyle meydana gelen tüzel kişiye eskiden site denirdi, şimdiyse cumhuriyet ya da politik bütün deniyor. Bu politik bütünün ortalıkları bir birlik olarak halk, egemen gücün birer üyesi olarak teker teker yurttaş, devletin yasalarına boyun eğen kişiler olarak da uyruk adını alırlar”⁴².

Buna göre vatandaş, bir toplum içinde farklı isimlerle tanımlanmaktadır. Vatandaşın farklı şekillerde tanımlanması birçok kavramın vatandaş terimi yerine kullanılmasına neden olmaktadır. Öğretide, uygulamada hatta uluslararası hukuki metinlerde vatandaşlık, yurttaşlık ve tabiiyet kavramlarının birbirinin yerine aynı anlamlarda kullanıldığı görülmektedir. Ancak bu kavramların arasında farklılıklar bulunmaktadır.⁴³

³⁹ Benzer bir ifade Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesinde de yer almıştır (madde 3).

⁴⁰ Karş. Milletlerarası Adalet Divanı Statüsü, m38/1.

⁴¹ Gülin Güngör; Tabiiyet Hukuku, 3baskı, yetkin yayınları, Ankara 2015. s. 45.

⁴² JJ. Rousseau, **Toplum Sözleşmesi**, 4. Basım, Çev. Vedat Günyol, Adam yayınları, İstanbul, 1990,(Toplum sözleşmesi), s. 27.

⁴³ Şafak Evran Topuzkazanmış, **Vatandaşlık Üstüne bir Tez**, Levha yayınları, İstanbul 2013, s. 15.

1-Tabiiyet

Tabiiyet, bir şeye ya da kimseye bağlı olma, bağımlılık, bağlılıktır. Tabiiyet, sözlük anlamıyla bağımlılık, uyrukluk anlamına gelmektedir. Tabiiyet kelimesinin kökü olan tabi olma, bağımlı olma anlamını taşıırken bağımlı onlar yani uyruklar, tebaayı meydana getirmektedir⁴⁴. Tabiiyet, kişiyi, devlete bağlayan siyasi ve hukuki bağdır. Diğer bir ifadeyle milliyet, kişiyi bir milletin, tabiiyet ise bir devletin parçası yapar. Türk hukukunda tabiiyetle uyrukluk, vatandaşlıkla yurttaşlık aynı manada kullanılmaktadır. “Günümüzde, zaman zaman vatandaşın yerine süje, vatandaşlığın yerine de tabiiyet kavramlarının kullanıldığı görülmektedir”. Vatandaşlık ve tabiiyet, birbirinden değişik iki kavram olsa da hem Türk iç hukukunda hem de milletlerarası hukukta birbirinin yerine ve aynı anlamda kullanılmaktadır⁴⁵.

Tabiiyet, kişileri ve şeyleri devlete bağlayan bağdır. Bu tarifte kullanılan “şey” den maksat, hava ve deniz araçlarıdır. Vatandaşlık ise gerçek kişileri devlete bağlayan bir bağdır. Dolayısıyla “tabiiyet” üst kavram, “vatandaşlık” ise alt kavramdır. Bu manada vatandaşlık ile yurttaşlık eş anlam taşımaktadır. Üst kavram olan tabiiyet, gerçek kişi ve şeylerin yanında tüzel kişileri de kapsamaktadır. Bu kavramlara Türk vatandaşlığı eski ve yeni mevzuatında da rastlanmaktadır. Örneğin, 1869 tarihli “Tabiiyeti Osmaniye Kanunnamesinde “teb’a ve tâbiyet” tabirleri kullanılmış olmasına karşın, 1929 yılında yürürlüğe giren 1312 sayılı Türk Vatandaşlık Kanunu’nda hem teb’a hem de vatandaşlık terimleri kullanılmıştır. Halen yürürlükte bulunan 29 Mayıs 2009 tarih ve 5901 sayılı “Türk Vatandaşlığı Kanununda ise sadece “vatandaşlık” terimi yer almaktadır.

Vatandaş, ülkedeki hukuk düzeninin tanıdığı bütün haklardan faydalanan gerçek kişidir. Vatandaşlık bütün haklardan örneğin siyasî haklardan faydalanmayan sömürge halkını kapsamamaktadır. Siyasi haklardan istifade edemeyen sömürge halkı teb’a olduğu halde vatandaş değildir. Vatandaşlık, sadece hukuk düzeninin tanıdığı bütün haklardan faydalanan gerçek kişileri içine almaktadır. Tabiiyet ise hem teb’ayı hem de vatandaşı kapsamaktadır⁴⁶.

Osmanlı Tabiiyet Kanunu 28 Ocak 1869 tarihinde kabul edildi. Dokuz maddeden oluşan Osmanlı Tabiiyet Kanunu’na göre, ebeveyni veya babası Osmanlı tabiiyetinde olan kişi Osmanlı tebaası olarak kabul ediliyordu. Ebeveyni ecnebi olduğu halde Osmanlı topraklarında doğanlar reşit olduğu andan itibaren üç yıl içinde Osmanlı tabiiyetini talep edebilecekti. Reşit bir ecnebi, Osmanlı topraklarında beş yıl sürekli ikamet ederse bizzat veya vekâletle Hariciye Nezaretine başvurarak Osmanlı tabiiyetine geçebilecekti. Osmanlı Devleti, Osmanlı tabiiyetine geçmek için gerekli şartları yerine getirmemiş olan ecnepleri de istisnâ

⁴⁴ Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr/>, erişim tarihi 08.12.2016.

⁴⁵ Açıklamalar için L. Meray, **Devletler Hukukuna Giriş** Birinci Cilt, Gözden Geçirilmiş ikinci Bası, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, Ankara, 1960, s.440 ; Ergin Nomer, **Vatandaşlık Hukuku**, 15. Baskı. Filiz kitabevi, İstanbul,2005, (Vatandaşlık Hukuku ,15. Baskı)s.6 ; İrem Karakoç, **Hukuk Tarihinde Vatandaşlık –Yabancılık Statüsü**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012,s.27 ;Uluocak,s.14 ; Göğçer,s. 5

⁴⁶ Osman Fazıl Berki, **Devletler Hususî Hukuku Tabiiyet ve Yabancılar Hukuku**, baskı.7, Güzel Sanatlar Matbaası, Ankara, 1970.s, 16.

durum çerçevesinde tabiiyetine kabul edebilecekti. Osmanlı tabiiyetinde iken başka devlet vatandaşlığına geçenlere, tabiiyet değiştirdikleri tarihten itibaren ecnebi olarak muamele edilecekti.

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası⁴⁷ “Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk’tür” derken (AY m.66/1), benzer bir şekilde 29.05.2009 tarihli ve 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu da Türkiye Cumhuriyeti Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan kişiyi Türk vatandaşı olarak tanımlamaktadır (TVK m.3/ç). Türk vatandaşı kişi, bu sıfatı sebebiyle, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve mevzuatın tanıdığı haklardan yararlanırken⁴⁸ kendisinden beklenen yükümlülükleri de yerine getirecektir.

2- Milliyet

Milliyet bir millete veya devlete dahil olma durumudur. Bir devletin sınırları dahilinde doğmakla, ana-baba dolayısıyla veya bazı vatandaşlık işlemleri ile milliyet belirlenir. Milliyetten farklı olarak vatandaşlık, kişinin oy verme ve seçimlerde aday olma hakkına sahip olmasına işaret eder.

Milliyet, özgür birey devletlerinde vatandaş olarak yaşama ve ilişki kurma kavramıdır. Genel olarak bir toprak, vatan üzerinden yaşayan homojen insan topluluğu kastetmek için kullanılır. Fransız ihtilali ile yükselen ulus mantığı, millet kavramını oluşturmuştur. Millet kavramı Arapça, ulus Türkçedir. Millet kavramı ile ilgili olarak milliyetçi yorum kadar dini yorumlar da bulunmaktadır. Kur'an-ı Kerim'de çok yerde millet kavramı geçmektedir. Millet bu anlamda bir inanç ve din topluluğunu kastetmektedir. Fransız İhtilali ile beraber daha çok etnik temelli bir millet kavramı daha doğrusu ulus kavramı ortaya çıkmıştır.

Bir topluluğun millet olarak adlandırılabilmesi için günümüzde belli kriterler ortaya konulmaktadır. Bu kriterler;

- Toplulukta ortak bir dilin konuşulması,
- Topluluğun tarihsel geçmişe sahip olması,
- Şimdi bir arada yaşayan bu topluluğun, gelecek için de bir arada yaşama inancında olması,

⁴⁷ 07.11.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Kurucu Mecliste kabul tarihi, 18.10.1982(RG. 20.10.1982-17844, halkoyu ile kabul tarihi ise 07.11.1982-17863 Mükerrer)

⁴⁸ Vatandaş ülkeye kabul yükümlülüğü de vatandaşlığın uluslararası hukuk bakımından diğer bir sonucudur. Ayrıca bkz. AY m.23/6; İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi m. 13/2 (RG.27.05.1949-7217), www.tbmm.gov.tr/komisyona/insan_haklari/pdf01/203-208.pdf (20.07.2012); International Covenant on Civil and Political Rights (19.12.1966) m.12/4, www2.ohchr.org/english/law/ccpr.htm 20.07.2017. Öte yandan, kişinin vatandaşı olduğu ülkeden ayrıldıktan sonra vatandaşlıktan mahrum bırakılması, gidilen devletin “kişinin milli devletinin onu ülkeye kabul etme yükümlülüğüne” dayanan haklı beklentisi sebebiyle, milli devletin kişiyi ülkeye kabul yükümlülüğünün devam ettiği ileri sürülümüştür. Konu hakkında bkz. Randelzhofer, A.: Nationality, 3 Encyclopedia of Public International Law, Amsterdam 1997, s. 502,507 (Edt.R.Bernhardt); Hofmann, R.: Overview of Nationality and Citizenship, and Citizenship Nationality status in the New Europe, London 1998, s.14(Edts S.O'Leary /T. Tiilikainen).

- Topluluktaki bireylerin birlik ve beraberlik içinde, ortak duyguları paylaşması,
- Toplulukta kültürel ortaklık bulunması olarak kategorize edilebilir.

Milliyet ve vatandaşlık arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Vatandaşlık için bazı devletler, kaynağını millettten alan “nationality” kavramını kullanırken, bazıları ise “yerleşik” anlamına gelen “citizen, citoyen” terimini tercih etmektedir⁴⁹. Millete ait olma durumunun karşılığı için İngilizce’de “nationality”, Fransızca’da “citoyenneté”, Almanca’da ise “staatsangehörige” olarak kullanırken, vatandaşlığın karşılığı olarak İngilizce “citizenship”, Fransızca’da “citoyenneté” ve Almanca’da “staatsbürger” kullanılmaktadır⁵⁰.

Milliyet hem devlete ait bir olma durumunu anlatan bir statüdür hem de kavmi bir gruba üyeliğin niteliğidir⁵¹.

D-Vatandaşlığın Tarihsel Evrimi

Vatandaşlık, antik döneminden beri kabul gören bir kavramdır. Vatandaş (CİVİS) kelimesinin, ilk olarak eski yunan kentlerinden doğan bir kavram olduğu ve Latince’den geldiği kabul edilmektedir. Vatandaş olarak kabul edilenler, kamu işlerinde yönetimine katılma hakkına sahiptirler. Vatandaşlığın temel prensibi, tüm vatandaşların eşit kabul edilmesine dayanmaktadır. Vatandaşlar, yasalar önünde eşittir, siyasi karar alma (Yunanca, isonomia olarak) bakımından söz sahibidir. Vatandaşlar savaşlar, ticari anlaşmalar, seçimler gibi büyük sorunları çözmek üzere tek bir yerde toplamaktadırlar.

Türk vatandaşlık hukukunun tarihsel evrimine ilişkin olarak tarihi gelişim, iki ayrı evrede incelenebilir. Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet dönemi.

1-Osmanlı Dönemi

1850 yılında Protestan Kilisesi ve cemaati bir millet olarak tanınmıştır. Ayrıca 1849-1850 yıllarında ise ilk defa Hristiyan köylülerine toprak kiralamasına izin verilmiştir. Bu durum ise Müslüman çevrelerde tepkiyle karşılanmıştır⁵².

⁴⁹ Işıl Özkan “Sınırlar (Kimlik, Ulus ve Devletin Sınırları)”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 2, İzmir, 2006, s.3. The new Webster’s Dictionary Of The English Language, International Edition, New York 1996, s.666. Matheson’a göre “nationality”, “citizenship” kavramına göre daha dar bir kavramdır. “Civilized” yani medeni toplumun bir ürünüdür. Matheson s.22.

⁵⁰ Topuzkazanmış, s. 21.

⁵¹ Birinci Dünya Savaşı’nın sonunda yapılan antlaşmalarda, İngilizce metinlerdeki “nationality” kavramına karşılık olarak Fransızca metinlerde ise “ressortissant” kavramının kullanıldığı görülmektedir. “Resortir” kökünden gelen bu sözlük, İngilizce’deki spring from, derive from (bir şeyden kaynaklanmak) kelimelerine karşılık gelmektedir. Ressortissant, hukuki anlamda devletin yargısal egemenlik alanına giren kişiyi anlatmaktadır. Örneğin Tunus ve Fas Halkının Fransız sömürgesi olduğu zamanda bu halklar aslen Fransız olmamakla birlikte gerek Fransa sınırları dahilinde gerekse de uluslararası camiada Fransız vatandaşı olarak kabul ediliyorlardı. Hatta Lozan Antlaşması’nın Türkçe metnindeki tebaa kelimesine karşılık olarak Fransızca metinde ressortissant kavramı kullanılmaktadır.

1856 Islahat Fermanı, Tanzimat'ın devamı olarak Müslüman ve Hristiyan kullar arasındaki hukuki eşitliği sağladı. Bu düzenleme ile Müslüman olmayan Osmanlı tebaası da yasalar önünde eşit sayıldı. Bu sayede dine dayalı cemaat kavramından vazgeçilerek vatandaş kavramı daha ön plana geldi.

Osmanlı tebaasının kimliğini Ermeni, Rum, Yahudi vs. ayırmadan ve dolayısıyla hiçbir zümreye ayrıcalık göstermeden hazırlanan bu düşünce Müslüman bakış açısına göre; “modern millet kavramı mevcut dini cemaat toplumuna aşılır ve ona yeni bir biçim, daha büyük bir canlılık ve yeni bir hayat beklentisi” vereceği yönündeydi⁵³. Vatandaş terimi resmi olarak söylenmese de reformlarla ve aydınların fikirleriyle belirtilmek istenen; kişilerin sınıf, din ve zümre tanınmadan “Osmanlı” sayılmasıdır.

Vatandaşlık hukuku alanındaki ilk düzenleme olan 8 Nisan 1284 (23 Ocak 1869) tarihli “Tabiiyet –i Osmaniye’ye Dair Nizamname” zorunluluk sonucunda çıkmıştır. Şöyle ki, Müslüman olmayan Osmanlı uyruklu, Kapitülasyonlardan faydalanmak hedefi ile Osmanlı İmparatorluğunun kapitülasyon tanıdığı ülke vatandaşlığına geçiyor ve kapitülasyonların yabancılara tanıdığı ayrıcalıklardan yararlanmak istiyordu. Buna ek olarak, Osmanlı İmparatorluğu vatandaşlık hukuku alanında kanuni düzenleme zorunluluğunu hissederek bu Nizamnameyi kabul etmiştir.

Nizamnamede, Osmanlı vatandaşlığının kazanılmasında prensip olarak soy bağı (jure sanguinis) esas kabul edilmiştir. Buna göre, ana ve babası veya yalnızca babası Osmanlı vatandaşlığında bulunan çocuklar, Osmanlı uyruklu kabul ediliyordu⁵⁴. Nizamnamede jure sanguinis esasının yanında sınırlı bir toprak esas da kabul edilmiştir. Buna göre, ana ve babası yabancı olanlar Osmanlı topraklarında doğuş iseler, ergin olmalarından itibaren üç yıl içinde Osmanlı vatandaşlığını talep edebilmekteydiler⁵⁵. Ayrıca, yetkili makam kararıyla vatandaşlığın kazanılması da kabul edilmişti (m. 3-4). Son maddede ise vatandaşlığın ispatı hususu düzenlenmişti. Buna göre, Osmanlı topraklarında bulunan şahsın Osmanlı uyruklusundan olduğu kabul edilmiş, aksini iddia edenin ise bunu ispat etmesi gerektiği düzenlenmişti (m.9)

Osmanlı vatandaşlık yasası, sadece soy bağı (jure sanguinis) esasını düzenlememiş, aynı zamanda bu yasanın içinde, yurttaşlığa kabul kavramını, gönüllü vatandaşlığını kaybını, ve evlilik konularını da düzenlemiştir. Osmanlı İmparatorluğu uzun yıllar belirlediği İslam inanç sisteminde devlet ve din yani İslam ve siyaset birbiri içine geçmiştir. Dolayısıyla

⁵² Erdoğan, A. T, **Osmanlılığın evrimi hakkında bir deneme: bir grup (üst düzey yönetici) kimliğinden millet yaratma projesine**. Doğu Batı Dergisi II. Meşrutiyet Özel Sayı, I (45), 19-48. Ergin, M. (2008). Orhun abideleri, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

⁵³ Niyazi, Berkes, **Tanzimat ve Anayasa reformlarının başarılı olamama nedenini Osmanlı toplum yapısının niteliğine bağlamıştır. “Asıl dava, II. Abdülhamit’i devirmek değil Doğulu toplum tipinden Batılı toplum tipine geçmektir”**, Ankara, 2002,s. 397.

⁵⁴ “Valideyni veyahut yalnız valid’i vatandaşlığı Devleti Aliye’de bulunduğu halde tevellüd eden eşhas Devleti Aliye tebaasından maduddur.” (m.1)

⁵⁵ “Valideyni ecnebi olduğu halde Memalik-i Şahane’de mütevellid olan şahıs sinnirüşde vusulü tarihinden itibaren üç sene zarfında vatandaşlığı Devleti Aliyeyi bihakkın talep edebilir. (m.2)

Osmanlı'da her şey devlet içindir, din de devlet içindir mantığı hüküm sürmekteydi. Bu sistem tek başına İslam'ı barındıran bir yapı da değildir. Aynı zamanda Eski Türk geleneğinin Kut anlayışı (Tanrı tarafından verilen yönetme hakkı) ve Bizans siyasal geleneğinin Osmanlı kurumlarında görünen yansımasıdır. Örneğin Tımar Sistemi bu geleneğin etkilerinden biridir⁵⁶.

2- Cumhuriyet Dönemi

Osmanlı imparatorluğunun topraklarının Mondros ve Sevr Antlaşmaları ile parçalanması sonucunda, yeni bir kimliğin ortaya çıkmıştı. Bu kimlik, artık devletin kendi geleceğini belirleyeceği bir ulus devlet kimliğiydi. Artık İmparatorluk anlayışından çıkılmış, Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile ulus-devlet biçimi özgür yurttaşlar yaratılmıştı.

Yurttaşlık kimliği vasıtasıyla millet içinde bir uyum yaratılmaya çalışılmıştır. Uzlaşma ile her türden çatışma engellenmek istenmiştir. Millet savunmasına katılım gerektirdiğinden sorunları çözme yöntemine ilişkin uzlaşma yaratılmaya çalışılmıştır. Seçme/seçilme hakkı, kamu işlerine katılma hakkı, askerlik yapma yükümlülüğü vatandaşla yabancıyı ayıran durumlardandır. Yeni Türk devletinin inşa sürecinde milli mücadele yıllarında yeni bir ulusun temelleri atılmıştır. Millet bütünlüğüne yönelik mitingler, kongreler, milli iradeyi temsil eden yayınlar aracılığıyla; vatan, millet, sadakat duygu ve şuuru yaratılmaya çalışılmıştır.

Yeni kurulan devletle kazanılan milli mücadelenin bir vatandaşlık zaferine dönüştüğü antlaşma, Lozan Antlaşmasıdır. "Tabiiyet" başlığı ile Osmanlı sınırlarının değişimi nedeniyle kişilere kendi iradeleri ile kendi geleceklerini arama, değişen sınırlara göre istedikleri ülkelerde yaşama hakkı ya da yeni kurulacak Türkiye Cumhuriyeti sınırlarına sığınma hakkı verilmiştir. Ayrıca Lozan Antlaşmasında; "Türkiye hükümeti doğum, milliyet, dil, ırk veya din ayırmaksızın Türkiye halkının hayat ve hürriyetlerinde tam ve üstün koruma sağlamayı taahhüt eder" hükmü 38. maddede yer almıştır⁵⁷.

Cumhuriyetinin ilanının arkasından kabul edilen "Hilafetin İlgasına ve Hanedanı Osmanî'nin Türkiye Cumhuriyeti Memaliki Dışına çıkmasını sağlamasına dair Kanunu"⁵⁸ ile işlevine son verilen Halife ile Osmanlı Saltanatı kökeninden gelen kadın, erkek herkesin ve güveylelerin Türk vatandaşlığı sıfatını kaldırmış ve bunların Türkiye'de ikamet etme hakkından sonsuza kadar mahrum oldukları ilan etmiştir. Yalnız, 1952 yılında kabul edilen bir kanunla⁵⁹ bu yasak, Osmanlı Saltanatı kökeninden gelen erkekler dışındakiler için kaldırılmış, daha sonra, Cumhuriyetin 50. yılında ise bu kişilerle ilgili yasaklara bütünüyle sona erdirilmiştir⁶⁰.

⁵⁶ A. Y. Ocak, **Osmanlı toplumunda zındıklar ve mülhidler**, 3. Baskı, İstanbul: Tarih Vakfı Yayıncılık. (2003, s.67)

⁵⁷ T. Özbay **Lozan'dan Sevr'e Türkiye**, 2. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara 2005 s. 504.

⁵⁸ Unat s. 82.

⁵⁹ 16 Haziran 1952 tarihli kanun, 5958, RG. 23 Haziran 1952, 8142. Unat, s.78 vd. önce, 1939 yılında kabul edilen bir kanunla da, "ölü General Enver'in çocukları ve kardeşinin kızı Türk vatandaşlığına kabul edilmişti. Kanun 3662, kabul t. 3 Temmuz 1939, RG. 11 Temmuz 1939, 4255, Unat s.82.

⁶⁰ Cumhuriyetin 50.yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun, Kanun 1803, kabul t. 15 Mayıs 1974, RG 18 Mayıs 1974, 14890.

1312 sayılı Vatandaşlık Kanunu⁶¹, vatandaşlığın kazanılması, kaybı ve evlenmenin vatandaşlığa etkisi olmak üzere üç bölümden oluşmaktaydı. Vatandaşlığın kazanılmasında soy bağı (jure sanguinis) esasına en geniş şekilde yer verilmişti. Buna göre, Türk ana veya babanın çocukları doğum yerine bakılmaksızın Türk vatandaşlığını kazanıyorlardı. Doğum yeri (jure solis) esasına göre vatandaşlığın kazanılması da istisnai bir şekilde kabul edilmekteydi (m.1-2). Ayrıca, yabancı ana-babadan Türkiye’de doğan çocuklara ergin olmalarından itibaren üç yıl içinde Türk vatandaşlığını seçme imkanı da tanınmaktaydı (m.3). Kanun’un 5 ve 6. maddelerinde de yetkili makam kararı ile vatandaşlığın kazanılması düzenlenmişti⁶².

403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nda⁶³, Türk vatandaşlığının kazanılması 1. ila 18. maddeler arasında, Türk Vatandaşlığının ispatı ve yargı yolu ise 38 ila 41. maddeler arasında düzenlenmiştir. Yürürlükte kaldığı 2009 yılına kadar 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nda 6 önemli değişiklik yapılmıştır⁶⁴. Bu değişiklikler, kısmi değişiklikler olmasına rağmen, vatandaşlık hukukunun özünü önemli ölçüde etkilemiştir⁶⁵. Bu Kanun, yürürlüğe girdiği dönem itibarıyla çağdaş özelliklere sahip bir kanun olmasına rağmen yapılan değişiklikler sistematikliğini bozduğu gibi zaman içinde meydana gelen milletlerarası gelişmeler de Kanunun değiştirilmesini zorunlu kılmıştır. Özellikle, kişinin iradesi dışında vatandaşlığın kaybını düzenleyen hükümler çağdışı kaldığı ileri sürülerek Kanun eleştirilmekteydi.

403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nun günün ihtiyaçlarına cevap vermemesi üzerine, İçişleri Bakanlığı Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü bir tasarı hazırlamış, genel gerekçede, 403 sayılı ETVK’nın yürürlüğe girmesinden bu yana ortaya çıkan gelişmelerin, vatandaşlıkla ilgili yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesini ve yeni bir düzenleme yapılmasını zorunlu hale getirdiği ve Tasarının bu ihtiyaca cevap vermek amacıyla hazırlandığı ifade edilmiştir. Tasarı bir kısım akademik etkinliklerde de ele alınmış; hazırlanan tasarı genel olarak olumlu bulunmuş, ancak yeri geldikçe ifade edilmeye çalışılacak bazı haklı eleştiriler doğrultusunda bir kısım değişikliklerin yapılması önerilmiştir. Genel Müdürlüğün hazırladığı tasarı, Meclis İçişleri Komisyonunda görüşülmesinin sonunda TBMM gündemine alınmış ve kanunlaşmıştır.

12/06/2009 tarihinde yürürlüğe giren 5901 nolu Türk Vatandaşlık Kanunu ve 403 nolu Türk Vatandaşlık Kanunu kaldırılmıştır. Bu Yasa ile evrensel hukuk ilkeleri, Türk Anayasası’na ve dil, ırk, renk, cinsiyet, etnisite, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep temelinde

⁶¹ (R.G 4/06/1928- 904)

⁶² Bkz.23 Mayıs 1928 tarih ve 1312 sayılı kanunu.

⁶³ R.G 22/2/1964-11638

⁶⁴ 1981 yılında 13.12.1981 tarih ve 2383 sayılı Kanun ile yapılmış (RG. 17.02.1981-17254) ve bu değişikliği 1989 yılında, 20.04.1989 tarih ve 3540 sayılı Kanunla (RG.28.04.1989-20153) yapılan değişiklik izlemiştir. Daha sonra, 27.05. 1992 tarih ve 3808 sayılı Kanun (RG. 4.4.1992-21248), 7.6.1995 tarih ve 4112 sayılı Kanun (RG. 12.06.1995-22311), 4.6.2003 tarih ve 4866 sayılı Kanun (RG. 12.06.2003-25136), 29.06.2004 tarih ve 5203 sayılı Kanunu (RG 06.07.2004-25514).

⁶⁵ 1929 tarih ve 743 sayılı Medeni Kanununda vatandaşlık hukuku ile ilgili bir kısım hükümler bulunmaktaydı. 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Medeni Kanunda, vatandaşlık hukuk ile ilgili düzenlemelere yer verilmiştir.

ayırım yapmayan kesin bir eşitlik anlayışı uyarınca uygulanır " Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi ve Avrupa Birliği Üye Devletleri uygulamaları dikkate alınmıştır.

5901 sayılı Türk Vatandaşlık Kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte;

- Yetkililer, Türk vatandaşlığını geri çekilmek ve vatandaşlığa yeniden kavuşmak için İçişleri Bakanlığına devredildi.
- Türk vatandaşlığını elde etme ve kaybetme prosedürleri basitleştirildi ve son teslim tarihleri azaltıldı.
- İllerde vatandaşlık başvuru inceleme komisyonları kurulmuş ve bu konudaki prosedürler hızlandırılmıştır.
- Türk vatandaşlığına geçiş başvurularının aşamalarını ve sonuçlarını internetten öğrenmek mümkün olmuştur.
- Türk vatandaşlığını kaybetme ile ilgili dava yeniden düzenlendi.
- Yabancı bir ülke vatandaşlığına geçmek için izin alma şartı kaldırılmıştır.
- Türk vatandaşlığını kazananlara uygulanan 'vatandaşlık' kaldırma süreci sona erdirildi.
- Vatandaşlığın kazanılması başvurusunda "vatandaşlık hizmeti ücreti" alması öngörülmektedir⁶⁶.

II- FRANSIZ HUKUKU

A-Vatandaşlığın Tanımı ve Temel Nitelikleri (Genel olarak)

1- Hukuksal Tanımı

Fransa'da vatandaşlık, Fransız uyruklu olma koşuluna bağlıdır. Vatandaşlık kavramı, demokratik toplum ve milliyete ilişkin tartışmalar bakımından önemli bir kavramdır. Bu kavram özellikle göçün Batı toplumları üzerindeki etkisi ile birlikte önemli bir konu haline gelmiştir.

Fransa'da, vatandaşlık kavramı, yeni bir kavramdır. Napolyon Kodunda vatandaşlık kelimesi için Fransız olma kavramı kullanılırdı. XVI. yüzyıldan sonra, Fransız vatandaşlığı nesep yoluyla geçmeye başladı. Buna kan esası (jure sanguinis) denir. Bu durumun nedeni, çoğu Fransızın göç etmesidir. Söylemek gerekir ki vatandaşlık kavramı o zaman daha geniş anlamıyla değil, " Doğal"(natürel) anlamında kullanılırdı. Devrimden dolayı vatandaş kelimesi

⁶⁶ Bouineau, Jacques, "Fransa'da Devrim Döneminde Yurttaşlar ve Yurttaşlık", Dersimiz Yurttaşlık, Çev. Yeşim Küey, Haz. Turhan Ilgaz, İstanbul 1998, s. 107-140. Masters, Bruce, "The Sultan's Entrepreneurs: The Avrupa Tüccaris and the Hayriye Tüccaris in Syria", International Journal of Middle East Studies, 24, November 1992, s.507- 516.

politik anlam kazanmıştır. Fransa'da kısa sürede gerçekleşen Anayasa değişiklikleri sayesinde Fransız hukuku bakımından Fransız vatandaşlığı kavramının tanımı tam olarak yapılmaktadır. Sadece Fransız vatandaşı sayılanlar politik hakka sahip olur. En önemlisi Fransız topraklarında doğmuş olmaktadır (toprak esası).

Vatandaşlık kavramı XVI. yüzyılın sonunda yeterince tanımlanmamıştır. Devrim sonrası devlet içi sınırların kalkması, kamusal hakların, ve milliyetçilik kavramının ortaya çıkmasıyla vatandaşlık kavramı önem arz etmeye başlamıştır. 1791 Anayasasında, vatandaşlık kavramına önemli bir yer verildiği söylenebilir. Bu çerçevede Fransa'da bir vatandaşlığa sahip olma, aşağıdaki koşullarla mümkündür⁶⁷:

- Sivil yemini.
- Fransız topraklarında ikamet etmek

1793 Anayasası bu eski sistemi değerlendirmiş, “jus sanguinis” prensibine yer verilmemiştir. O zamanki Fransız Medeni Kanunu ise, 1793 Anayasasının tersine jus sanguinis prensibine çok önemli bir yer vermiştir. Medeni kanuna göre : “Fransız çocukları şüphesiz Fransız'dır.” (Medeni Kanunu madde 10). Vatandaşlığın yeni anlayışına vurgu, sadece kraliyet kan bağları değildir. Fransız topraklarında doğmuş olmakla, bu Fransız olunabilir.

Napolyon BONAPART⁶⁸ , Fransız vatandaşların sayısını çoğaltmak amacıyla kan esası (jure sanguinis), toprak esası (jure solis) prensiplerini eklediği zaman temyiz mahkemesi onun derebeylikçi (feodal) olduğu düşünüp reddetmiştir. Vatandaş olmak için Fransa'da doğulmalı (jus solis prensibi) ve Fransa'da kalınmalıdır. O devirde, yabancı bir kadın Fransız ile evlenirse, Fransız vatandaşlığını kazanırdı. Ama tam tersine, Fransız kadın yabancı bir erkek ile evlense, vatandaşlığını kaybederdi⁶⁹ .

1789 Devrimi ile birlikte vatandaşlık hak ve ödevleri kavramı ortaya çıkmıştır. Vatandaşlık, Fransa'da ikamet etmeleri ve yemin etmeleri şartıyla, Cumhuriyete hizmet eden yabancılara verilir⁷⁰.

Göçmenlerin ve çocuklarının Fransa'ya dönmesine izin verilebilmesi için 1804 yılında Fransız Medeni Kanunu'nun vatandaşlığa ilişkin hükümleri gözden geçirildi. Fransa'da doğan tüm yabancılardan çoğunluğu Fransız vatandaşlığına kavuşturuldu.

⁶⁷ Jerome Courbe, **Le Nouveau Droit de la Nationalite**, 3. Baskı Karthala yayınevi, Paris 1994.s .122.

⁶⁸ Napolyon Bonapart (İtalyanca: Napoleone Bonaparte, Fransızca: Napoléon Bonaparte; d. 15 Ağustos 1769, Korsika – ö. 5 Mayıs 1821), Fransız asker, devlet adamı. Birinci Napolyon (Napoleon I) olarak 1804'den 1814'e kadar (ve tekrardan 1815'te) Fransa İmparatoru.

⁶⁹ Albert Fulchirons; **“Rétablissement du Droit du Sol et Reforme de la Nationalite(commentaire de la loi No: 98-170 du 16 Mars 1998)”**, ‘Harmatan kitabevi, 1.Baskı, Paris 1998. S.135.(Açıkça söylemek gerekirse, o zamanlarda erkek ve kadınlar eşit değildi).

⁷⁰ OUATTARA Samba, **La désintégration à la française : de la marginalisation socio-économique à l'exclusion institutionnalisée des immigrés africains en France**, mémoire de DEA, Université Paris I Panthéon-Sorbonne.s. 145.

Sanayi devrimi, Fransa'da çalışmaya başlayan birçok yabancıyı (Belçikalılar, İsviçre, Almanlar) cezbederken, kamu idareleri Fransız nüfusunun gerilemesi konusunda endişe etmeye başladı. Bu nedenle, 1851 yılında, Fransız vatandaşlarının sayısını arttırmak için Fransız vatandaşlığına geçiş şartları rahatlatıldı. Ardından, çifte vatandaşlık hakkı tesis edildi. (Medeni Kanunun 19-3 Maddeleri). Bununla birlikte, çifte vatandaşlık hakkından yararlananlara, Fransız uyrukluğunu çoğunluk tarafından beyan yoluyla reddetme hakkı tanındı. Bu durum 26 Haziran 1889 tarihli yasa ile kaldırılmıştır.

1871 yenilgisi, Alsace-Lorraine'in kaybı ve Almanya'ya karşı politika ve Fransız askerlerinin sayısını arttırma isteği 1851'de başlayan sürecin güçlenmesine yol açtı. Ayrıca bu dönemde genç yabancılar, 3 yıl süren askeri hizmetlerden kaçındıkları için onlara karşı tepki oluştu. Fransa'da ikamet eden genç Fransız doğumlu yabancılar, önceki yıllarda Fransız vatandaşlığını direk kazanamadıkları halde 1889 yasası ile bu hakka kavuşmuşlardır.

1945'ten 1980'lere kadar, vatandaşlık kanunları yürürlükte kaldı ve Fransız vatandaşlığına erişime ilişkin ilkeler göreceli bir uzlaşmaya konu oldu. Göç konusu ise, 1980'lerden bu yana, siyasi tartışmaya konu oldu; Göç, ulusal kimliği tehlikeye atmakla suçlandı. 1945 tarihli düzenleme, entegre olamayan ya da Fransız gibi hissetmeyen kişilerin Fransız vatandaşı olarak kabul edilmelerine yol açtığı için eleştirilmektedir. 1987'deki reform girişimi ise başarısızlığa uğradı, ancak vatandaşlık yasası 1993'te, ardından 1998, 2003, 2006 ve 2011'de tekrar değiştirildi⁷¹.

Vatandaşlık ve milliyet arasında bağlantı kurması devrimci dönemin yeniliğidir. Devrimin ilk günlerinde, ulusal topraklarında yaşayan yabancılar, vatandaşlık verme kuralı hızla değişti ve Fransa'ya bağlılık çerçevesinde milliyet kavramı vatandaşlığını elde etmek için bir ön koşul olarak kabul edildi⁷².

Birinci Dünya Savaşı esnasında bir buçuk milyon vatandaşı ölen ve savaş nedeniyle engelli insanların sayısı artan Fransa, yabancı işgücünden büyük miktarda yararlanmıştır. Yabancılarla entegrasyonu kolaylaştırmak için 10 Ağustos 1927 tarihli kanun kabul edilmiştir. Söz konusu düzenleme Fransız vatandaşlığına girişi kolaylaştırmıştır⁷³. Bu yasa ile bir Fransız anne ve yabancı bir babadan doğan çocukların Fransız vatandaşı olduğu kabul edilmiştir.

Bu dönem "aktif" ve "pasif" vatandaşlık ayrımı da görülmektedir. Aktif vatandaşlar grubu, oy verebilen ve yaşlarına göre seçimlere katılabilen insanları içerir. Pasif vatandaşlar grubu ise çeşitli haklara sahip ancak oy hakkına ve seçilme hakkına sahip olmayanları içermektedir.

⁷¹ Civ. Cass., 4 févr. 1891, D.P. 91.I.113, avec les conclusions de l'avocat général Desjardins. 1102 I. Glard, op.cit., p. 319, Douai, 28 mars 1831, S. 1831. II. 193, Cour d'assises de la Seine, 2 février 1835, s. 35. II. 277. (Aubry et Rau, p. 412), Cass., mai 1862, S. 62. I. 65 7 et 19 juillet 1875, S. 76. I. 289. (M. Jouot, s. 133)

⁷² Batiffol. H, **Evolution du droit de la perte de la nationalité française**, Mélanges Ancel, Paris, 1975, tome I.s. 120, Batiffol. H, **Traité élémentaire de droit international privé**, Paris, 1959 s. 150. Battifol. H, P. Lagarde, **Droit international privé**, Paris, 1974. s.210.

⁷³ Oturma süresi 3 yıla düşürüldü.

“Eski Yunan’da, Platon ve Aristoteles, vatandaşlık konusunda önemli fikirler ileri sürmüşlerdir. Platon, insanların kendilerine ait eksiklikleri nedeniyle başkalarına ihtiyaç duyduğunu ve bu nedenle yardımlaşarak bir arada yaşadıklarını ve toplum düzenini oluşturdıkları söyler”⁷⁴.

“Herkes yatkın olduğu işleri yerine getirmektedir. Bütün vatandaşlar kardeştir ancak Tanrı onların her birinin mayasına farklı cevherliler katmıştır. Altın cevherliler, toplum önderleri ve yöneticileridir; gümüş cevherliler, yardımcıları ve koruyuculardır; demir, tunç cevherliler ise çiftçiler ve işçilerdir”⁷⁵.

1804’de vatandaşlık ile ilgili düzenlemeler Medeni Kanun’dan çıkarılmıştır. Ancak konu ile ilgili düzenlemeler bir araya geterilecek 10 Ekim 1987 tarihinde vatandaşlık kanunu kabul edilmiştir.

Fransa’nın tarihi boyunca, vatandaşlığın temel esaslarından biri Fransız vatandaşlığıdır. Bu prensip karmaşık bir karaktere sahiptir. Felsefi, siyasi veya sosyolojik unsurlara ek unsurlar söz konusudur ve bu durum, özel kamu hukuku arasındaki “summa divisio”nun ötesine geçmektedir. Hukuk ile vatandaşlığa sahip kişilerin devlete aidiyeti ön plana çıkmaktadır. Bu, Medeni Kanun hükümlerinden de teyit edilmektedir.

Kan esasına ya da toprak esasına göre vatandaşlık kazanamayan kişilerin, vatandaşlığa alınması konusunda İçişleri Bakanı’na yetki verilmiştir. Örneğin, vatandaşlığa kabul kararı ile vatandaşlığın kazanılmasında eski durum getirilmesini ve evlilik sebebiyle vatandaşlık kazanılması bu kapsamda yer almaktadır.

II. Dünya savaşı sırasında Fransız Kolonilerinde yaşayan ve Fransız bayrağı altında savaşmış ölen kişilerin ("kan dökülmüş ") altsoylarına daha sonra Fransız vatandaşı olma hakkı tanınmıştır. Bu kişilere vatandaşlık hakkı tanıma yetkisi Fransız Adalet Bakanlığına ve Savunma Bakanlığına aittir.

Göç, entegrasyon ve vatandaşlık konulu 16 Haziran 2011 tarihli kanunda, Fransızca dil yeterliği gibi yeni şartlar getirilmiştir. Kararname ile vatandaşlığa geçmek için başvuru yapanların yanı sıra evlilik sebebiyle vatandaşlığa geçmek isteyenler de Ortak Avrupa Referans Çerçevesine göre B1 düzeyinde Fransız dilinde yeterli olduğunu göstermek zorundadır. Vatandaşlığa geçiş için başvuranlar, Fransız tarihi, kültürü ve toplum hakkında

⁷⁴ Bernard AUDIT; **Droit International Privé**, 3.Baskı, Paris 2006.s. 77.

⁷⁵ Circulaire interministérielle DPM/N3/DLPAJ/DAPAF n° 2006-446 du 10 octobre 2006 sur la mise en oeuvre des dispositions de la loi n° 2006-911 du 24 juillet 2006 relative à l’immigration et à l’intégration concernant la procédure de naturalisation. Circulaire n° 95-8/D3 du 5 mai 1995 relative à la délivrance des certificats de nationalité française 101.Circulaire n° 94/16 du 27 juin 1994 relative à l’enregistrement des déclarations de nationalité par les juges d’instance.

yeterli bilgiye sahip olmalı ve Cumhuriyet'in temel ilkelerine ve değerlerine uymalıdır. Vatandaşlığın kazanılmasına ilişkin yöntemler şu şekildedir:⁷⁶

- Fransız vatandaşlığın doğal yollarla edinilmesi: Doğum⁷⁷;
- Fransız vatandaşlığının beyan yoluyla edinilmesi: Örneğin Yabancı ailelerin Fransa'da doğan çocukları için beyan⁷⁸ , Fransız vatandaşlığına sahip kardeşi olanların reşit olduklarında yapacakları beyan⁷⁹ .
- Vatandaşlıktan sorumlu bakanın önerisi üzerine kararname ile vatandaşlığın kazanılması.

2- Vatandaşlık Yasasındaki Gelişmeler

1973 tarihli kanuna uygun olarak değiştirilen 19 Ekim 1945 tarihli Yönetmeliğe göre, baba veya anneden nesep yoluyla Fransız vatandaşlığı kazanılır. Ayrıca, Fransa'da doğan bir çocuk, beyanda bulunarak Fransız vatandaşlığını kazanabilir. Evliliğin vatandaşlığa otomatik olarak etkisi yoktur. Fransız vatandaşı olan bir yabancı, evlilikten altı altı ay sonra bildirim yoluyla Fransız vatandaşı olabilir. Dahası, Fransız vatandaşlığının kazanılması, yabancı ülke vatandaşlığından çıkmayı da gerektirmez⁸⁰.

1987'de vatandaşlık yasası taslağının reddedilmesinden sonra Jacques Chirac⁸¹ hükümeti, Marceau Long başkanlığında vatandaşlık konusunda çalışma yapmak üzere bir komisyon kurdu. Bu konudaki taslak, 22 Temmuz 1993 tarihinde kanunlaşmıştır.

⁷⁶ I. Glard, op. cit., p. 316. 1101 Civ. Cass., 4 févr. 1891, D.P. 91 .I.113, avec les conclusions de l'avocat général Desjardins. 1102 I. Glard, op.cit., p. 319, Douai, 28 mars 1831, S. 1831. II. 193, Cour d'assises de la Seine, 2 février 1835, S. 35. II. 277. (Aubry et Rau, p. 412), Cass., mai 1862, S. 62. I. 65 7 et 19 juillet 1875, S. 76. I. 289. (M. Jouot, p.133)

⁷⁷ İki yabancı ebeveynin Fransa'da doğan çocuğu için: Medeni Kanunun 21-7. Maddesine göre, 11 yaşından itibaren kesintili ve kesintisiz olarak 5 yıl Fransa'da ikametetmiş ve reşit olduğunda Fransa'da ikamet ediyorsa fransızvatandaşlığa sahip olur. Bununla birlikte, küçük, 13 yaşındayken bildirimle Fransız uyrukluğunu önceden kazanabilir. Hakkın kazanılması, bölgesel yargı mahkemesinin yetkili memuru tarafından verilen Fransız vatandaşlığı belgesi ile kanıtlanmaktadır.

⁷⁸ Medeni Kanunun 21-11. Maddeleri, 16 yaşın üzerindeki gençlerin azınlıklar sırasında beyan ederek Fransız vatandaşı olma imkanını sağlamaktadır. 13-16 yaş arasındaki çocuklar, başvuruların yasal temsilcileri tarafından sunulması ve Fransa'da 8 yaşından itibaren 5 yıl ikamet etmesi durumunda beyanla Fransız uyrukluğunu kazanabilir.

⁷⁹ Devlet kontrolüne tabi eğitim kurumlarında zorunlu eğitimini tamamlayan ve orada ikamet eden 6 yaşından önce Fransız ikamet eden bir yabancı, 1 Temmuz 2016 tarihinden itibaren Fransızca öğrenen bir kardeşi ya da kız kardeşi olduğunda Fransız uyrukluğunu talep edebilir. (Medeni Kanunun 21-7 veya 21-11. Maddeleri uyarınca vatandaşlık kazanımı).

⁸⁰ Vatandaşlığa kavuşturma prosedürüne ilişkin göç ve entegrasyon hakkında 24 Temmuz 2006 tarihli ve 2006-911 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasına ilişkin 10 Ekim 2006 tarihli ve 2006-446 Sayılı Bakanlar Dairesi DPM / N3 / DPAJ / DAPAF.

⁸¹ Jacques René Chirac (d. 29 Kasım 1932, Paris), eski Fransa Cumhurbaşkanı olan Fransız siyasetçi. Bu göreve ilk olarak 17 Mayıs 1995'te getirilmiş, yedi yıllık birinci dönem görev süresinin sonrasında Nisan 2002'de tekrar cumhurbaşkanı seçilmiştir. Beş yıllık ikinci dönem cumhurbaşkanlığı görev süresi 16 Mayıs 2007'de biten Chirac, yaklaşık 12 yıllık görev süresi ile François Mitterrand'dan sonra Fransa'da en uzun süre cumhurbaşkanlığı koltuğunda oturan isim olmuştur.

22 Temmuz 1993 tarih ve 93-933 sayılı yasa, vatandaşlık yasasını değiştirmiştir: Fransa'da yabancı ebeveynlerin çocuğu, 16 ile 21 yaşları arasında Fransız vatandaşlığına başvurmalıdırlar. Bu konuda Yasa, Fransa'da doğum ve ikametın Fransız vatandaşlığını kazanmak için gerekli olduğunu düzenlenmiştir⁸².

1998'de, vatandaşlık üzerine 16 Mart 1998-170 sayılı yasa ile, irade açıklamasının gerekli olmadığı kabul edildi. Yabancı ebeveynlerin Fransa'da doğan çocuğu, reşit olduğu tarihte Fransa'da ikamet ediyorsa ve 11-18 yaş aralığında en az beş yıllık sürekli veya kesintisiz ikamet varsa kendi isteğini göstermeksizin otomatik olarak Fransız vatandaşlığını çoğunlukla kazanır⁸³. Esasen söz konusu kişi, Fransız vatandaşlığına erken başlayabilir: 16 yaşındayken, kendi iradesiyle veya 13- 16 yaş aralığında yasal temsilcileri tarafından başvuru yapılabilir.

2003 yılında, 26 Kasım tarihli ve 2003-1119 sayılı Kanunda, Fransız topluluğuna asimilasyonunu ispatlamayan kişilerin Fransız vatandaşlığını kazanamayacakları belirtilmiştir. Bu çerçevede, Fransız vatandaşlığını kazanma koşulları ağırlaştırılmıştır. Bu şartlar, Göç, Entegrasyon ve Vatandaşlık konulu 16 Haziran 2011 tarihli Kanunla daha da ağırlaştırılmıştır. Vatandaşlığa geçiş için adaylar, Fransız tarihi, kültürü ve toplumuyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmalı, bir hak ve ödevleri içeren belgeyi imzalamalı ve Cumhuriyet'in temel ilke ve değerlerine bağlı olmalıdırlar⁸⁴.

24 Temmuz 2006 tarihli göç ve entegrasyon kanunu, Fransız vatandaşlığının kazanılması bakımından önemli düzenlemeler içermektedir. Fransız vatandaşlığının kazanılmasından itibaren altı ay içinde devletin temsilcisinin de yer aldığı bir tören düzenlenecektir. Buna resepsiyon töreni denir⁸⁵.

Evlilik sebebiyle Fransız vatandaşlığını kazanmak için gerekli şartlar tedricen ağırlaştırılmıştır. 24 Temmuz 2006 tarihli kanun, vatandaşlığın beyan için evlilik tarihinden itibaren gerekli süreyi dört yıla çıkarmaktadır.

c- Çifte Vatandaşlık ve Vatansızlık Üzerine Tartışmalar

Fransız mevzuatı çifte vatandaşlığa karşı değildir. Bu nedenle, Fransız vatandaşlığının kazanılması için ilgili kendi vatandaşlığından çıkmak zorunda değildir. Yabancı bir vatandaşlığın kazanılması Fransız vatandaşlığının otomatik olarak kaybedilmesini

⁸² Circulaire du 30 juin 2014 relative aux incidences de la décision du Conseil constitutionnel n°2013-360 QPC du 9 janvier 2014 relative à la perte de plein droit de la nationalité française, par les femmes, ayant acquis volontairement une nationalité étrangère NOR: JUSC1413886C.

⁸³, Ounia DOUKOURE, **Le Droit Français de La National: Antropologie Juridique de la Naturalisation**, Paris I Üniversitesi Panthéon-Sorbonne, puf, Paris 1998. s.121.

⁸⁴ P. Weil, **Mission D'étude des Législations de la Nationalité et de L'immigration**, Paris, 1997, s. 20.

⁸⁵ Salomon J.-J., in BARE J.-F. (dir.), **Les applications de l'anthropologie. Un essai de réflexion collective depuis la France**, Karthala, Paris, 1995.s. 112. Ranger T, The invention of tradition revisited : the case of colonial Africa, in RANGER T. et VAUGHANO., Legitimacy and the state in twentieth – century Africa. Essays in honour of A. H. M. Kirk – Greene, Macmillan press, 1993, pp. 70-200.

gerektirmez. Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin hükümlerinde bu durum için herhangi bir düzenleme getirilmemiştir.

Fransız mevzuatı, Fransa doğumlu çocukların, ebeveynlerinin belli olmaması veya vatansız olması nedeniyle onların vatansız kalmasını önleme eğilimindedir.

16 Mart 1998 tarihli yasadan bu yana, Medeni Kanunun 25'inci maddesi, vatansızlığa ilişkin olarak şu şekilde bir düzenleme getirmektedir: "İlgili makamın onayını aldıktan sonra Fransız vatandaşlığını kazanmış olan bir kişi, daha sonra vatandaşlıktan çıkmak isterse bile bu durumda kişi vatansız kalacaksa, Fransız vatandaşlığını kaybetmeyecektir⁸⁶".

Ülkenin temel çıkarlarıyla müdahale eden suç veya suç olarak nitelendirilen bir eylemden veya bir terör eylemi niteliğindeki bir suç veya suçtan dolayı suçlu bulunması halinde, Ceza Kanunu'nun IV. Kitabın Başlık III'ün II. Bölümü uyarınca suç veya suç olarak tanımlanan bir davranıştan dolayı hüküm giyerse, Ulusal Hizmet Yasası uyarınca yükümlülüklerini yerine getirdiği gerekçesiyle mahkum edilirse, Fransa'nın statüsü ile bağdaşmayan ve Fransa'nın çıkarlarına zarar verecek şekilde yabancı bir Devlet'in menfaatleri doğrultusunda icra ettiği takdirde vatandaşlıktan çıkarılır.

Sonuç olarak, vatandaşlığın kaybedilmesi yalnızca çifte vatandaşları ilgilendirmektedir. Ayrıca, iddia edilen suçlar Fransız uyrukluğunun kazanılmasından önce veya bu kazanma tarihinden on ya da on beş yıl sonra gerçekleşmişse de uygulanabilir. Fransız vatandaşlığını sonradan kazanmış kişiler, doğum yoluyla Fransız vatandaşı olanlarla aynı hukuki konumdadırlar. Bu konuda eşitlik ilkesinden hareket edilmiştir⁸⁷. Bu ilke, Anayasa Konseyi tarafından 16 Temmuz 1996'daki kararda "Fransız uyrukluğunu kazanmış olan ve doğumda Fransız uyrukluğuna atfedilen kişilerin uyuşmazlık yasaları bakımından aynı durumda olduğu" şeklinde düzenlenmiştir⁸⁸. Aynı kararda, Konsey, Fransa'da veya diğer ülkelerde terör eylemleri veya devlete karşı işlenen suçlara katılan Fransız vatandaşlarının vatandaşlıklarını kaybettirme konusunda düzenleme getirmiştir⁸⁹.

2010 yılında, Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy, Fransız yabancılar için vatandaşlık hakkını kaybetmeye yol açacak suçların sayısını artırmak istediğini açıkladı⁹⁰. Göç, entegrasyon ve uyruklu konulu yasa taslağına ilişkin meclis tartışması sırasında, Millet Meclisi, Cumhurbaşkanı tarafından yapılan önerilere paralel olarak, suçlardan hüküm giyen

⁸⁶ Quiquerez Finkel İ., *Imaginaires juridiques africains, Représentations et stratégies juridiques de migrants d'Afrique Noire en France et au Québec*, L'Harmattan, Paris (CIEMI), 1995. P. 186.

⁸⁸ Ranger T, *The invention of tradition revisited: the case of colonial Africa*, in RANGER T. and Vaughan O. (eds.), *Legitimacy and the State in Twentieth-century Africa. Essays in honor of A. H.M. Kirk - Greene*, Macmillan press, 1993.s. 321.

⁸⁹ JACOBS, D., Martiniello, M., Rea, A. 'Changing patterns of political participation of citizens of immigrant origin in the Brussels Capital Region: The October 2000 Elections', *Journal of International Migration and Integration / Revue de l'intégration et de la migration internationale*, 2002.p.29.

⁹⁰ 2013 yılına ait 1490 kişilik toplantı (12-21.875) - Cour de Cassation - Première Chambre Civile - ECLI: FR: CCASS: 2013: C101490 2013 yılına ait 1492 nolu arr. (12-18.537) - Cour de cassation - Première chambre civile - ECLI: FR: CCASS: 2013: C101492.

yabancılar için uyrukluk hakkının iptalini düzenleyen bir değişiklik yaptı. Kamu görevlilerinin ölümüne neden olan şiddet hükmü Senato tarafından reddedildi ve bu nedenle 16 Haziran 2011'de yayımlanan yasaya dahil edilmedi.

Haziran 2007'de, Ulusal Cephe Başkanı Marine Le Pen⁹¹'in çifte vatandaşlığı yasaklayan 577 milletvekiline gönderdiği mektubun ardından bu konuyla ilgili başka tartışmalar da yapıldı. Politikacı çifte vatandaşlığı, "devlet eyleminin temellerini" baltalayan çifte bağlılığa götürdü.

1973'ten beri Fransız vatandaşlığının kazanılması artık yabancı vatandaşlıktan vazgeçilmeye bağlı değildir. Gerçekten de, örneğin Fas ve İsrail gibi bazı devletler kendi vatandaşlarının başka ülke vatandaşlıklarına geçmeleri durumunda mevcut vatandaşlıklarını kaybedeceklerine ilişkin düzenlemeler yapmışlardır. Vatandaşlığın öncelikli olarak bir egemenlik meselesi olduğu göz önüne alındığında, Fransa geleneksel olarak çifte bağlılığı kabul eder. Ancak bir kişiye Fransa'da vatandaşlık verilmesi başka bir ülkenin mevzuatı çerçevesinde söz konusu ülke vatandaşlığının askıya alınmasını engellemez.

Bununla birlikte, Fransız vatandaşlığının evlilik veya diğer yollarla kazanılmasına konu edilen vatandaşlık yasası hakkında hazırlanan bir raporda, Claude Goasguen⁹² çifte vatandaşlığının sınırlandırılmasını önerdi. Öte yandan, Patrick Weil⁹³, ile seçmelere göre, entegrasyon faktörü olan çifte vatandaşlığının sorgulanmaması gerektiğini belirtmektedir.

B-Vatandaşlık Hukukunun Kaynakları

1- Ulusal Kaynakları (Anayasa, Kanun ve Yönetmelikler)

4 Ekim 1958 tarihli olan ve otuzdört maddede içeren Anayasa, vatandaşlık konusundaki tüm soruları kanun kapsamına almaktadır. Bu düzenleme maddi şartlara ilişkin olup şekil ve usul kurallarını içermemektedir.

Vatandaşlık hakkında mevcut hukuki düzenlemeler Medeni Kanun'da toplanmaktadır. Bununla birlikte, bazı hükümler ise bu Kanuna dahil değildir. Bu konuya ilişkin düzenlemeler, özellikle, 22 Temmuz 1993 tarihli Kanunun 44'üncü maddesi ile değiştirilen 9 Ocak 1973 tarih ve 73-42 sayılı Kanunun 23'üncü bölümüne, 20 Aralık 1966

⁹¹ Marion Anne Perrine Le Pen, 5 Ağustos 1968'de Neuilly-sur-Seine'de dünyaya gelen Fransız politikacıdır.

⁹² Claude Goasguen, 12 Mart 1945 tarihinde Toulon'da doğdu, Fransız bir politikacı ve Breton kökenli, 1993-1995 yılları arasında Paris'in 10. bölgesinden bir üyeydi ve Juppe hükümetinde Devlet Reformu, Ademi Merkeziyet ve Vatandaşlık Bakanıydı. UDF eski genel sekreteri ve Liberal Demokrasi sözcüsü, 1997 yılından bu yana Paris'in 14. bölgesinden milletvekili ve 29 Mart 2008'den bu yana Paris'in 16. bölgesinde belediye başkanlığı yapmaktadır.

⁹³ Paris'te Siyasal Araştırmalar Enstitüsü'nden siyaset biliminde doktorasını ve daha sonra Paris'in yirminci yüzyıl Sosyal Tarih Merkezi'ne bağlı olan CNRS'de araştırma direktörü olarak görev yapmakta. Göçmenlik tarihi üzerine çalışmaktadır.

tarıhli Kanunun 1 ve 6. Bölümlerinde yer almaktadır. Vatandaşlık konularında usul ve yargılama usulleri Medeni Usul Kanunu⁹⁴nda (madde 1038 ila 1045) bulunabilir⁹⁵.

Ana düzenleyici hükümler, vasiyetname, vatandaşlık beyanları, vatandaşlığın iadesi, yeniden tasfiye, kaybetme ve Fransız uyrukluğunun kaldırılması ile ilgili kararların tezahürü hakkında 30 Aralık 1993 tarih ve 93-1362 sayılı Kararname'de yer almaktadır. Bunlar, uyum sağlamak için değiştirilmelidir. 12 Mayıs 2009 tarihli kanunla sonuçlanan yetkilerin devrine ve ayrıca ilk derece mahkemelerinin görev ve yetkisine ilişkin 30 Aralık 1993 tarih ve 93-1360 ve 93-1361 sayılı Kararlar ile vatandaşlık.

Sonuncusu 19 Mayıs 2009 tarih ve 2009-561 sayılı Kararname ile Paris Vekâletleri Mahkemelerinin yetkisini birleştiren Kararname ile 11 Kasım 2009 tarih ve 2009-1384 sayılı Kararname ile değiştirilerek, ulusal uyruklu konularında ilk derece mahkemelerinde uzmanlaşmıştır.

2- Uluslararası Kaynakları

Fransız Anayasası'nın 4 Ekim 1958 tarihli 55. maddesine göre, "usulüne uygun olarak onaylanan antlaşmalar veya anlaşmalar, yayımlandıkları anda yasalardan üstündür"⁹⁶.

Medeni Kanunun 17'nci maddesi uyarınca Fransız vatandaşlığı, Fransa'nın taraf olduğu antlaşmalar veya diğer uluslararası taahhütleri uyarınca bu Başlık hükümlerine göre kazanılır veya kaybedilir.

Bu ilkenin uygulanması, 6 Mayıs 1963'te Avrupa Konseyi Sözleşmesinin 1. Maddesi'nde bulunmakta olup, Sözleşme'nin 1. maddesinde, taraf devletlerden birinin vatandaşlığının talep edilmesi durumunda Fransız uyrukluğunun otomatik olarak kaybedilmesini öngörmektedir. Bu düzenleme, Fransa tarafından kınandı ve 5 Mart 2009'dan bu yana artık geçerli değildir⁹⁷.

Öte yandan, özellikle ulusal hizmet bakımından konusu, çifte vatandaşlığının sonuçlarını yönetmek olan daha çok ikili anlaşma bulunmaktadır.

3- Fransız İçtihatları

⁹⁴ COUR DE CASSATION, CIVILE, CHAMBRE CIVILE 2, 13 NOVEMBRE 2015, 14-19.931, PUBLIÉ AU BULLETIN, Date: 2015-11-13 Numéro: 2150154.

⁹⁵ Taboada-Leonetti I., **Citoyenneté, nationalité et stratégies d'appartenance**, in COSTALASCOUX J., HILY M.-A. et VERMES G., Pluralité des cultures et dynamiques identitaires. Hommage à Carmel Camilleri, L'Harmattan, Paris, 2000. S. 23.

⁹⁶ Ordonnance n° 45-2441 du 19 octobre 1945 portant code de la nationalité française, Circulaire n° 94/16 du 27 juin 1994 NOR : JUS C 94 20582 C.

⁹⁷ Vatandaşlık beyanları, vatandaşlığa alınma, vatandaşlığının geri alınması, kaybetme ve Fransız vatandaşlığının kaldırılması ile ilgili kararlar hakkında 30 Aralık 1993 tarihli 93-1362 nolu kararnamenin NOR: JUSX9301612D.

Fransa’da içtihatlar, vatandaşlık hakkının kaynağıdır. Mahkemeler, ikamet, devlet mülkiyet gibi vatandaşlık yasasıyla ilgili bazı kavramlar hakkında kararlar vermişlerdir⁹⁸.

⁹⁸Tribunat, séance du 29 frimaire an X, Recueil complet des travaux préparatoires du Code civil par P. A. Fenet, Paris, 1827, tome VII, p. 207. Dans la suite des développements, ce recueil est désigné conformément à l’usage sous le nom de son auteur.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMASI

5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa göre, Türk vatandaşlığı doğumla veya sonradan kazanılabilir (TVK m.5/1). Doğumla kazanılan Türk vatandaşlığı, soy bağı veya doğum yeri esasına göre kendiliğinden kazanılır. Doğumla kazanılan vatandaşlık, doğum anından itibaren hüküm ifade etmektedir(TVK. m.6/1). Türk vatandaşlığının sonradan kazanılması ise 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa göre doğumdan sonra ve doğumdan başka nedenlerle, yetkili makam kararıyla, evlat edinilme veya seçme hakkının kullanılması araçlarla Türk vatandaşlığı kazanılabilir(TVK.m.9/1). 403 sayılı eski Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda, kanun aracıyla kazanma başlığı altında yer alan evlat edinme (m. 3), 5901 sayılı Kanun'da evlat edinilme şeklinde düzenlenerek (m.17) yetkili makam kararı ve seçme hakkı ile birlikte sonradan kazanmanın bir yolu olarak yer almıştır. 403 sayılı TVK'da kanun aracıyla kazanma başlığı altında yer alan evlenme (m. 5) ise, 5901 sayılı Kanunda Türk vatandaşlığının yetkili makam kararıyla kazanılmasının bir türü olarak düzenlenmiştir.

I- Türk Vatandaşlığının Doğumla Kazanılması

Doğumla kazanılan vatandaşlık, asıl vatandaşlıktır. Neredeyse tüm ülkelerde olduğu gibi normal olarak vatandaşlık iki yolla kazanılmaktadır. Doğumla kazanılan vatandaşlık, kanundan doğar ve doğum nedeniyle kanun hükmü icabı kendiliğinden kazanılır. Türk vatandaşlığını doğumla kazanmış kişi, "asıl vatandaş" olarak anılır. Asli vatandaşlık, "kişinin doğumu anında ve doğumu dolayısıyla kazandığı vatandaşlıktır"⁹⁹.

Türk vatandaşlığı Kanunu (TVK) m. 6/1 hükmünün, "doğum anından itibaren hüküm ifade eder." ifadesine yer verilerek kaleme alınmasının sebebi, kural dışı bir durum olan, evlilik dışı olarak yabancı anadan ve Türk vatandaşı babadan doğan kişinin, doğumundan sonra Türk vatandaşını babasına soy bağı ile bağlandığı halini de kapsama amacından kaynaklanır (TVK m. 7/3).

Türk hukukunda Türk vatandaşlığının aslen kazanılması iki yolla mümkündür. TVK, vatandaşlığın aslen kazanılmasında soy bağı esasını ve doğum yeri esasını kabul etmiştir.

A- Soy Bağı Esası

TVK m. 7'e göre Türkiye içinde veya dışında Türk vatandaşı ana veya babadan evlilik birliği içinde doğan çocuk Türk vatandaşıdır (1.f). Türk vatandaşı ana ve yabancı babadan evlilik birliği dışında doğan çocuk Türk vatandaşıdır (2.f). Türk vatandaşı baba ve yabancı anadan evlilik dışında doğan çocuk ise soy bağı kurulmasını sağlayan usul ve esasların yerine getirilmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır (3.f).

Soy bağı esası, Türk vatandaşlık hukukunun anayasal ve asli esasıdır (AY m. 66/II).

⁹⁹Nomer, s. 68

Soy bağı kavramı, çocuk ile ana ve babası arasındaki bağı anlatmaktadır. Gerçek soy bağı, ana baba ile çocuk arasındaki kan bağına dayanır. Ancak evlat edinme yoluyla da çocuk ile evlat edinen kişi arasında suni bir soy bağı ilişkisi oluşturulur. Evlat edinme ile oluşturulan suni soy bağı çalışmamızın kapsamına girmediğinden, bu noktada sadece kan bağına dayanan soy bağı ilişkisi üzerinde durulacaktır. Bu kısımda soy bağı hukukuna ilişkin yapılan açıklama ve değerlendirmelerin belli bir yere oturtulabilmesi için, gerekli olduğu ölçüde, temas edilen konulara ilişkin temel bilgilere (özellikle 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun hükümleri) de yer verilecektir.

1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 22.11.2001 tarih ve 4721 sayılı yeni Medeni Kanun, soy bağına düzenleyen konularda reform niteliğinde olan birçok değişiklik yapmıştır. 743 sayılı eski Medeni Kanun’da yer alan sahih nesep-gayri sahih nesep ayırımı bırakılırken evlilik içinde veya evlilik dışında doğmuş bütün çocukların ana ve babalarına hukuken bağlanmalarını sağlayan yegane bir soy bağı esası oluşturulmuştur. Buna göre, doğum nedeniyle çocuk ile anası arasında kan bağına dayanan ve hukuken kabul edilen bir soy bağı ilişkisi kurulur. Zira çocuğun anası, onu doğuran kadındır.

Doğum ile çocuk ile anası arasında soy bağı ilişkisi kurulurken, baba ile çocuk arasında soy bağına kurulabilmesi için bazı hukuki olayların gerçekleşmesi gerekir. Bu hukuki olaylar, babanın ana ile evli olması ya da tanıma ve hakim kararıdır (MK.m.282), Baba ile çocuk arasında soy bağına doğmasını veya kurulmasını sağlayan hükümler, “Kocanın Babalığı” başlığını taşıyan ikinci ayırımda (m.285-294) ve “Tanıma ve Babalık” başlığını taşıyan üçüncü ayırımda (m.295-304) yer almaktadır¹⁰⁰.

Yeni Medeni Kanun, evlilik içi soy bağı (sahih nesep) - evlilik dışı soy bağı (gayri sahih nesep) ayırımını ortadan kaldırdığı için çocuk ile ana baba arasındaki soy bağı ne şekilde kurulmuş olursa olsun, velayet ve soyadına ilişkin düzenlemeler saklı tutulursa, soy bağı ilişkisine uygulanacak hükümler aynıdır. Oysa ki eski Medeni Kanuna göre, çocuğun doğumu anında ya da çocuk ana rahmine düştüğü anda ana ile evli olmayan ve bu evlilik dışı doğum sonrası ana ile evlenmeye yanaşmayan bir erkek, çocuğu tanısa veya aleyhine açılan babalık davası sonucu babalığına karar verilse bile kendisi ile çocuk arasındaki nesep bağı gayri sahih nesep bağı (evlilik dışı soy bağı) olarak kabul edilirdi. Bu durumda gayri sahih nesepli çocuklar, evlilik içi soy bağı ile babasına bağlanan çocuklara göre daha uygun olmayan bir hukuki rejime tâbi tutulurdu. Evlilik kurumunu ve aileyi koruma felsefesi ile hareket eden yasa koyucu, aslında bu durumun ortaya çıkmasında hiçbir kusuru olmayan çocukları cezalandırmaktaydı. Yeni Medeni Kanun, evlilik dışında doğan çocukların toplum hayatında evlilik içinde doğmuş çocuklarla eşit bir yer edinmelerini sağlamak amacıyla b tanıma ve hakim kararı ile hukuki statüsü belirlenen evlilik dışı çocuğu, evlilik içi çocukla esas itibarıyla aynı statüye tâbi tutmuştur. Çocuk ile ana baba arasındaki “Soy Bağına Hükümleri”, genel olarak beşinci ayırımda (m.321-334) düzenlenmiştir.

¹⁰⁰ Aydın Aybay; “Evlilik Dışında Çocuklar Sorunu”, Ankara Barosu Dergisi, AÜEFD, C.VI, Ankara 2002.s.2.

1-Evlilik İçinde Doğan Çocuk

“Türkiye içinde veya dışında Türk vatandaşı ana veya babadan evlilik birliği içinde doğan çocuk Türk vatandaşdır.” (TVK m. 7). Çocuğun doğumu anında evlilik birliğini teşkil eden eşlerden birinin, babanın veya ananın Türk vatandaşı olması, çocuğun Türk vatandaşı olması için yeterlidir. Diğer eş, yabancı bir devlet vatandaşı olabilir veya vatansız da olabilir. Böyle bir durumda çocuk, Türk vatandaşı olan eşe bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanır. Çocuğun doğduğu ülke de önem taşımaz. Çocuk, yabancı bir ülkede doğmuş olsa ve hatta bu devlet çocuğa kendi vatandaşlığını verse dahi, bu durum çocuğun Türk vatandaşlığını kazanmasına etkili olmaz.

Medeni Kanun’a göre “evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üç yüz gün içinde doğan çocuğun babası kocadır” (MK m. 285/I) . Bu kural gereğince, evlilik devam ederken doğan veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üç yüz gün içerisinde doğan çocuk, “evlilik birliği” içinde doğan çocuktur. Evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden üç yüz gün içerisinde doğan çocuk ile bu evlilikteki koca arasında soy bağı kurulmuş olacak ve koca çocuğun babası sayılacaktır. Ayrıca, evlilik dışında doğan çocuk, ana ve babasının birbirleriyle evlenmesi halinde de kendiliğinden evlilik birliği içinde doğmuş çocuk statüsüne geçer (MK m. 292)¹⁰¹.

2-Evlilik Birliği Dışında Doğan Çocuk

Anne babanın evli olmadığı bir zamanda doğumun gerçekleşmesi halinde çocuk, evlilik dışı bir çocuktur. Doğumun evlilik dışında gerçekleşmesi, evlilik dışında doğum, kanuni aile birliği temelinin kabul edildiği her toplumda karşılaşılan ve geçmişten gelen toplumsal vakıadır. Bu vakia geçmişten günümüze sorunlara ve tartışmalara yol açmaktadır. Kanuni aile birliği sisteminin kabul gördüğü her toplumda, her çağda, kural koyucular bu tartışmalar önünde belli bir tutum sergilemişler ve konu ile ilgili bazı kurallar koyarak uygulamada çıkan sorunları çözmeye çalışmışlardır.

“Türk vatandaşı ana ve yabancı babadan evlilik dışında doğan çocuk Türk vatandaşdır”(TVK m.7/II). Evlilik birliği dışında doğan çocuk, Türk vatandaşı anaya bağlı olarak doğumundan itibaren Türk vatandaşı olur. Çocuğun, Türkiye içinde veya yabancı bir devlet ülkesinde doğmuş olmasının, çocuğun anaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanmasında etkisi yoktur. Sonuçta, evlilik birliği içinde veya evlilik dışında doğmuş ne olursa olsun Türk anadan doğan çocuk doğumundan itibaren Türk vatandaşı olmaktadır¹⁰².

¹⁰¹Anayasa Mahkemesi 14.01.2010 tarihli kararında (E.2007/89-K.2010/3:RG. 19.3.2010-27526), yer alan “Kanunun yürürlüğe girmeden önce doğmuş olan Türk ananın çocuklarının, doğdukların andan itibaren Türk vatandaşlığını kazanmış” olduklarına ilişkin görüş, kuralın uygulanmasına ilişkin zaman sınırlanması bulunmadığında, vatandaşlık kanunlarının zaman itibarıyla uygulanmasına ilişkin prensiplerle bağdaşmaz.

¹⁰²Türkiye’nin de taraf olduğu 13.9.1973 tarihli Vatansızlık Hallerinin Sayısının Azaltılmasına Dair Bern –CIECEC Sözleşmesi de, bir ayırım yapmaksızın, vatansız kalan her çocuğun doğumla anasının vatandaşlığını kazanacağı hükmünü getirmiştir (RG. 15 Ağustos 1975-15327).

Evlilik birliği dışında doğan çocuğun anası, pek tabiki onu doğuran kadındır. MK anlatımıyla, “ocuk ile ana arasında soy bağı doğumla kurulur.” (m. 282/I) ocuk ile anne arasındaki soy bağının kurulması için çocuğu kadının (annenin) doğurmuş olduğunun tespiti yeterlidir. Medeni Kanun, soy bağının kurulabilmesi için doğum olayının tespitini yeterli grmuştr.

“Türk vatandaşı baba ve yabancı anadan evlilik birliği dışında doğan ocuk ise, soy bağı kurulmasını sağlayan usul ve esasların yerine getirilmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır” (TVK m. 7/III). Bu hükme göre, yabancı anadan ve Türk vatandaşı babadan evlilik birliği dışında doğan ocuğun Türk vatandaşlığını Türk vatandaşı babasına bağlı olarak kazanabilmesi, ocuk ile Türk vatandaşı baba arasında soy bağının kurulmasını sağlayan usul ve esasların gerçekleşmesine bağlıdır. Buna karşın, evlilik birliği dışında doğan ocuk ile yabancı baba arasında soy bağı ilişkisinin kurulması, ocuğun Türk vatandaşı anaya bağlı olarak kazandığı Türk vatandaşlığını etkilemeyecektir.

Türk Medeni Kanun’a göre ocuk ile baba arasında soy bağı ilişkisi, anne ile evlilik, tanıma ve hakim hükmü ile kurulur (m.282/II). Bu durumda, yabancı anadan ve Türk babadan evlilik birliği dışında doğan ocuğun Türk vatandaşlığını kazanabilmesi, babanın ana ile evlenmesine veya ocuk ile Türk baba arasında tanıma veya hakim hükmü ile bir soy bağının gerçekleşmesine bađlıdır¹⁰³.

Ana ile evlenme, ister çocuğun doğumundan önce olsun, isterse çocuğun doğumundan sonra olsun ocuk ile baba arasında soy bağının kurulmasını gerçekleştirir (TMK m. 292). Tanıma, evlilik dışı doğan çocuğun babasının tek taraflı beyanı ile ocuk ile babası arasında soy bağının kurulmasıdır (TMK m. 295). Tanıma beyanı yenilik doğurucu işlem niteliğindedir. Tanıma beyanı, geçmişe etkili olarak, doğum anından itibaren ocuk ile babası arasında soy bağının kurulmasını gerçekleştirir.

Babalık hükmü, açılan babalık davası sonucunda verilen babalık hükmü kararıyla (MK. m. 301) ocuk ile baba arasında soy bağının kurulmuş olduğunu ifade eder. ocuk ile babası arasında soy bağını kuran hakim hükmü de yenilik doğurucu niteliktedir ve doğum anından itibaren ocuk ile babası arasında soy bağının kurulmasını sağlar. Türk hukukunda, yabancılık unsuru taşınan bir soy bağı ilişkisinde, usul ve esas bakımından uygulanması gerekli hukuku 5718 sayılı Milletlerarası zel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanun¹⁰⁴ gösterir. şu halde, tanıma ve babalık hükmünün, Türk hukukuna daha net bir söyleyişe Türk milletlerarası özel hukuk hükümlerine tabi olarak gerçekleşmiş olması gerekir¹⁰⁵.

¹⁰³ Medenin Kanun, hısımlık hukukunda, nceki Türk hukukunda mevcut olan “sahih nesep”, “sahih olmayan nesep” ayırımını kaldırılmıştır. Hangi biçimde olursa olsun, ocuk ile ana veya baba arasında soy bağı ilişkisinin kurulması halinde, çocuğun soy bağının sahih veya sahih olmayan şeklinde nitelendirilmesi veya ifade edilmesi söz konusu değildir.

¹⁰⁴ R.G. 12/12/2007 Sayı: 26728

¹⁰⁵ Bknz. Aydın Aybay. Türk Vatandaşlık Yasasının uygulanmasına ilişkin 11.2.1964 tarihli imknsızlık, Medeni Kanun hükümlerine uygun olarak tanıma ve babalık hükümlerini uygulamayı amaçlamaktadır. Türk Vatandaşlık Kanunu'nda yer almayan böyle bir hüküm yanıltıcıdır ve uygulanması yasal çelişkilere neden olmaktadır. Bunun

B- Doğum Yeri Esası (Toprak)

Vatandaşlık kazanılmasında soy bağı esası yanında, doğum yeri esası da bulunmaktadır. Ayrıca bazı ülkelerde doğum yeri esasının soy bağı esasına nazaran daha öncelikli olarak kabul edildiği görülür. Türk hukuku bakımından vatansızlık hallerini giderme gerekçesiyle doğum yeri esası, soy bağı esasına nazaran ikinci derece başvuru Türk vatandaşlığını kazandırma yoludur. Daha açık bir anlatımla, soy bağı esasına nazaran Türk vatandaşlığını kazanamayan çocuğa Türk topraklarında doğmuş olmasından dolayı Türk vatandaşlığı kazanma imkanı tanınmıştır.

Türkiye’de doğan bir çocuğun, yabancı ana ve babasından dolayı doğumla herhangi bir devletin vatandaşlığını kazanamamasının birçok nedeni olabilir. Örneğin,

- ana ve baba, sadece doğum yeri esasını kabul eden devlet ya da devletlerin vatandaşı olabilir, ana ve baba vatansız olabilir,
- ana veya babadan biri, sadece doğum yeri esasını kabul eden bir devlet vatandaşı iken, diğeri vatansız olabilir,
- ana veya babadan biri, sadece doğum yeri esasını kabul eden bir devletin vatandaşıyken, diğeri ana veya baba, soy bağı esasını kabul eden bir devletin vatandaşı olduğu halde onunla evlilik dışında Türkiye’de doğan çocuk arasında soy bağı hukuki olarak kurulamamış olabilir,
- ana veya babadan biri vatansızken, diğeri soy bağı esasını kabul eden bir devletin vatandaşı olmasına rağmen, soy bağı esasını kabul eden devletin vatandaşı olan ana veya baba ile evlilik dışı çocuk arasında soy bağı hukuki olarak kurulamamış olabilir,
- ananın ve babanın soy bağı esasını kabul eden devlet ya da devletlerin vatandaşları olmalarına rağmen, ana ve baba ile evlilik dışı çocuk arasında soy bağı hukuki olarak kurulmamış olabilir¹⁰⁶.

TVK m. 8’e göre, “Türkiye’de doğan ve yabancı ana ve babasından dolayı doğumla herhangi bir ülkenin vatandaşlığını kazanamayan çocuk, doğundan itibaren Türk vatandaşıdır (1. f.). Türkiye’de bulunmuş çocuk aksi sabit olmadıkça Türkiye’de doğmuş sayılır” (2. f.) Bu madde uyarınca toprak esası şu üç şartın gerçekleşmesine bağlıdır. Bu şartlar, Türkiye’de doğmuş olmak, Türkiye’de doğan çocuğun soybağı esasına göre ana ve/veya babasına bağlı

nedeni, yabancı bir ülkeden doğan bir çocuğun doğum sırası ile muhtemelen yabancı vatandaşı, yabancı devlete bağlı olarak bir ilişki olmasıdır. Demek istediğim, davada bir çeşit yabancılık var; Bu bağlamda, uluslararası özel hukukun kurallarına göre belirlenmiş sadece bir soy ilişkisi vardır. Aksi takdirde, özel medeni hukuk kurallarına göre, örneğin, 5718 sayılı Kanun, 16 /I Maddesi, çocuğa vatandaşlık hakkı vermez ve Türk hukukuna göre soy ilişkisi bulunmamasına rağmen, Türk vatandaşlığı verilebilir. Bu yasal olarak kabul edilemez bir sonuçtur. Kararı, Türk hukuku veya Türk uluslararası hukuku biçiminde anlamak zorunludur.

¹⁰⁶Vatandaşlığın Azaltılmasına Dair Birleşmiş Milletler uygulamasında, bu durumdaki çocukların “bulunmuş çocuklar” gibi işlem görerek doğum yeri esasına göre vatandaşlık kazanmaları gerektiği hakkında bkz. Expert Meeting Interpreting the 1961 Statelessness Convention and Preventing Statelessness among Children, Summary Conclusions, Expert meeting convened by the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees and the Office of the Open Society Justice Initiative, Dakar Senegal, 23-24 Mays 2011, Par. 47. www.unhcr.org/refworld/docid/4e8423a72 (14/01/2017).

olarak vatandaşlık kazanamaması ve yabancı ülke vatandaşlığının doğum anında kazanılmamış olmasıdır.

1-Türkiye’de Doğmuş Olmak

TVK m. 8’de, “Türkiye’de doğan ve yabancı ana ve babasından dolayı doğumla herhangi bir ülkenin vatandaşlığını kazanmayan çocuk, doğumdan itibaren Türk vatandaşdır” hükmüne yer verilmiştir¹⁰⁷. TVKUY’a göre, “Türkiye’de doğan ve ana ve babanın belli olmaması veya vatansız bulunması ya da milli kanunları gereğince ana ve babadan dolayı vatandaşlık kazanamaması gibi nedenlerle herhangi bir devletin vatandaşlık kazanamayan çocuk, doğumundan itibaren Türk vatandaşlığını kazanır(madde 11/1)”. Toprak esası, çocuğun, ülkesinde doğduğu Devletin vatandaşlığını almasını gerektiren bir prensiptir. Görüldüğü gibi çocuğun doğduğu ülkeye bağlı olarak şartlar mevcutsa o ülkenin vatandaşlığını kazanması, toprak esasını düzenleyen hükümler ile mümkündür.

Öğretide bu esasın kabul edilmesinin gerekçeleri olarak, bir devlette doğmuş olan kimsenin normal olarak bu devlette yaşayacağı, Türkiye’de doğmuş olmak ile Türk vatandaşlığının kazanılabilmesi için öncelikle Türkiye’nin ülke sınırlarının tespiti gerekmektedir. Burada uluslararası hukukta kabul edilen ilkeler geçerlidir. Bunlara göre, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin ülkesi, siyasi sınırlar içerisinde kalan kara suları ve bunların üzerindeki hava sahasını kapsar. Bununla beraber, bu kapsamın dışında da Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin ülkesi kabul edilen yerler vardır. Bunlar, açık denizlerdeki Türk Bayrağı taşıyan gemiler ve aynı alan üzerindeki Türk sivil hava gemileridir. Bu gemilerde doğma da Türkiye’de doğmuş olma şartını yerine getirir. Türk savaş gemilerde doğan çocuklar da, bu savaş gemileri Türkiye dışında olmalarına rağmen¹⁰⁸ Türkiye’de doğmuş olma şartını gerçekleştirmiş olurlar. Zira, savaş gemileri (hava veya deniz), bulundukları yerin önemi olmaksızın, bayrağın taşındıkları için devletin bir parçası sayılırlar.

Türk Vatandaşlığı Kanunu milletlerarası bir teamül kuralı haline gelmiş olan bir karineye de yer vermiştir. Bu karine uyarınca Türkiye’de bulunmuş çocuk, aksi sabit olmadıkça, Türkiye’de doğmuş sayılır¹⁰⁹. Bu, kesin bir karine değildir. Karinenin aksi, yani çocuğun Türkiye’de doğmamış olduğu her türlü delille ispat edilebilir. Bu takdirde, çocuk Türk vatandaşlığını kazanamaz. Çocuğun Türkiye’de doğmamış olduğunun ispatı, Kanunda bir süreye tabi tutulmamıştır. Halbuki, doğum yeri esasına bağlı olarak kazanılan Türk vatandaşlığı da aslı vatandaşlıktır; Kanun gereği doğumdan itibaren geçerli olur. Bu itibarla, bu yolla bir vatandaşlığın kazanılmasına esas teşkil eden karinenin aksini ispat bir süre ile sınırlamak gerekirdi. Asli vatandaşlığın kazanılmasındaki istikrar zarureti dikkate alınırsa,

¹⁰⁷Türkiye’de doğan ve vatandaşlığını ana ve babasından doğumla kazanamayan çocuklar doğumlarından itibaren Türk vatandaşlarıdır.

¹⁰⁸ Yabancı devlete ait hava sahalarında hava harp gemileri.

¹⁰⁹Yaşını küçüklüğü nedeniyle kendisini ifade edemeyen bulunmuş çocukların nüfus kütüğüne kaydedilmesi, kolluk görevlileri veya ilgili kurumların bu durumu belirten tutanaklarına veya ilgililerin beyanlarına dayanarak bulundukları yerin nüfus müdürlüğüne yapılır (Nüfus hizmetleri K., m.19). Nüfus Hizmetleri Kanunu’nun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 32.maddesine göre aile kütüğüne tescil edilir (TVKUY. m.12 III).

karinenin aksini ispatın, makul ve icaplara uygun düşecek bir süre ile sınırlandırılması uygun olur.

2-Türkiye’de Doğan Çocuğun Soybağı Esasına Göre Ana ve/veya Babasına Bağlı Olarak Vatandaşlık Kazanamaması

Çocuğun doğumla ana ve/veya babasına bağlı olarak herhangi bir devletin vatandaşlığını kazanmaması şu olasılıklarda mümkündür. Yalnızca doğum yeri esasını kabul eden bir hukuk düzenine sahip devletin vatandaşı olan ana ve baba, yabancı ülkede doğan çocuklarına kendi vatandaşlıklarını veremez. Bu gibi çocuklar Türkiye’de doğduklarında, ana ve babanın hukukuna göre ana ve babanın vatandaşlığını kazanamayacaklardır.

Çocuk ana ve babasının vatandaşlığı olmadığından vatansız kalma durumdadır. Ana ve babadan birinin vatansız olması, diğerinden de vatandaşlık alınmaması halinde, çocuk yine ana ve babanın vatandaşlığını kazanamamış olmaktadır.

Doğmuş çocukların ana ve babanın belli olmaması halinde, ya, çocuk terk edilmiş ve bulunmuş bir çocuktur. Ana ve babası tespit edilememektedir. Bulunmuş çocuğun doğum yeri belli değilse, Türkiye’de bulunmuş olduğundan, aksi ispat edilmedikçe, Türkiye’de doğmuş olma karinesinden istifade eder.

Ya da, çocuk ile ana ve babası arasında soy bağı ilişkisi hukuki olarak kurulamamıştır. Soy bağına kurulmasında esas itibarıyla ana ve babanın şahsı hukukları söz sahibidir. Özellikle evlilik dışı doğumlarda çocuk ile baba arasında soy bağı ilişkisinin kurulması önem taşır. Çocuğun baba ile soy bağı ilişkisinin kurulmasında belirli hukuki işlemlere ihtiyaç vardır. Tanıma ve babalığı hüküm, Türk hukuku da bunun misallerini teşkil eder. Ana bakımından durum farklıdır. Hukuk sistemlerinde, çocuğu doğuran kadının onun anası kabul edilmesi genellikle kabul edilen bir hukuk prensibidir¹¹⁰.

II- Türk Vatandaşlığının Sonradan Kazanılması

Türk vatandaşlığı sadece doğumla kazanılmamaktadır. Kişi, Türk vatandaşlığını doğumla kazanamazsa da sonradan kazanabilir. Ancak bu şekilde kazanılan vatandaşlık, geçmişe etkili değildir. Türk vatandaşlığını kazanma prosedürleri tamamladığı andan itibaren kazanılmış vatandaşlık, netice doğurmaktadır. Türk vatandaşlığın sonradan kazanılması da vatandaşlığın asli kazanılması hallerinden biridir.

Türk Vatandaşlığı Kanunu’nda sonradan vatandaşlık kazanma halleri, yetkili makam kararı veya evlat edinilme ya da seçme hakkının kullanılması olarak belirlenmiştir (TVK m. 9)¹¹¹.

Türk Vatandaşlığı Kanununa göre, Türk vatandaşlığının sonradan kazanılması üç yolla mümkün olur:

¹¹⁰ Türk Medeni Kanun m. 282/l.

¹¹¹ 5901 Sayılı TVK’nın uygulanmasına ilişkin Yönetmelik m. 13’de, aynı yönde düzenleme muhafaza edilmiştir.

- yetkili makam kararı,
- evlat edinilme
- seçme hakkının kullanılması.

Bu kısımda sonradan kazanılan vatandaşlığı düzenleyen maddeleri inceleyeceğiz.

A-Türk Vatandaşlığının Yetkili Makam Kararı ile Kazanılması

1-Genel olarak

Doğum yoluyla Türk vatandaşlığını kazanma yöntemi dışında Türk vatandaşlığını kazanmaya yarayan diğer başka bir yöntem de yetkili makam kararı ile vatandaşlığın kazanılmasıdır. Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığın kazanılması “telsik” olarak da adlandırılmaktadır. Örneğin, vatansız bir kişi, Türk kanunlarda öngörülen şartları uyması ve talepte bulunmasıyla yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığına alınabilir. Böyle bir durumda, vatansız kişinin vatandaşlığını talep ettiği devletle sıkı maddi ve manevi bağ olunması vatandaşlığa alınma sebebi olarak kabul edilebilir. Dar bağlantı ve kişinin isteğini yetkili makamlara bildirmesi ve yetkili makamların bu istikametinde karar vermeleri sonucunda vatansız kişi, yetkili makam kararı ile şartlar mevcutsa Türk vatandaşlığına alınabilir. Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını talep eden kişinin illa vatansız olması da gerekmez, başka bir devletin vatandaşı da olabilir.

Bu izahlardan sonra yetkili makam kararı ile Türk Vatandaşlığının kazanılmasında üç önemli unsur ortaya çıkmaktadır: Entegrasyon, Kişinin talebi ve yetkili makam kararı.

Buna göre vatandaşlığa yetkili makam kararıyla alınma, kişinin vatandaşı olmak istediği devlete ilettiği konuya ilişkin talebi ve bu devletin bu talebi yerine getirmesiyle gerçekleşen sonradan vatandaşlık kazanma yoludur. Bununla birlikte kişi, aslında bir devletin vatandaşlığına geçme isteği taşımasına rağmen o vatandaşlığın getirdiği birtakım yükümlülükleri yerine getirmek istemeyebilir. Böyle bir durumda ilgili devletin vatandaşlığına alınmaya yönelik olarak talepte bulunmayabilir¹¹². Ya da mükellefiyetleri göze alarak vatandaşlığa alınma konusunda gerekli müracaatı yapmış olabilir. Ancak ilgili devlet ulusal veya uluslararası siyasetin bir gereği olarak bu müracaata olumsuz yanıt da verebilir. Örneğin, Türkiye önceleri Türk asıllı Kıbrıslıların Türk vatandaşlığına alınmasını sıcak bakmayan bir politika izlemekteydi. Daha sonra Türk dış politikasının bir gereği olarak KKTC vatandaşlarının Türk vatandaşlığına alınarak çifte vatandaşlık statüsüne kavuşturulmasında öncelikle ve hızlandırılmış bir usulü uygulamaya koymuştur¹¹³.

Türk vatandaşlığı Kanunu’nda, yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması şu şekilde düzenlenmiştir: “Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı, bu Kanunda belirtilen şartları taşıması halinde yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını

¹¹² Nomer, s.75.

¹¹³ 19.07.1999 tarihli “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İki Ülke vatandaşlarına İlave Kolaylıklar Tanınmasına İlişkin Anlaşma”, m. 1 (RG.06.01.2000-23928).

kazanabilir. Ancak, aranan şartları taşımak vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamaz”(m.10). Bu maddede iki hususa dikkat edilmesi gerekir. Birincisi, vatandaşlığa alınma kararını verecek olan yetkili makamın (m. 19: İçişleri Bakanlığı) Kanunda belirtilen şartlara uymayan yabancıya Türk vatandaşlığını veremeyeceğidir. İkincisi, bu şartların tümünü yerine getirilmiş olsa bile yetkili makamın Türk vatandaşlığını vermek zorunda olmadığıdır.

Yabancıнын vatandaşlığa alınmasında, yetkili makamın, etkin bir takdir yetkisi ve değerlendirme hakkı vardır. Vatandaşlığa alınmaya ilişkin olarak yetkili makamca verilen kararlar, icrai nitelikte idari kararlar olup takdir hakkının kullanılması bakımından idari yargının denetimine tabidir.

2- Olağan Yol

2-1. Genel olarak

TVK’da yetkili makam kararı ile genel olarak Türk vatandaşlığının kazanılabilmesinin şartları sekiz tane olup bu sekiz şarta Bakanlar Kurulu’nun takdirine bağlı olarak bir şart daha eklenmiştir. Türk vatandaşlığının yetkili makam kararıyla kazanılmasının şartları, TVK m. 11’de düzenlenmiştir. TVK m. 11’in başlığı “başvuru için aranan şartlar”dır. Bu başlık, 403 sayılı eski Türk Vatandaşlığı Kanunu m. 6’nın (genel olarak vatandaşlığa alınma) başlığı ile uyumlu değildir. Aynı şekilde Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, TVK’nun 11’inci maddesinde yer alan düzenlemenin karşılığı olarak “genel olarak vatandaşlığın kazanılması” ifadesini kullanmaktadır(TVKUY. m. 14/1-a). Bu halde 11’inci maddede ilk olarak, yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasının “olağan yolu” olan genel olarak vatandaşlığın kazanılması ya da 403 sayılı Eski Kanunda anlatıldığı şekilde genel olarak vatandaşlığa alınmanın düzenlendiği ortaya çıkmaktadır.

TVK m. 11’in ilişkin bir diğer aydınlatılması gereken sorun, bu maddede düzenlendiği kabul edilen genel olarak vatandaşlığın kazanılmasının şartlarının yetkili makam kararıyla kazanmanın diğer çeşitlerinde aranıp aranamayacağıdır. 403 sayılı Eski Türk Vatandaşlığı Kanunu uygulanmasında yetkili makam kararı ile kazanmanın diğer çeşitleri olan istisnai vatandaşlığa alınma ile yeniden vatandaşlığa alınmada genel olarak vatandaşlığa alınmanın şartları büyük ölçüde aranmıştır. 5901 Sayılı TVK bakımından ise m. 11’de yer alan şartları, yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanılma hallerinin hepsi bakımından geçerli kabul etmek mümkün değildir. Bir diğer anlatımla, yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasını düzenleyen diğer haller için farklı şartların olduğunu gözden kaçırmamız gerekmektedir¹¹⁴.

Türk vatandaşlığının genel olarak kazanılması, vatandaşlığın yetkili makam kararıyla kazanılmasının diğer çeşitlerine göre, en anlayışlı şartların arandığı olağan kazanma

¹¹⁴ Bkz. Doğan, s. 65.

yoludur¹¹⁵. “Hiç Türk vatandaşı olmamış ve Türk vatandaşlığın diğer hükümlerden hareketle kazanılması şartlarını da taşımayan bir yabancı, Türk vatandaşlığını kazanmak için bu yola başvuracaktır”¹¹⁶.

2-2. Şartları

TVK m. 11’de düzenlenen şartlar şunlardır:

- Ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak,
- İkamet şartı,
- İyi ahlak sahibi olmak,
- Türkiye’de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit şartı,
- Türkçe konuşabilmek ve geçimini sağlayabilmek,
- Kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin geçimini sağlayacak gelire ve mesleğe sahip olmak,
- Milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engele sahip olmamak,
- Yabancı devlet vatandaşlığından çıkma.

2-2-1. Ergin ve Ayırt Etme Gücüne Sahip Olmak

Başvuran kişi, “Kendi milli kanununa, vatansız ise Türk Kanunlarına göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip” olmalıdır (TVK m.11/1-a; TVKUY m.15/1-a)¹¹⁷. Açıkça söylemesi gerekirse, müracaat sahibinin ergin ve ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı, milli hukukuna göre araştırılacaktır. Başvuran kişi vatansızsa, bu maddeye nazaran Türk hukuku uygulanacaktır. Bu nedenle de yasaları erginlik yaşı olarak Türk Medeni Kanunu’ndan daha yüksek bir yaş kabul eden bir devletin uyuğu, Türk Medeni Kanunu’na nazaran ergin sayılacak yaşta olsa bile, müracaatı kabul edilemez¹¹⁸.

TVK, “ergin olma şartının dışında ayırt etme gücüne sahip olmak¹¹⁹” koşulunu da aramıştır. Genel olarak hukuk sistemlerinde ergin ve ayırt etme gücüne sahip kişilerin medeni hakları kullanma ehliyetine, yani fiil ehliyetine sahip olduğu kabul edilmektedir (Türk Medeni Kanunu m. 10). Fiil ehliyetine göre gerçek kişilerin hukuki durumu, tam ehliyetliler,

¹¹⁵ Türk vatandaşlığı kazanma istemini belirtilen bir başvuruda bulunması, deyim yerindeyse, telsik işleminin ilk adımıdır. Yetkili makam kararı ile kazanma başvurularının yapılacağı yerler, Türkiye içinde en büyük yerel mülkiye amirliği, yurt dışında ise Türkiye Cumhuriyeti konsolosluklarıdır. TVK m. 6 gereğince Türkiye’de yapılacak başvuruları kabule yetkili makam, yabancının oturduğu yerin, en büyük mülki amirliğidir.

¹¹⁶ Güngör, s.79

¹¹⁷TVK m. 11/1-a ile MÖHUK m. 4 arasında ilk bakıldığında çelişkili görünmektedir. Ama aslında öyle değildir. Hatta tam tersine bir uyum söz konusudur. Türkiye’de oturma şartı aranacağı için, vatansız kişinin ikametgahı Türkiye’de bulunmaktadır.

¹¹⁸MÖHUK m. 9/II ye nazaran “Milli hukukuna göre ehliyetsiz olan bir yabancı Türk Hukukuna göre ehil ise, Türkiye’de yaptığı hukuki işlemle bağlıdır. Aile ve miras hukuku ile yabancı ülkedeki taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklara ilişkin işlemler bu hükmün dışındadır”. Yalnız, bu hükmün keyfiyetinin Türk Vatandaşlığı Kanunu’nda öngörülmüş telsik sürecine tatbik edilmeye uygun olmadığı söylenmektedir.

¹¹⁹ Türk mevzuatında, olağan ya da normal erginlik, 18 yaşın doldurulmasıyla (TMK m.11/1); Erken erginlik ise evlenme yolu ile veya mahkeme kararıyla ergin kılınma yoluyla tahakkuk eder (TMK m11/2 ile TMK m.12).

sınırlı ehliyetliler, sınırlı ehliyetsizler ve tam ehliyetsizler olmak üzere dört farklı gruba ayrılır. Tam ehliyetli kişilerin vatandaşlığa alınmak için başvuruda bulunabilecekleri şüphesizdir. Sınırlı ehliyetlilerin de, vatandaşlığa alınma istemleri kişiye bağlı haklardan olduğu için Türk Medeni Kanunu'nun m. 429 hükmü dikkate alınmadan ve yasal danışmanlarının izni olmaksızın vatandaşlığa alınma isteminde bulunmalarının kabul edilmesi yerinde olacaktır. Sınırlı ehliyetsizlerin ve tam ehliyetsizlerin ise Türk vatandaşlığına alınma başvurusunda bulunamayacakları kabul edilmelidir. Zira ergin olmayan veya ayırt etme gücü bulunmayan (tam ehliyetsiz)yabancıların, Türk vatandaşlığını olağan yoldan kazanabilmeleri mümkün değildir. TVK m. 11/1-a'da başvuran kişinin ergin ve ayırt etme gücüne sahip olması gerektiği açıkça düzenlenmiştir.

2-2-2. İkamet Şartı

Türk vatandaşlığını olağan yolla kazanmak isteyen müraccat sahibi, müracaat tarihinden geriye doğru beş yıl¹²⁰ Türkiye'de kesintisiz ikamet etmiş olmalıdır (TVK m.11/1-b, Yön. m.15/1-b)¹²¹. Vatandaşlığa başvuran yabancıların, vatandaşlığını istediği devletin ülkesinde uzun bir süreden beri oturmakta olması veya o ülkede yerleşmiş bulunması, o kişinin vatandaşı olmak istediği devletin toplum hayatına karışmış ve onu kabullenmiş bulunduğunu gösteren bir olaydır. Türkiye'de kesintisiz beş yıl ikamet etmiş olmak, Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen Türkiye'yi yaşamak istediği bir yer olarak kabullendiğine ve Türk toplumuna uyum sağladığına ilişkin yeterli bir veri olarak görülmektedir¹²². Beş yıllık bir süre, karşılaştırmalı hukuk açısından da makul bir süre olarak ortaya çıkmaktadır¹²³.

Bu koşul karşılaştırmalı hukukta genellikle aranmaktadır. Pek tabidir ki ülkeden ülkeye özellikle süre olarak değişebilir. Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda bu süre beş yıl olarak belirlemiştir. Türk Vatandaşlığı Kanunu, Türkiye'de ikamet müracaat tarihinden geriye doğru ve aralıksız olması gerektiğini bildirmiş, bu sayede, beş yıllık ikamet süresinin müracaat süresiyle de bütünlük arzetmesini sağlamaya çalışmıştır. Örneğin, Danıştay bir kararında vatandaşlığa alınma başvurusu makul sürede sonuçlandırılmamış kişinin vatandaşlığa alınma talebinin reddini konu edinen işlemin tarihi itibarıyla beş yıllık ikamet şartının gerçekleşmiş olduğuna karar vermiştir¹²⁴.

¹²⁰ İkamet süresi, Türk soylu yabancılar için 31.12.2012 tarihine kadar iki yıl olarak uygulanmıştır (TVK Geçici m.1/1).

¹²¹ İkamet şartı, 1312 sayılı TVK m.5 ile 403 sayılı TVK' da beş yıl olarak yer almıştır. 1312 ve 403 sayılı Kanunlar ile ilgili ayrıca bkz. Berki, O.F.: Vatandaşlığın Kazanılması Bakımından 1928 ve 1964 TVK Hükümlerinin Mukayesesi, Bülent N.Esen'e Armağan, Ankara 1977, s.39.

¹²² 5901 TVK Gerekçe, m.11/b, s.5.

¹²³ Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi uyarınca, ikamet şartına ilişkin süre, başvuru tarihinden geriye doğru on yıl aşamaz. AVS.m6/3.

¹²⁴ Danıştay 10. Dairenin 29. 04. 2009 tarihli ve E.2006/1678, K.2009/3553 sayılı kararına konu olan olayda davacının vatandaşlığa alınma talebi, başvuru tarihinde beş yıllık ikamet şartının gerçekleşmediği gerekçesiyle, idare tarafından reddedilmiştir. İlgili tarafından idare mahkemesinde açılan iptal davasının da aynı sebeple reddi üzerine, dosyayı temyizen inceleyen Danıştay, vatandaşlığa alınma başvurusu makul sürede sonuçlandırılmamış davacının vatandaşlığa alınma talebinin reddini konu edinen işlemin tarihi itibarıyla beş

Türkiye’de ikamet, yabancıların Türkiye’de bir yerleşmiş yeri (ikametgah) veya konut sahibi olmasını gerektirmez. Kanuna göre, ikamet, Türkiye’de oturmaktır. Bu itibarla, Türkiye’de oturma niyetini taşınmayan geçici ilticacı olan kişiler, bilimsel araştırma amacıyla, ticari amacıyla ya da iş kurmak gibi sebeplerle kısa süre ikamet izniyle Türkiye’de bulunan kişiler, TVK m.11/1-b anlamında ikamet şartını gerçekleştiremezler.

TVK m. 15 hükmüne göre, vatandaşlık müracaatında bulunanın, 5682 sayılı Pasaport Kanunu¹²⁵ ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)¹²⁶ hükümlerine uygun olarak Türkiye’ye girmiş ve Türkiye’de ikamet etmiş olması gerekir.

6458 sayılı YUKK, yabancıların Türkiye’ye giriş ve Türkiye’de ikamet edebilme koşullarını düzenlemiştir (m.5-m.49). Bu kanuna göre, Türkiye’de, vizenin veya vize bağışıklığının tanıdığı süreden veya doksan günden fazla kalmak amacıyla yabancıların ikamet izni almaları gerekir (m. 19). İkamet izin müracaatı, başvuranın vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkede konsolosluklara yapılır; istisnai hallerde ikamet izni başvuruları Türkiye içinden valiliklere de yapabilmektedir (m. 22).

Yabancıların Türkiye’de ne kadar süre ile ikamet ettiği il emniyet müdürlüğünce verilen ikamet tezkeresi ve Türkiye’ye giriş ve çıkış belgesi ile tespit edilmektedir (Yönt. m. 71/a). Beş yıl süren ikamet, kural olarak aralıksız olması gerekir. Bu ilkeye TVK m. 15 ile istisna getirilmiştir. Bu hüküm uyarınca Türk vatandaşlığını kazanma talebinde bulunan bir yabancı başvuru için aranan ikamet süresi içinde toplam oniki ayı geçmemek üzere Türkiye dışında bulunabilir. Türkiye dışında geçirilen süreler bu Kanunda öngörülen ikamet süreleri içinde değerlendirilir.

2-2-3 Sağlıklı Olmak Şartı

Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen kişinin genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden hastalığı bulunmamalıdır (TVK m. 11/1-ç). Bu koşul, ilk bakışta kişinin hiçbir hastalığının olmaması olarak nitelendirilebilir. Maddeyi bu şekilde algılamamak gerekir. Türk vatandaşı olmak için müracaatta bulunan kişinin çevresi için tehlike arz eden hastalıklara sahip olmaması gerekir. Bu gibi bir hastalığa sahipse, genel sağlığı da tehdit edeceği için vatandaşlık başvurusu reddedilecektir. Vatandaşlık için müraccaat eden kişi genel sağlığı tehdit edecek bir hastalığa sahip olmadığını resmi bir sağlık kurulu raporuyla ispat edebilir (Yönt 17/1-e). Hangi hastalıkların topluma veya kişiye tehlikeli olabileceği hususu ancak sağlık kurulu tarafından belirlenecektir.

2-2-4. İyi Ahlak Sahibi Olmak

yıllık ikamet şartının gerçekleşmiş olduğunu kaydederek davacının talebinin idare mahkemesi tarafından reddinde hukuka uygunluk görmemiştir. www.kazanci.com.tr (erişim tarihi 22.02.2017).

¹²⁵ RG.24/7/1950 Sayı: 7564

¹²⁶ RG: 4/4/2013-6458

Türk vatandaşlığı için müracaat eden kişi, iyi ahlak sahibi olmalıdır (m. 11/1-d). İyi ahlak sahibi olmak, kolay ispatlanacak bir konu değildir. Bu nedenle, başvuran kişi ile ilgili yapılacak soruşturma kişinin bu yönünün tespitine ilişkin olarak ilgililere ışık verilecektir. Genel olarak somutlaştırmak istenirse, vatandaşlığa alınma başvurusunu yapan kişinin Türk toplum örf ve adet anlayışına ve toplumun değerlerine göre nasıl bir yaşam sürdürdüğünün nitelendirilmesi yapılarak bu konunun tespiti yapılır. Aslında, örf ve adet anlayışı ve toplumun değerleri zamana ve mekana göre değişir. Başvuruyu yapan kişi, Türk milletine ve hayatını idame ettireceği bölgelere zarar verecek hırsızlık, sahtekarlık, dolandırıcılık¹²⁷ gibi toplumun hoş karşılamadığı suç ve hareketleri alışkanlık veya meslek haline getirmiş bulunmaması sanat ve mesleği ile kendisine, ailesine ve bulunduğu topluma faydalı bir unsur olarak çalışan kişi olduğu yönünde çevresinde kanaat oluşturmuş olmalıdır¹²⁸. TVKUY m.18/1-b'ye göre Türk vatandaşlığına başvuran kişinin iyi ahlak sahibi olup olmadığının tespiti, İl Emniyet Müdürlüğünce yapılacak soruşturma sonucuna nazaran tespit edilecektir.

2-2-5. Türkiye’de Yerleşmeye Karar Verdiğini Davranışları ile Teyit Şartı

Türk Vatandaşlığı Kanununa göre, Türk vatandaşlığına başvurmak isteyenler Türkiye’de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit etmelidir (TVK m.11/1-c). Bu koşul, vatandaş olmak isteyen Türk toplumunun hayat üslubunu (tarz) özümlediğini, toplum ile ahenk (uyum) sağladığını veya topluma bütünleştirdiği ve bu hayat üslubuna katılmak istediğini saptayabilmek maksadı (amacı) ile araştırılmaktadır. TVKUY m.10/c’ye göre, Türkiye’de taşınmaz mal edinmek, iş kurmak, yatırım yapmak, ticaret ve iş merkezini Türkiye’ye nakletmek, çalışma iznine tabi olarak bir iş yerinde çalışmak ve benzeri davranışlarla teyit etmiş olmak veya Türk vatandaşı ile evlenmek, ailece müracaat etmek, daha önce Türk vatandaşlığını kazanmış olan ana baba, kardeş ya da çocuk sahibi olmak veya eğitimi Türkiye’de tamamlamak yerleşme niyetinin tespitine matuf karineler olarak kabul edilmiştir. Yönetmeliğin ilgili maddesinden de anlaşıldığı üzere yerleşme niyetinin ispatlanabildiği eylemlere örnek olarak, yabancının Türkiye’de taşınmaz mal edinmesi, bir Türk vatandaşı ile evlenmesi, yurt dışındaki ticaret ve iş merkezini Türkiye’ye getirilmesi, maddi yatırım yapması vb. haller gösterilebilir. Aslında Yönetmeliğin bu hükümde anlatılan asıl konu, vatandaşlığa alınan kişinin hayatını, artık Türkiye’de sürdürme konusundaki niyetinin davranışları ile teyitidir.

2-2-6. Türkçe Konuşabilmek ve Geçimini Sağlayabilmek

Türk Vatandaşlığı Kanununa göre, vatandaşlığa alınacak kişi yeteri kadar Türkçe konuşabilmelidir (m. 11/1-e). Günümüzde, kişinin vatandaşlığa alınması için vatandaşlığını talep ettiği ülkenin dilini öğrenmiş olması birçok ülkenin konu ile ilgili mevzuatında

¹²⁷ TVKUY burada “hırsızlık, kaçaklık, sahtekarlık ve dolandırıcılık gibi kamu oyu tarafından hoş karşılanmayan suçlar” deyimini kullanmaktadır. Bu deyim, suçlar arasında “kamuoyu tarafından hoş karşılanan” ve karşılanmayan suçlar gibi bir ayırım yapıldığını düşündürmektedir ki Ceza Hukuku açısından yadırgatıcı bir anlatımdır.

¹²⁸ Doğan, s. 72.

düzenlenmiştir. Bir başka ifadeyle vatandaşlığı talep edilen ülkenin dilini konuşabilme gerekliliği, vatandaşlığa alınmanın şartlarından biridir. Tekmil hukuk sistemlerinde bu şekilde bir şartın getirilmesi doğaldır; zira kişinin güncel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi, toplumsal hayata uyum sağlayabilecek kadar dil bilgisine sahip olması gerekmektedir. TVK m. 11/1-e bakımından aranan husus, yabancıların Türkçesi ile hiç değilse, isteğini anlatabilecek ölçüde konuşabilme ve söyleneni anlayabilmesidir. Yönetmeliğe göre, Türkçe konuşma yeterliliği, müracaat inceleme Komisyonu tarafından tespit edilmektedir (TVKUY m. 19/I-c). Bununla beraber konuşamayan ve duyamayanların mülakatları, bunların işaretlerinden anlayanlar aracılığıyla ya da okuma ve yazma biliyorlarsa yazılı olarak yapılır. Bu hususun doktor raporu ile tespit edilmesi gerekmektedir (TVKUY m. 19/III).

2-2-7.Kendisinin ve Bakmakla Yükümlü Olduğu Kişilerin Geçimini Sağlayacak Gelire ve Mesleğe Sahip Olmak

Vatandaşlığa alınma müracaatında bulunan kişi, Türkiye’de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmalıdır. Yönetmeliğe göre vatandaşlığa alınma başvurusunda bulunan kişi, Türkiye’de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağladığına ilişkin gelirini veya mesleğini ispatlayan çalışma izni, vergi levhası, taahhütname veya benzeri belge sunma mecburiyetindedir (TVKUY m.17-I/f). Örneğin, Müracaat eden kişinin meslek sahibi olduğunu gösteren diploma, ticaret odası üyelik kaydı, banka hesap cüzdanı, tapu senedi gibi belgeler bu değerlendirme kapsamında incelenebilir. Geçinme imkanı şartı hakkında, vatandaşlık başvuru inceleme komisyonu tarafından değerlendirilecektir (TVKUY m.19/I-ç).

2-2-8. Milli Güvenlik ve Kamu Düzeni Bakımından Engele Sahip Olmamak

Vatandaşlığa alınma müracaatında bulunan kişinin, milli ve kamu güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamalıdır (TVK m. 11/I-g). Türk Vatandaşlığı Kanunun gerekçesinde “Bu şartın konulması ile milli güvenlik bakımından tehlike teşkil eden ve milli menfaatler ve ülke bütünlüğü aleyhine faaliyet gösterenlerle bu faaliyetleri destekleyenlerin, bu gibi kişi veya kuruluşlara ilişki içerisinde bulunanların ve herhangi bir isyan, sabotaj, casusluk, silah, ve uyuşturucu kaçakçılığı, evrakta sahtecilik gibi kamu düzenini bozan faaliyetlerde bulunanların Türk vatandaşlığını kazanmalarının engelleneceği” ifade edilmiştir¹²⁹. Bu şart bakımından tehlike oluşturan yabancıların Türk vatandaşlığını kazanmasının önüne geçmek gerekir. Bu konuda takdir hakkı, İçişleri Bakanlığı’ndadır.

Türk vatandaşlığının genel olarak kazanılmasında il emniyet müdürlüğünce yapılacak soruşturmaya ilişkin usul ve esasları düzenleyen TVKUY m.18/I-a uyarınca il emniyet müdürlüğünce Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancıların millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından Türk vatandaşlığını kazanmasına engel teşkil edecek bir halinin bulunup

¹²⁹ 5901 TVK Gerekçesi, m. 11/f, s. 5

bulunmadığı, tespit edilir ve elde edilen bilgiler soruşturma formuna yazılır. Soruşturması tamamlanan yabancıнын dosyası il müdürlüğüne iade edilir. İl müdürlüğünce dosya, komisyona gönderilir (TVKUY m. 18/2) Ayrıca Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığından ve Emniyet Genel Müdürlüğünden bu maksatla arşiv taharrisi istenmesi kabul edilmiştir (TVKUY. m.35/2, m.72/1). Anılan kurumlar taharri neticesini açık bir şekilde haber vermekle zorunludur (TVKUY m. 35/4). Yine, Komisyon lüzumlu gördüğü takdirde kamu görevlileri aracılığı ile anket ettirebilir (TVKUY m.72/1). Güvenlik soruşturması ve arşiv taharrisinin usulleri, alakadar kurumlarla birlikte Bakanlıkça tayin edilecektir(TVKUY m.72/3). Yapılan taharri ve soruşturma bir yıl için geçerli olmakla birlikte, lüzumlu görüldüğü takdirde, bu süre bitmeden de yeni taharri ve soruşturma ettirilmesi muhtemeldir(TVKUY m. 72/4).

2-2-9. Yabancı Devlet Vatandaşlığından Çıkma

TVK'na göre, Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda, yukarıda sayılan şartlarla birlikte, taşıdıkları devlet vatandaşlığından çıkma şartı da aranabilir. Vatandaşlığın kazanılmasında aranan şartlara bu şart takdiri olarak ilave edilmiştir. Bu şartın kullanılması ile ilgili esasları belirleme yetkisi ise Bakanlar Kuruluna verilmiştir(TVK m.11/II). Kimler için bu şart aranacağı, tamamıyla Bakanlar Kurulunun takdirine aittir¹³⁰.

B- İstisnai Yolla Türk Vatandaşlığının Kazanılması

1- Genel olarak

Türk Vatandaşlığı Kanunundaki düzenlemelere göre belirli özelliklere haiz kişilere, genel olarak vatandaşlığa alınmada aranan şartlardan daha uygun şartlarla Türk vatandaşlığı kazanma fırsatı verilmektedir. Bu şekilde vatandaşlığa alınma, son derece istisna yoludur. Kanun Koyucu, belli bazı yabancıların Türkiye ile ilgi ve bağlılığını dikkate alarak istisnai yolla vatandaşlığa alınma düzenlemesini getirmiştir.

İstisnai yolla vatandaşlığa alınmada ilgili başvurusunun yanında, bu başvurunun Bakanlar Kurulu kararı ile kabulü şarttır. Genel olarak vatandaşlığa alınmadan farklı olarak istisnai vatandaşlığa alınmada ek olarak İçişleri Bakanlığı'nın teklifi aranır. İçişleri Bakanlığının konu ile ilgili teklifi sonucunda, Türk vatandaşlığını istisnai yolla talep eden ilgili yabancıyı Türk vatandaşlığına alıp almama konusunda Bakanlar Kurulunun takdir yetkisi vardır. TVK m. 12'de bu konu açıkça düzenlenmiş, Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulunun kararı ile maddede belirlenen yabancıların milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla Türk vatandaşlığını kazanabileceği düzenlenmiştir. Bununla beraber Bakanlar Kurulunun takdir yetkisinin bir sınırı da vardır. İstisnai vatandaşlığa

¹³⁰ Mülga 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda, sonra eklenen bir hüküm ile, "şarta bağlı olarak" vatandaşlığa alınma imkanı kabul edilmişti (m. 10/II ve III). Uygulamada, Türk vatandaşlığına alınma kararının, genellikle sahip olunan yabancı vatandaşlıktan çıkma şartına bağladığı görülmektedir.

alınabilmek için Kanunda aranan şartlara sahip yabancıların, vatandaşlığa alınma başvuruları, Kanunda bulunmayan şartlar sebep gösterilerek reddedilemeyecektir¹³¹.

TVK m. 12 uyarınca ayırık istisnai yolla Türk vatandaşlığının kazanabilmesi için gerekli olan şartlar¹³²;

- Vatandaşlığı talep eden kişinin milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel oluşturacak bir halli bulunmaması,
- Maddede tespit edilmiş kişi gruplarından birisine dahil olması,
- İçişleri Bakanlığının teklifte bulunması,
- Bakanlar Kurulu Kararıdır.

2- İstisnai Yolla Vatandaşlığının Alınmasından Yararlanacak Kişi Grupları

TVK m. 12'ye göre, istisnai olarak vatandaşlığa alınacak kişiler, üç grup halinde tespit etmiştir. Bu gruplar:

- “Türkiye’ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, veya teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifte bulunulan kişiler” (TVK m.12/1-a). Bu hüküme bakıldığında, vatandaşlığa alınmada ülkeye hizmet esası ön plana çıkmaktadır. Bu noktada Türkiye Cumhuriyeti Devleti kendi çıkarları açısından, hizmetin olağanüstü olup olmadığına karar verecek ve yabancıyı bu değerlendirmeye tabi tutup vatandaşlığa alıp almama konusunda karar verecektir. Her ne kadar Bakanlar Kurulu’nun hizmetin niteliğinin tespiti konusunda takdir yetkisi bulunsun da bu yetkisini kullanırken keyfi davranmamak zorundadır.
- “Vatandaşlığa alınması mecburi görülen kişiler” (m. 12/1-b). Bu hüküm ile Kanun, Bakanlar Kurulu’na herhangi bir yabancıyı istisnai yolla vatandaşlığa alabilme yetkisini vermektedir. Bakanlar Kurulunu burada bağlayan tek husus, yabancıнын vatandaşlığa alınmasının mecburi görülmesidir. Bu mecburiyeti tespit ve takdir etmek de Bakanlar Kurulu’nun takdir yetkisine bırakılmıştır.
- “Göçmen olarak kabul edilen kişiler” (m. 12/1-c). Türk mevzuatı uyarınca “göçmen” olarak kabul edilen yabancılar da, “milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali” bulunmamak şartıyla, İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararı ile

¹³¹ “Bu itibarla, 403 sayılı Kanunun 6 ve 7 inci maddelerindeki şartları haiz oldukları taraflarca ihtilafsız bulunan davacıların, (kimler serbest göçmen olarak kabul edileceklerine ilişkin bulunan) 6/5313 sayılı kararname hükümleri uyarınca vatandaşlığa alınmalarında isabet” yoktur. Danıştay’ın, 12.7.2004 tarih ve 2004/112 sayılı İçişleri Bakanlığı, Nüfus Genel Müdürlüğü Genelgesinin Kanunda istisnai vatandaşlığa alınma şartlarına, hukuka aykırı olarak ek şartlar getirmiş olduğuna ve bu ek şartlara dayanılarak istisnai vatandaşlığa alınma başvurusunun reddedilemeyeceğine ilişkin kararı (Danıştay 10. D., E.2007/8150-K.2011/1528, T.27.04.2011).

¹³² 403 sayılı ETVK m. 7’de yer alan hükme göre, “Aşağıdaki hallerde 6’nci maddenin (b) ve (c) bentlerindeki şartlar aranmaksızın yabancılar, istekleri üzerine, İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla Türk vatandaşlığına alınabilirler.” İstisnai vatandaşlığa alınarak kişi gruplarının taşınmaları gereken şartlar, a. Kendi milli kanununa, vatansız ise Türk Kanununa göre reşit olmalıdır. ç. İyi ahlak sahibi olmalıdır. D. Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden hastalığı bulunmamalı. e. Yeteri kadar Türkçe konuşabilmelidir. f. Türkiye’de kendisinin ve geçimi ile yükümlü olduğu kimselerin geçimlerini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmalıdır.

Türk vatandaşlığını kazanabilirler. Kimlerin göçmen olarak kabul edileceği, 19.09.2006 ve 5543 sayılı İskan Kanunu hükümleri uyarınca tespit edilir. “Türk soyundan” olanlara Türk vatandaşlığını kazanabilme imkanı veren İskan Kanununa¹³³ göre (m. 3/d), “ Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek maksadıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip¹³⁴ bu Kanun gereğince kabul olunanlara” göçmen (muhacir) denilir¹³⁵. İskan Kanunu hükümleri uyarınca göçmen olarak nitelendirilen bu kişiler, istisnai yolla vatandaşlığın kazanılmasına ilişkin düzenlemelerden yararlanacaklardır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun¹³⁶ 31 maddesinin birinci fıkrasının (j) bendine göre, istisna olarak Türkiye’de belli miktarda yatırım yapacak olan ve Turkuaz kart sahibi yabancılar vatandaşlığa alınacak kabul edilmiştir¹³⁷.

C. Türk Vatandaşlığının Evlenme Sebebiyle Kazanılması

1- Evlenmenin Şekli Şartları

Evlilik, nişanlı nişanlısını evlilik birliğine getirmenin nihai sonucu oluşturmaktadır. Evlilik, aile hukuku sözleşmesidir¹³⁸. Türk Medeni Kanunun 142. maddesinde "evlilik, tarafların olumlu sözlü cevaplarını verdikleri zaman gerçekleşir" şeklindedir.

Evlenme, mahiyeti itibarıyla bir medeni hukuk sözleşmesi olarak kabul edildiğinden tarafların karşılıklı ve birbirine uygun iradelerini açıklamaları ile evlilik kurulacaktır. Aynı

¹³³ Mülga 403 sayılı Kanun, Türk soyundan olanlarla, eşleri ve reşit çocuklarını da istisnai yoldan Türk vatandaşlığını kazanabilecek kişiler arasında saymıştı (m.7/c). Yeni Kanunda bu hükme yer verilmiştir.

¹³⁴ Pasaport Kanununa göre (m.4 /III), “ Hükümetin müsaadesiyle gelen göçmenler ellerinde Türk konsolosluklarının veya göçmen sevki için yabancı memleketlere Hükümetçe gönderilen memur veya heyetler tarafından verilmiş bir vesika bulunmak şartıyla pasaportsuz da olsalar Türkiye’ye kabul olunurlar”. Buna mukabil, “ umumiyetle mültecilerin ve iskan hakkındaki mevzuat dışında olarak yurt tutmak maksadıyla gelen yabancıların, pasaportları uygun olsun olmasın Türkiye’ye kabulleri”, Pasaport Kanununda(m.4/iv), İçişleri Bakanlığının kararına bağlanmıştır.

¹³⁵ İskan Kanunu, statülerindeki farklılıklara bağlı olarak göçmenleri, “serbest göçmen”, “iskanlı göçmen”, “münferit göçmen”, “ toplu göçmen” olarak isimlendirmiştir(m. 3).

¹³⁶ R.G: 4.4.2013- 6458

¹³⁷ “Türk vatandaşlarının olağanüstü hale gelmesi, başvuru için gerekli belgeler ve yapılması gereken işlemler” başlıklı Türk Vatandaşlık Kanunu Yönetmelikte Değişiklik 20. Buna göre, Türkiye’de belirli bir miktarda yatırım yapan, istihdam yaratan veya mevduat bulunduran yabancılar için Türkiye vatandaşlığı elde etme olanağı tanıtıldı. Resmi Gazetede yayımlanan beş şarttan birine uyanlar vatandaşlık hakkına sahip olabilirler. Bu bağlamda, Türk vatandaşlığı ile ilgili Resmi Gazetenin cari sayısında yayınlanan gerekli şartlar aşağıda belirtilmiştir:

- En azından sabit sermayeye 2 milyon ABD doları yatırım yapıldığı Ekonomi Bakanlığı tarafından belirlenen,
- Çevre ve İnşaat Bakanlığı tarafından sunulan, 3 yıllık mülkiyet kayıtları için en az 1 milyon dolarlık taşınmaz mal satışı,
- En az 100 kişiyi istihdam eden Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca belirlenen,
- Türkiye’de faaliyette bulunan bankalara yatırım yapan Mevzuat ve Bankacılık Denetleme Kurumu, mevduatın asgari üç milyon ABD doları tutarında üç yıl süreyle tutulması kaydıyla,
- Hazine Müsteşarlığı tarafından üç yıl boyunca en az 3 milyon dolarlık devlet borçlanma araçlarının bulunduğunu tespit eden yabancıların,

Bakanlık ve Bakanlar Kurulu kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilecektir. Parasal değerler belirlendiğinde, MKK’nın açıklama tarihinde geçerli olan satış fiyatı dikkate alınacaktır.

¹³⁸ Akıntürk, T./Karaman, D.A.: Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, C.2B.13, İstanbul 2011, s. 81.

şekilde, evlenme, şahsa sıkı bağlı haklardan olduğu için, evlenecek olan kişiler iradelerini bizzat açıklamak zorundadırlar. Eşlerden birisi kanuni temsilcisi veya vekili aracılığı ile evlenme iradesini açıklayamayacağı gibi, evlenme iradesi herhangi bir kayıt ve şarta da bağlanamaz. Ayrıca, tarafların evlenme yönündeki iradelerini evlendirme memuru olarak kabul edilen resmi memur önünde açıklamaları gereklidir.

2- Evlenme ile Türk Vatandaşlığının Kazanılması Halleri

Evlenme yolu ile vatandaşlığın kazanılması, son yıllarda hem Türkiye’de hem de uluslararası hukukta üzerinde ciddi tartışmaların yaşandığı konulardan biridir. İlk başta, batı ülkelerinde yaşayan muvazaalı evlenmeler yolu ile vatandaşlık kazanma sorunu, Türkiye bakımından etkisini, doğu bloğunun yıkılmasından sonra arttırmıştır. Türk Kanun koyucusu, daha önce benzer problemler yaşamış ülkelerin tecrübelerinden yararlanmış ve bu tecrübe ile 2003 yılında evlenme yolu ile Türk vatandaşlığının kazanılmasına ilişkin Türk vatandaşlığı Kanunu’nun ilgili maddesinde önemli değişiklikler yapmıştı. 5901 sayılı TVK 16’ncı maddesinde, 2003 değişikliklerini ve bu değişikliğin uygulanmasını göstermek üzere 2004/7275 karar sayılı “Türk Vatandaşları ile Evlenme Nedeniyle Türk Vatandaşlığının Kazanılmasına İlişkin Yönetmelik”deki ilgili hükümlerin uygulanmasını konusundaki tutumunu devam ettirmiştir.

5901 sayılı TVK m. 16 uyarınca “(1) Bir Türk vatandaşı ile evlenme doğrudan Türk vatandaşlığını kazandırmaz”. Ancak, bir Türk vatandaşı ile en az üç yıldan beri evli olan ve evliliği devam eden yabancılar Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilir. Başvuru sahiplerinde; a) Aile birliği içinde yaşama, b) Evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmama, c) Milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama, şartları aranır”.

TVKUY’ de ise asli şartların gerçekleşip gerçekleşmediği hususunda il emniyet müdürlüğünce araştırma yapılacağı kabul edilmiştir. Vatandaşlığa alınma müracaatının yapıldığı İl Emniyet müdürlüğü,

- Aile birliği içinde yaşayıp yaşamadığı,
- Evlilik birliği ile bağdaşmayacak şekilde fuhuş yapmak ve fuhşa aracılık etmek gibi davranışlarının olup olmadığı,
- Türk vatandaşlığını kazanmasında milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir halinin bulunup bulunmadığı, hususlarında yapacağı araştırma sonucunda soruşturma tutanağına kaydedip İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğüne iade edilecektir (TVKUY m. 28). İl Müdürlüğü gerekli inceleme ve araştırma yapılmak üzere dosyayı Komisyona havale edecektir. Komisyon, Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancı ve eşini birlikte veya ayrı ayrı mülakata tutacaktır. Mülakat sonucunda oluşacak kanaat tutanağa geçirilecek karar verilecek üzere içişleri Bakanlığına gönderilecek ve Bakanlık durumları uygun görülenleri vatandaşlığa alabilecektir (TVKUY m. 29). Yurtdışında yapılacak

vatandaşlığa alınma başvurularında, Vatandaşlık Başvuru İnceleme komisyonun yerini konsolosluk işlemlerinden sorumlu muavin konsolos veya daha üst yetkili almıştır. Muavin konsolos veya daha üst yetkili Komisyonun yetkilerine sahip kılınmıştır.

3. Özel Durumlar

Evlenme konusunda, TVK, Türk vatandaşlığının kazanılmasında iki özel durumu dikkate almış ve bu konuları düzenlemiştir. Bu iki özel durumdan birincisi, Türk vatandaşı eşin ölümü, ikincisi ise evlenmenin batıl olmasıdır.

Kanun koyucu, ön şartların tamamlanmasından ve yetkili makama müracaatın yapılmasından sonra evliliğin Türk vatandaşı eşin ölümü sebebi ile sona ermesini dikkate almıştır (TVK m. 16/2). Türk eşin ölümü dışındaki diğer evliliğin diğer sona ermesi hallerini ise düzenlememiştir. TVK, “Başvurudan sonra Türk vatandaşı eşin ölümü nedeniyle evliliğin sona ermesi halinde”, “aile birliği içinde yaşama” şartının aranmayacağını hüküm altına almıştır¹³⁹.

TVK’da yer alan ve diğer özel durumu düzenleyen hükme göre, “Evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan yabancılar evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde evlenmede iyi niyetli iseler Türk vatandaşlığını muhafaza ederler.” (TVK m. 16/3). Görüldüğü üzere, batıl evlenmelerde, yabancı eş iyi niyetli ise, yani evlenmenin batıl olduğunu bilmiyorsa, butlan kararı verilmesi evlenmeyle kazanılmış olan Türk vatandaşlığına etki etmeyecektir.

D- Türk Vatandaşlığının Evlat Edinilme Yolu ile Kazanılması

TVK m. 17’ye göre, “Bir Türk vatandaşı tarafından evlat edinilen ergin olmayan kişi, milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel meydana getirecek bir hali bulunmamak şartıyla, karar tarihinden itibaren Türk vatandaşlığını kazabilirler”.

Evlat edinilme kurumu, Türk Medeni Hukukunda, evlat edinen ile evlatlık arasında soy bağının kurulmasını temin eden bir yol olarak düzenlenmiştir (Bkz. Türk Medeni Kanunu m. 282/III). Evlat edinme yoluyla kurulan soy bağı, kan bağına dayanmaz; doğrudan doğruya evlat edinme ilişkisini kuran mahkeme kararıyla gerçekleşir. Soy bağının kuran diğer yollardan bu niteliği nedeniyle ayrılır. TVK m. 17 uyarınca evlatlığın Türk vatandaşlığı kazanabilmesi için aranan tek şart, evlatlığının milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel meydana getirecek bir hali bulunmamasıdır. Evlatlığın ana veya babasının varlığı veya vatandaşlıkları veya ana ve babanın vatandaşlığına bağlı olarak evlatlığın kazanmış bulunduğu vatandaşlık, Türk vatandaşlığının kazanılmasında etkili değildir¹⁴⁰. Ergin olan kişinin evlat edinilmesinde, Türk vatandaşlığına geçme yönündeki talebi kendisi tarafından yapılmalıdır.

¹³⁹ Doğan, s. 49.

¹⁴⁰ Mülga 403 sayılı TVK m. 3, evlat edinilme evlatlığın vatandaşlığına prensip olarak etkili olamıyordu. Ancak, küçük olan evlatlık, vatansız olması veya ana babasının bulunmaması veya nerede olduklarının bilinmesi hallerinde kendiliğinden Türk vatandaşlığını kazanıyordu.

1- Usul

1-1- Genel Olarak

Vatandaşlığın kazanılmasını düzenleyen bütün haller için tek bir müracaat makamı oluşturmuş, vatandaşlığa alınmanın usulünde ise kısmi farklılıklar yaratılmıştır¹⁴¹ (TVK m. 11, 12, 13, 14, 16 ve 17). Vatandaşlığa alınmak için yapılacak başvurular bakımından yetkili makam, Türkiye’de içinde ikamet edilen yer valiliği, yurt dışında ise dış temsilciliklerdir. 13.12.1983 tarih ve 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurt Dışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin tanımlar kenar başlıklı 2’inci maddesinde, “Dış temsilcilik, diplomatik temsilciliklerle konsolosluklar” olarak tanımlanmıştır. Bu maddede de Diplomatik temsilcilik, “büyükelçilik, daima temsilcilik, elçilik, elçilik, ortaelçilik, büyükelçilik ve elçilik büroları ve daimi maslahatgüzarlıklar”; Konsolosluk, başkonsolosluk, konsolosluk şubeleri ile fahri başkonsolosluk ve fahri konsolosluklar” olarak tanımlanmıştır. Ancak, TVKUY’de dış temsilcilik daha dar tanımlanmıştır. Buna göre, dış temsilciliğin, “Türkiye Cumhuriyetinin yabancı ülkelerde bulunan büyükelçiliğini, başkonsolosluğunu yahut konsolosluğunu” anlatacağı kabul edilmiştir. Bunun dışında, evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen kişiler, komisyon, bir Türk vatandaşı ile üç yıldan beri evli olmadığı, evliliğin boşanma veya başvuru tarihinden önce ölüm gibi nedenlerle son bulduğu, herhangi bir suçtan dolayı yargılamasının devam ettiği veya hükümlü ya da tutkulu olduğu konusunda inceleme yapılacaktır.

Başvuru sırasında (en az 18 yaşında) bir küçük Türk olmayan bir Türk vatandaşı tarafından kabul edilmiş bir yabancı, Türk vatandaşlığını alabilir. Evlat edinen, herhangi bir şekilde, evlat edinen ile Türk vatandaşlığını kazanan kişi arasında bir ilişki bırakırsa, Türk vatandaşlığını korur. "Türk uyrukluğunun genel olarak kazanılması" ile ilgili hükümler, bir Türk vatandaşı tarafından kabul edilmiş ve başvuru anında olgunlaşmış (en az 18 yaşında olan) yabancılara uygulanmaktadır. Gerekli belgeler şunlardır:

- Evlat edinen kişinin benimsenmesini ifade eden bir model araştırın.
- Doğum belgesi.
- Doğum belgesi doğum iznine dayalı olarak verilen doğum belgesi.
- Pasaport veya benzeri bir belge vatansız ise mümkünse temin etmek mümkündür.
- Kabul edilen kişinin sevk makamı sisteminin nüfus kayıt defterine bir örneği.

¹⁴¹ Mülga 403 sayılı TVK’da yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasında kabul edilen usulü düzenleyen hükme göre, “Türk vatandaşlığına alınma başvurusu ilgilinin oturduğu yerin en büyük mülki idari amirine, yabancı ülkelerde Türk konsolosluklarına bir dilekçe ile yapılır. Hazırlanacak dosya ise gereği yapılacak üzere İçişler Bakanlığına gönderilir. Uygun görülenlerin vatandaşlığa kabulü için Başbakanlığa teklifte bulunulur; uygun olmayanların başvuruları, İçişleri Bakanlığınca reddedilir.

- Hizmet ücretinin hazineye yatırıldığını gösteren bir makbuz¹⁴².

2- Diğer Kabul Edilen Usul Halleri

TVK m. 19'uncuya göre, " yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanmak isteyen yabancılardan başvuru için gerekli şartları taşıyanların adına vatandaşlık dosyası düzenlenir", Başvuru makamının dosyanın esasına yönelik herhangi bir inceleme yapma yetkisi kabul edilmemiştir. Başvuruyu alan makam, evrak üzerinde yapacağı şekli inceleme sonucunda vatandaşlık kazanmak için gerekli koşulları şeklen taşıdığını tespit ettiği müracaat sahipleri hakkında vatandaşlık müracaat dosyası düzenleyecektir. Başka bir söyleyişle, vatandaşlık inceleme komisyonunun ya da başvuru makamının temele ilişkin herhangi bir inceleme yetkisi olmadığından, valilik ya da dış temsilcilik başvurudan sonra ilgili hakkında oluşturacağı vatandaşlık müracaat dosyasını karar verilmek üzere İçişleri Bakanlığına irsal edecektir.

E- Vatandaşlığa Alınmanın Hukuki Sonuçları

1. Eş Bakımından Etkisi

TVK m. 20/II'ye göre, "Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması eşin vatandaşlığına tesir etmez." Türk vatandaşlığını kazanan kişinin eşi, Türk vatandaşlığını eşine bağlı olarak direk kazanamayacaktır. Eşin bu durumda vatansız olması halinde bile bu kazanım gerçekleşemez¹⁴³. 5901 sayılı TVK'da bu konu, 403 sayılı ETVK'dan farklı düzenlenmiştir. Zira ETVK'da vatansız kadın eşin kocaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanacağına ilişkin düzeneleme, 5901 sayılı TVK'da yer almamıştır.

2. Çocuklar Bakımından Etkisi

Vatandaşlığa alınma kararının çocuklara olan etkisi esasen ikiye ayrılır¹⁴⁴: ergin olmayan çocuklar ve ergin çocuklar.

Türk vatandaşlığını kazanan ana veya babanın velayetinde olan ergin olmayan (küçük) çocukları ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanabileceklerdir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, çocukların bu şekilde Türk vatandaşlığını kazanmalarının onların ergin olmamalarına bağlı olduğudur. Bazen velayet ana veya babadan birinde olabilir.

¹⁴² <http://www.beycan.net/725/turk-vatandasliginin-evlat-edinme-ve-secme-hakki-ile-kazanilmasi.html> (Erişim tarihi 15.11.2017.)

¹⁴³ ETVK'da vatansız kocasına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanacağı kabul edilmiştir (m.15).

¹⁴⁴ ETVK m. 16'ya göre, "Küçük çocuklar Türk vatandaşlığına alınan babalarına bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.

Türk vatandaşlığına alınan kadının küçük çocukları,

a) Babanın ölmüş bulunması,
b) Babanın belli olmaması,
c) Babanın vatansız bulunması,
ç) Çocuğun vatansız olması,
d) Velâyetin anada bulunması

hallerinde çocuğun millî kanunu engel olmadığı takdirde annelerine bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.

Velayeti kendisinde olan ana veya babaya bağılı olarak çocuğun Türk vatandaşlığını kazanabilmesi için diğerk eşin bu duruma muvafakat vermesi gereklidir. Bu gibi bir muvafakatın olmaması nedeniyle ana ve babaya bağılı olarak Türk vatandaşlığını kazanmayan çocuklar, ergin olmalarından sonra, genel kurallara göre, Türk vatandaşlığını kazanabilirler.

Ergin olan çocuklar, ana veya babalarının Türk vatandaşlığına alınmasından sonra direk olarak Türk vatandaşlığını kazanamaz. Ancak genel kurallara göre, müracaat edip kazanabilirler (TVK m.20/2).

3. Ad ve soyadı

11.12.1998 tarih ve 98/04897 sayılı Valiliklere gönderilen yazısında, Türk vatandaşlığını sonradan kazanan kişilerin Türkçe ad ve soy ad almaları tavsiye edilmiştir. Ama buna rağmen, Türk vatandaşlığını kazanan kişi Türkçe ad ve soyadı almak zorunda değildir¹⁴⁵. İlgililerin önceki ad ve soyadlarını kullanmak istemeleri halinde, Türkçe yazım kurallarına uygun bir şekilde yazılmak kaydıyla, önceki ada ve soyadlarını kullanabilecekleri açıklanmıştır¹⁴⁶.

4. Askerlik Yükümlülüğü

Türk vatandaşlığını kazandıktan sonra, erkekler bakımında askerlik yükümlülüğü doğmaktadır. 1111 sayılı Askerlik kanununa göre, “Türk vatandaşlığına sonradan alınanlar askerliklerini, vatandaşlığa alındıkları tarihteki yaş ve öğrenim durumlarına göre o yaştaki Türk vatandaşı yükümlüler gibi yaparlar. Bunlardan gelmiş oldukları ölkelerde askerlik yaptıklarını veya askerlik hizmetini yerine getirmiş sayıldıklarını belgeleyenler ile vatandaşlığa alındıkları yıl yirmi iki yaşında olanlar askerlik yapmış sayılırlar. Bunların askerlikleri, istekleri halinde vatandaşlığa alındıkları tarihten itibaren iki yıl süreyle ertelenir. Ertelemelerinin sona ereceğı yıl yoklamaları yapılarak o yıl askerlik çağına giren doğumlularla işlem görürler. Bunlar, seferberlik hâlinde ihtiyaca göre askere sevk edilebilirler” (m.2/II). “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kanunlarına göre zorunlu askerlik hizmetini yerine getirdiklerini belgelendiren Türk vatandaşları bu Kanun hükümlerine göre askerlik yapmış sayılırlar” (m.2/IV).

III- Seçme Hakkı ile Vatandaşlığın Kazanılması

TVK m. 21 ve m. 22’inci maddelerde seçme hakkı ile Türk vatandaşlığın kazanılması belirtilmiştir. Ana veya babalarına bağılı olarak vatandaşlığını kaybeden küçük çocuklar için düzenlenmiştir. Başka bir değışle, Türk vatandaşlığından izinle çıkan baba veya annelerine bağılı olarak Türk vatandaşlığını kaybetmiş ergin olmayan (küçük) çocuklar yabancı sayılır.

¹⁴⁵ Yrg. 18. HD.,19.03.1996, E.2181/K.2777: YKD 6/1996, S.981-982; Yrg.18. HD. , E.7313, 10.9.1997.

¹⁴⁶ Türk vatandaşlığını sonradan kazanan kişilerin ad ve soyadlarını nasıl yazılacağı konusunda açık bir şekilde düzenleme yapılmıştır. Buna göre, “Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunan yabancılar Türkçe ad ve soyadı alabilir. Ancak kendi ad ve soyadlarını muhafaza etmek istedikleri takdirde kişinin ad ve soyadı 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun gereğince Türk harfleri ile yazılır ve aile kütüğüne tescil edilir. Konulan ön adlar iki adı geçmemek üzere ve kısaltma yapılmadan yazılır”(TVKUY m.74/1).

Ergin olmalarından itibaren, bu çocuklar üç yıl içinde Türk vatandaşlığını seçme hakkını kullandıkları takdirde Türk vatandaşlığını kazanırlar.

IV- KKTC Vatandaşlarının Türk Vatandaşlığını Kazanması

28.05.2003 tarih ve 4862 sayılı Kanun ile KKTC vatandaşlarının Türk vatandaşlığına alınmalarına ilişkin olağanüstü bir düzenleme kabul etmiştir. Bu düzenleme uyarınca Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları, Türk vatandaşı olmak istediklerini yazılı olarak beyan ettikleri takdirde Türk vatandaşlığını kazanırlar. Ancak, bu hak, yalnızca doğumla KKTC vatandaşlığını kazanmış kişilerle sınırlı tutmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FRANSIZ HUKUKUNDA VATANDAŞLIĞIN KAZANILMASI

I- Fransız Vatandaşlığının Doğumla Kazanılması

A- Soy Bağı

Fransa'daki vatandaşlık, bir birey ile belirli bir Devlet arasındaki yasal bağıdır. Fransız yasalarından doğan bu bağ, kişilere politik, medeni hatta mesleki haklara ilişkin yükümlülükler getirir. Genelde (kan hakkı) Fransız vatandaşlığı, ebeveynlerinden en az birinin Fransız vatandaşı olmasından kaynaklanır. Bu durumda çocuk, doğum anında Fransız vatandaşlığını kazanır.

Fransa'da doğmamış ve yalnızca bir Fransız ebeveyni olan bir çocuk, belirli koşullar altında Fransız vatandaşlığını kazanabilir. 1 Eylül 1998'den¹⁴⁷ yabancı ebeveynlerde Fransa'da doğan bir çocuk, alttaki şu şartları sağlıyorsa, çoğunlukla Fransız vatandaşlığını kazanır:

-1 Eylül 1980 tarihinden itibaren Fransa'da doğması;

-Çoğunlukla Fransa'da ikamet eden, en az beş yıl boyunca ya da 11 yaşından beri Fransa'da ikamet eden çocuğu. Yasa ayrıca, çocuğun ergin olmadan önce Fransız vatandaşlığını kazanma ihtimalini de öngörmektedir. Fransız vatandaşlığı, çocuğun rızasını kabul etmesi ve çocuğun doğumundan bu yana, 8 yaşından itibaren en az beş yıl ikamet etmesi koşuluyla, küçük çocuğun yabancı ebeveyni tarafından çocuğun 13 yaşına girer girmez iddia edilebilir¹⁴⁸.

16 Mart 1998 tarihli yasa, ikamet izni sahibi yabancı ebeveynlerin Fransa'da doğan her hangi bir küçük için vilayet tarafından Cumhuriyet unvanı verilmesini öngörmektedir (m. 29). Beş yıl geçerlidir ve birçok Avrupa ülkesinde vizesiz seyahat etmeyi sağlar.

B- Doğum Yeri

Birey, doğduğu yerin vatandaşlığını kazanır. İnsanın bu şekilde vatandaşlık kazanması ortaçağ düzeninin bir mirası olarak kabul edilir. Buna “jus solis” denir.

Vatandaşlık, burada kişinin bir Devlete bağlanma derecesine değil, bağlılık derecesine bağlıdır. Aralarında nesnel bağların yoğunluğu, milliyet vermeyi mümkün kılar.

¹⁴⁷ 16 Mart 1998 Vatandaşlık Yasası

¹⁴⁸ Fransız Medeni kanunu madde 21- 11, evladı olma reformu hakkında 4 Temmuz 2005 tarihli ve 2005-759 sayılı Yönetmelik. WITHOL DE WENDEN C., Immigration et imaginaire, in RUDE-ANTOINE E.(dir.), L'immigration face aux lois de la République, Karthala, Paris, 1992. WITHOL DE WENDEN C. « L'immigration maghrébine dans l'imaginaire politique français », Annuaire de l'Afrique du Nord, tome XXVII, éditions du CNRS.

6 Nisan 1955'te Uluslararası Adalet Divanı'nın Nottebohm kararı bu görüşü ifade eder. Uluslararası hakim, vatandaşlığın "temelde toplumsal bir bağlanma gerçeğine dayanan yasal bir ilişki" olduğunu açıklar¹⁴⁹.

Fransız vatandaşlığının edinilmesi, Fransa'da doğum ve ikamet sebebiyle gerçekleştirilebilir. Böylece, Fransa'da yabancı ebeveynlerde doğan her çocuğun, o tarihte Fransa'da ikamet etmesi ve Fransa'da en az 5 yıl süreyle sürekli veya süresiz bir süre ikamet etmesi durumunda, 18 yaşından itibaren otomatik olarak Fransız vatandaşlığını kazanması gerekir (Madde 21-7). Bununla birlikte, ilgili kişinin, başka bir Devletin vatandaşı olduğunun kanıtlanması durumunda (Madde 21-8) bu vatandaşlık alma isteği reddedilebilir. Aynı şekilde, Fransa'da yabancı ebeveynlerde doğan küçük bir çocuk bildiriminde Fransa'da ikamet ediyorsa, 16 yaşından itibaren bildirmek suretiyle Fransız vatandaşlığını talep edebilir. Benzer şekilde, 11 yaşından beri, yabancı ailelerin Fransa'da doğan küçük bir çocuğu, beyan edildiğinde Fransa'da daimi bir süre boyunca ya da en az 5 yıl süreyle kesintisiz olarak kalması halinde, 16 yaşına kadar beyanname ile Fransız vatandaşlığını beyan ederek iddia edebilir. Bunu yapmak için, Fransa'da sekiz yıl ikamet etmeli ve rızasını belirtmelidir.

1 Eylül 1980 veya sonrasında yabancı ebeveynlerde Fransa'da doğan her çocuk, Fransa'da ikamet ediyorsa ve bu tarihte ikamet ettiği sırada çocuk 18 yaşında ise otomatik olarak Fransız vatandaşlığını kazanır. Sürekli veya kesintili bir süre için 11 yaşından beri Fransa'da en az 5 yıl boyunca ikamet ettiği zaman çocuk da vatandaşlığı kazanır. Bu takdirde, Fransız vatandaşlığı kazanabilmek için hiçbir formalite bulunmamaktadır. Ama kimlik (Milli kimlik kartı veya pasaport) alabilmek için Fransız olduğu kanıtlanmalıdır. Fransa'da doğan bir çocuk, otomatik olarak ergin olamadan bile Fransız vatandaşlığını kazanır.

I- Fransız Vatandaşlığının Sonradan Kazanılması

2006'dan itibaren, Fransız vatandaşlığını talep eden kişi sayısı yıllara göre düşmektedir (2012'ye kıyasla % 5, 2016'dan % 12.5 daha düşük). Bunun nedeni, çoğu insanın Anglo-Sakson ülkeleri vatandaşlığına başvurmalarından kaynaklanır. Özellikle, istihdam dünyasındaki İngilizce dilinin önemi bu sonuca neden olmaktadır.

A- Yetkili Makam Kararı ile Kazanılması

Operasyonel faaliyet sırasında görevde yaralanan ve başvuran Fransız silahlı kuvvetleriyle uğraşan herhangi bir yabancıya, Savunma Bakanı'nın önerisi üzerine kararname ile Fransız vatandaşlığı verilebilir. İlgili kişinin ölümünde aynı prosedür, ölüm anında Madde 22 (1) 'de belirtilen ikamet şartını yerine getiren küçük çocuklarına da açık olur¹⁵⁰.

¹⁴⁹ H.Malewska-Peyre, *Dynamique de l'identité, stratégies identitaires*, in COSTA-LASCOUX J., HILY M.-A. et VERMES G., Pluralité des cultures et dynamiques identitaires. Hommage à Carmel Camilleri, L'Harmattan, Paris, 2000.

¹⁵⁰ P. Lagarde., *La nationalité française*, 2edition Dalloz, Paris, 1989.p.36

LAGARDE P ., *Rapport de synthèse*, in *L'étranger, travaux de l'association Henri Capitant*, L.G.D.J., Paris, 2000.Le Roy, *La conciliation. Instance de règlement des litiges. Enjeu professionnel et institutionnel*, LAJP,

Fransız vatandaşlığının kamu otoritesinin kararı ile edinilmesi, yabancının talebi üzerine kararname ile vatandaşlığın verilmesinden kaynaklanmaktadır (16 Mart 1998 tarihli ve 98-170 sayılı Kanun, 18 Eylül 1998 tarihinde yürürlüğe giren 8 Resmi Gazete). Vatandaşlığın verilmesi kararının imzalandığı tarihte Fransa'da ikamet etmedikçe kimse vatandaşlığa alınamaz. Fransa'ya sosyal ve ekonomik açıdan hizmeti geçen herhangi bir yabancının Dışişleri Bakanı tarafından önerilmesi üzerine Fransız vatandaşlığının kazanılması hakkı o kişiye verilebilir.

Aslında, Fransız vatandaşlığını ya soy bağı ya da toprak kanununu uyarınca kazanamayanların, talep yoluyla kazanmaları, çoğunlukla, İçişleri Bakanlığının kararına bağlı tutulmuştur. Bunlar, yetkili makam kararıyla vatandaşlığın kazanılması, vatandaşlıktan çıkarılanın tekrar vatandaşlığa kabulü, evlilik yoluyla vatandaşlığın kazanılması ve bazı özel vatandaşlık kazanılma halleri (yükseliş statüsü veya Fransız kardeşlik sebebiyle vatandaşlık beyanı) dir.

Diğer bildirgeler Adalet Bakanlığının ve Savunma Bakanının "kan dökülmüş" vatandaşlık kazanmasının sorumluluğundadır. 24 Temmuz 2006 tarihli Göç ve Entegrasyon Yasası, vatandaşlığa ilişkin Bakanın yetkilerini ve özellikle de bir fırsat olarak görme yetkisini değiştirmedir. Bununla birlikte, Fransız vatandaşlığının kazanılması için yeni gereklilikler getirmektedir.

Oturma iznine sahip herhangi bir yabancı, kararname ile Fransız vatandaşlığına geçme başvurusunda bulunabilir. Bu talep, Fransa genelinde 2015'te kurulan vatandaşlığa alma makamlarına postayla gönderilebilir.

Başvuru sahibinin ikamet yeri vatandaşı, olumsuz bir karar alır veya olumlu görüş verir ve bu durumda dosyayı karar için Vatandaşlıktan Sorumlu Bakan'a iletir¹⁵¹

B- Olağan Yol

Fransız Vatandaşlığına kabul, (naturalisation=yetkili makam yoluyla), yönetimin takdirine bağlı olarak Fransa vatandaşlığını kazanma biçimlerinden biridir. Takdir yetkisi önemli olduğu için koşullar yerine getirilmiş olsa bile reddedilebilir. Vatandaşlığın kazanılması, Fransa'da kalışın düzenli olması, Fransız topluluğuna entegrasyonu, ceza mahkûmiyetinin bulunmaması anlamına gelmektedir. Fransız vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı için şartlar şunlardır:

recherche pour le ministère de la Justice, Paris, 1988. LE ROY E., Le jeu des lois, une anthropologie "dynamique" du Droit, L.G.D.J., Paris, 1999.R. Linton, Le fondement culturel de la personnalité, Andrée Lyotard tarafından çevirildi, Dunod, Paris, 1995.

¹⁵¹ MALEWSKA-PEYRE H., Dynamique de l'identité, stratégies identitaires, in COSTA-LASCOUX J., HILY M.-A. et VERMES G., Pluralité des cultures et dynamiques identitaires. Hommage à Carmel Camilleri, L'Harmattan, Paris, 2000. MARX K., Introduction à la critique de la philosophie du droit de Hegel, Ellipses – Marketing, Paris, 2000.p 121.

1-Ergin ve Ayırt etme Gücüne Sahip Olmak Şartı

Fransız Medeni Kanunu'na göre, "On sekiz yaşını doldurmamışsa hiç kimse vatandaşlığa alınamaz". Başvuru sahibi bir yetişkin olmalıdır (8 yaşında). Bununla birlikte, vatandaşlığa kabul etme, başvurudan önceki 5 yıl boyunca Fransa'da ikamet ettiğini kanıtlarsa, bir yabancı kalmış küçük bir çocuğa, ebeveynlerinden birinin Fransız vatandaşı haline gelmesine rağmen verilebilir (article 21-22). Fransız yasa koyucu, tüm ülkelerin, özellikle de Avrupa ülkelerinin vatandaşlık kavramına verdiği önem nedeniyle böyle bir hüküm getirdi.

2-İyi ahlak Sahibi Olmak ve Sağlıklı Olmak

Fransız Medeni Kanunu'na nazaran bir birey "Fransa'nın temel çıkarlarına veya bir terör eylemine saldırı oluşturan suç veya suçlardan mahkûm olursa, Fransız uyrukluğunu kazanamaz. Söz konusu suç ne olursa olsun, altı ay veya daha fazla hapis cezasına çarptırılmışsa, hatta bu ceza askıya alınsa dahi Fransız Hükümeti tarafından şüpheli bir kişi olarak kabul edilir" (Madde 21-27). Başvuran iyi bir karaktere sahip olmalı ve Fransız vatandaşlığını kazanmayı engelleyen herhangi bir mahkûmiyet söz konusu olmamalıdır. Valilik tarafından yapılan soruşturma, başvuranın sosyal yaşamı da dâhil olmak üzere onun davranış ve sadakatini doğrular. Fransa'da ve yurtdışında verilen cezai mahkûmiyetlerin yanı sıra ilgili kişinin normal yaşamdaki davranışları dahi sorgulanır. Ülkenin temel çıkarlarına veya bir terör eylemine dayanan suç veya suçlardan hüküm giymiş bir yabancı veya altı ay veya daha fazla hapis cezası uygulanmasına tabi tutulan yabancı vatandaşlığa kabul edilmez. Buna ek olarak, yabancıya rapor edilmemiş veya iptal edilmiş bir tehcir kararı varsa veya tam olarak infaz edilmemiş bir Fransız yasağı söz konusuysa vatandaşlık ilgili kişilere verilmez.

Dünyada pek çok ülkede olduğu gibi, vatandaşlık atfedici koşullardan biri, başvuranın sağlıklı ve bulaşıcı bir hastalığa sahip olmaması ya da Fransa'da halkın sağlığını etkilememesi şartıdır. Bu kontrol, Fransız Sağlık Bakanlığı tarafından akredite edilmiş bir grup doktor tarafından yapılır. Bu, bir ayrımcılık vakası değildir. Fransız nüfusu için güvenli olarak değerlendirilmeyen bir hastalık vatandaşlığın kazanılmasını engelleyebilir. Ancak, bu engel bulaşıcı olmayan hastalıkları kapsamaz.

3-İkamet Şartı ve Fransa'da Yerleşmeye Karar Verdiğini Davranışları ile Teyit Şartı

İlke olarak, başvuran, vatandaşlığa alma kararnamesinin imzalanması sırasında Fransa'da ikamet etmelidir; bu, başvuranın Fransa'da maddi çıkarlarının (özellikle mesleki menfaatlerin) merkezi ve aile bağları olması gerektiği anlamına gelir. Fransa'da ikamet eden ancak eşi ve / veya yurtdışında ikamet eden çocukların Fransız vatandaşlığı reddedilebilir.

Fransız vatandaşlığını kazanmak isteyen kişi, Fransız vatandaşlığına girdikten sonra Fransa'da kalmak, yatırım yapmak ve Fransa olan yeni ülkesinin kalkınmasına katılmak istediğini göstermelidir. Bu hüküm, kötü niyetli kişilerin Fransa devletini kendi çıkarları

doğrultusunda kullanmalarını önler. Genel kural, her Fransız vatandaşının Fransa'nın sosyo-ekonomik ve siyasi gelişimine katılma yükümlülüğüne sahip olduğudur¹⁵².

4-Fransızca Konuşabilmek ve Geçimini Sağlayabilmek

Fransız vatandaşlığına sahip olmak isteyen kişi, kendi sosyal durumuna göre, günlük yaşam için gerekli dili konuşabilmeli ve anlayabilmelidir. Bu durumda Fransızca olarak kendisini ifade edebilme yeteneği bulunmalı ve bu konuda yeterli bilgiye sahip olmalıdır. Ancak aşağıdakiler bu durumda muaftır:

60 yaşın üzerindeki insanlar, engelli veya kronik sağlık eksikliği olan kişiler (Fransız dili hakkındaki bilgi seviyeleri, başvuru görüşmesi sırasında takdir edilir). 16 Haziran 2011 tarihli göç, entegrasyon ve vatandaşlık kanunu, Fransızca dil yeterlik ve asimilasyon için yeni şartlar sağlamıştır. Kararname ile vatandaşlığa geçme başvuruları yapanların yanı sıra evlilik sebebiyle de kayıt yaptıranlar, Avrupa Konseyi Dilleri Orta Avrupa Referans Çerçevesinin B1 seviyesinde söz konusu Fransızca dilinde yeterli olduğunu göstermelidir. Buna ek olarak, Fransız uyruklu adaylar, Fransız tarihi, kültürü ve toplum hakkında yeterli bilgiye sahip olmalı ve Cumhuriyet'in temel ilkelerine ve değerlerine uymalıdır. Günümüzde dünyanın tüm ülkelerinde dil, en popüler vatandaşlığa entegrasyon koşullarından biridir. Bu düzenleme, Fransız vatandaşının yeni çevreye daha kolay adapte olmasını sağlar.

Kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin geçimini sağlayacak gelire ve mesleğe sahip olmak,

Fransız vatandaşlığına sahip olmak isteyen kişi, bunu elde ettiği zaman, onunla ilgili kişilerin ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdür. Bu konuda kendisi sorumludur; bu sorumluluğunu yerine getireceğini ispatlamak zorundadır. Ayrıca bu gelir kaynaklarını bir çalışma belgesi ya da hayatının dürüst bir şekilde kazandığını kanıtlayan herhangi bir belge ile haklı kılmalıdır. Bu kural ile yeni vatandaş, hem kendisinin ve hem de bakmakla yükümlü olduğu kişilerin ihtiyaçlarını gidermekte yükümlüdür. Fransa'daki yaşam maliyetine uyum bu kuralın yerine getirilmesine bağlıdır. Bugüne kadar Fransız makamları tarafından sabit bir gelir düzeyi tespit edilmemiştir¹⁵³.

Fransız vatandaşlığını kazanmak isteyen kişilerin iyi bir üne sahip olmaları gerekir. Bu durumda bu kişilerin terörle bağlantılı herhangi bir kuruluşa ait olmamaları gerekir. Uluslararası bir tutuklama emri veya (CIA)¹⁵⁴ gözetiminde ya da gizli servis tarafından sürekli olarak bulunanlar, hiçbir şekilde Fransız vatandaşlığını kazanamazlar çünkü bu kişiler, Fransa'nın ve dünyanın huzuru için bir tehlike oluştururlar.

¹⁵² 9 Aralık 1973 tarih ve 73-42 sayılı Fransız Uyruklu Milletler Yasasını takviye eden ve değiştiren ve Fransız uyrukluğuna ilişkin belirli hükümlerle ilgili yasa.

¹⁵³ J.-R Henry , “l’imaginaire juridique”, in A. J Arnaud, Dictionnaire encyclopédique de théorie et de philosophie du droit, L.G.D.J., 1988, p.180. J.-J.Salomon, in BARE J.-F. (dir.), Les applications de l’anthropologie. Un essai de réflexion collective depuis la France, Karthala, 1995,p.50.E.Renan, Qu’est-ce qu’une nation ?, 3eme edition Dalloz 1882 p130.

¹⁵⁴ CIA, ABD dışı ülkelerle ilgili istihbarat bilgilerini toplayan kurumdur.

C- Fransız Vatandaşlığının Kazanılmasında İstisnai Haller

1- Genel olarak

Fransa'ya belirli bir hizmette bulunan ya da istihbaratı sebebiyle Fransız olmaya layık olduklarını gösteren bazı şahıslara, normal vatandaşlık alınma usulünü izlemeksizin istisnai bir şekilde Fransız vatandaşlığı hakkı tanınmaktadır. Bu insanlar bilim adamları, askerler ve akademisyenlerdir. Bazen bu ayrıcalık, Fransa'nın dostları olan politikacılar için istisnai bir şekilde verilir.

2- Kişi Gruplarına Göre Yapılan Ayrım

Aslında, Fransız vatandaşlığı yalnızca başvurunun yapılmasından önceki beş yıl boyunca Fransa'da ikamet eden yabancılar için verilebilir. Aşağıdaki kişilerden oluşan bu gruplar için yukarıda belirtilen ikamet şartı iki yıla indirilir:

Fransa'da bir üniversite veya yükseköğrenim kurumunun verdiği bir diplomayı alabilmek için iki yıllık yükseköğrenimini başarıyla tamamlayan yabancılar¹⁵⁵;

Fransa'ya kapasiteleri ve yetenekleri ile önemli hizmetler üreten veya sunabilen kişiler;

Fransız Ordusu birliğinde askerlik yapan veya savaş sırasında Fransızlar veya müttefikler orduları üzerinde gönüllü olarak görev yapan yabancılar;

Fransa'ya istisnai hizmetler veren ya da Fransız uyrukluğunda olan yabancının Fransa için olağanüstü bir ilgisi olduğu zaman, kabul kararı, Fransız vatandaşlığının ancak yetkili bakanın gerekçeli raporunda Danıştay'ın görüşünü takiben verilebilir;

Mülteci statüsüne sahip olan yabancı¹⁵⁶.

Fransa'nın kültürel ve dilsel varlığına ait kişi, resmi dili veya resmi dillerinden biri Fransızca olan bir ülkeye ait kişi veya Fransızca dilinde bir öğretim kurumunda en az beş yıl eğitim görmüş kişi, Fransız vatandaşlığına kabul edilebilir.

D- Koşula Bağlı Olarak Vatandaşlığa Alınma ve Vatandaşlığa Alınmanın Hangi Tarihten Geçerli Olacağı

1- Fransız Vatandaşlığı Kabul Etme Töreni

Fransız vatandaşlığındaki kabul etme töreni, cumhuriyet ayinidir ve Fransa'nın illerinde Fransız vatandaşlığını kazanmış kişiler için hazırlanmıştır¹⁵⁷. Valiler tarafından

¹⁵⁵ HOBSEAWM E., Inventing traditions, in HOBSEAWM E. et RANGER T. The Invention of Tradition, Cambridge university press, 1983, pp. 1 -14. RANGER T, The invention of tradition revisited: the case of colonial Africa, in RANGER T. et VAUGHAN O, Legitimacy and the state in twentieth – century Africa. Essays in honour of A. H. M. Kirk – Greene, Macmillan press, 1993, pp. 62-112.

¹⁵⁶ Fransa'nın Mülteci ve Vatansız Kişilerin Korunması Bürosunu kuran 25 Temmuz 1952 tarih ve 52-893 sayılı Kanuna göre.

organize edilmektedir. Milletvekilleri ve Senatörler de törene davet edilmektedir. Bu tören organizasyonu validen talep eden belediye başkanlarına da bırakılabilir. Aslında, bu törenler çoğunlukla belediye tarafından organize edilmektedir. Her yıl yaklaşık 140.000 kişi Fransız vatandaşlığını kazanır. Vatandaşlık alanındaki kabul etme töreninin organizasyonu ile ilgili hususlar Medeni Kanunun 7. maddesinde belirtilmiştir.

Bölgedeki devlet temsilcisi bir nüfus kayıt memuru olarak, belediyede yaşayan ve Fransız vatandaşlığına kabul töreninden yararlanma olasılığı bulunan kişilerin kimliği ve adresini belediye başkanına bildirir. Belediye başkanı talep ettiği zaman, kendisine sivil memuriyet sıfatıyla Fransız vatandaşlığı kabul etme töreni düzenlemesi için yetki verebilir. Fransız vatandaşlığının kazanılması, entegrasyonun son aşamasıdır.

Göç, Entegrasyon, Ulusal Kimlik ve Dayanışmayı Geliştirme Bakanlığı, bu törene katılan ve Fransız vatandaşlığını kazanmak isteyenlerin neden Fransız vatandaşlığını kazanmak istedikleri hakkında 2009 yılında bir araştırma yapılmasını istedi. Bu çalışmayı Vérès isimli akademiye yapmış ve bu araştırma sonucunda bazı ilginç bilgilere ulaşmıştır. Anket usulü yapılan bu araştırmada; Katılımcıların çoğu (% 54) ve çoğunlukla göçmenler Fransa'da yaşadıkları idari sorunlar nedeniyle Fransız vatandaşlığına geçmek istediklerini belirtmişlerdir. Fransız vatandaşlığının talep edilmesinde diğer önemli bir nedense -ki bu ankete katılan katılımcıların neredeyse dörtte üçü tarafından ifade edilmiştir (% 73)- demokratik hayata katılma yani seçme ve seçilme hakkı talebidir.

İlgili kişiler, vatandaşlığın kazanılmasından sonraki altı ay içinde törene davet edilir¹⁵⁸. Törende Fransız vatandaşının hak ve görev esasları Fransız uyrukluğunu kazanan kişilere verilir. Bu tören sırasında, yeni Fransızlara bir milliyet kitabı teslim edilir. Törende verilen bu ulusal belge, Fransız vatandaşlarının haklarını ve görevlerini hatırlamak amacıyla verilmektedir. Milliyet kitapçığı aşağıdakileri içermektedir:

- Fransız vatandaşlığını onaylayan resmi belge;
- Ulusal kimlik belgesi ve pasaportu edinmek için Nantes merkez bürosu tarafından hazırlanan Fransız sivil durumu belgesi;
- Fransız vatandaşının hak ve görevlerini hatırlatan bir kitapçık;
- 1789 İnsan Hakları Bildirgesi
- La "Marseillaise"¹⁵⁹ 'nin sözleri;
- Vali adına düzenlenen törende Başkan Vekilliği tarafından verilen Fransız vatandaşlığına hoş geldiniz konuşması;

¹⁵⁷ 1993 tarihinden önce yapılan törenlerde Fransız vatandaşlığına geçmek isteyen ilgilere belgeler teslim ediliyordu ve basit açıklamalar yapılıyordu.

¹⁵⁸ Törene katılmak için isteyen tüm kişilerin yarım gün ücretsiz izin talep etme hakkı bulunmaktadır.

¹⁵⁹ Fransa'nın istiklal marşıdır.

- Ulusal kimlik belgesi ve pasaportun verilmesi için gerekli belgelerin listesi ve bu prosedürlerin uygulanabileceği Paris idari karakollarının adresleri¹⁶⁰.

2- Fransız Vatandaşlığının Evlenme Sebebiyle Kazanılması

Bir Fransız'la evlilik, Fransız uyrukluğunun kazanılması üzerinde otomatik bir etkisi yoktur. Fransız uyruklu bir kişiyle evlenen bir yabancının, belirli koşullar sağlanması halinde, Fransız olma hakkı vardır. Fransız vatandaşlığının kazanılması, belirli koşulların yerine getirilmesi durumunda (evlilik süresi, toplum hayatı, asimilasyon ...) bildirim prosedürüne göre yapılır.

Fransız vatandaşlığının evlilik yoluyla edinimi 2010 ile 2016 yılları arasında nispeten istikrarlı kaldı: 2010 yılında 21.022, 2011'de 20.719 ve 2012 yılının ilk yarısında 9.863, yani 19.726 yıllık civarıdır¹⁶¹.

2-1. Evlilik İçinde Yaşamak Şartı

Fransız vatandaşlığını evlilikle kazanmak için, 24 Temmuz 2006 tarih ve 2006-911 sayılı Kanunundan itibaren dört yıllık ortak bir yaşam süresi gereklidir. Yabancı uyruklu kimselerin evlilik tarihinden itibaren en az üç yıl Fransa'da kalıcı ve düzenli olarak ikamet etmedikleri sürece beş yıl uzatılır. Bu dönemin siyasi değişikliklere göre önemli ölçüde değiştiği hatırlanmalıdır: 22 Temmuz 1993 tarih ve 93-933 sayılı Kanunla iki yıl; 16 Mart 1998 tarihli ve 98-170 sayılı Kanunla bir yıl azaltılan, 26 Kasım 2003 tarihli ve 2003-1119 sayılı Kanun, 24 Temmuz 2006 tarihli Kanun öncesi iki yıla indirildi. Evlilik yoluyla Fransız vatandaşlığını kazanmak isteyen kişi, evliliğin yapıldığı andan itibaren Fransız vatandaşlığının kazanılması talebinin gününe kadar bir birey Fransız olan eşiyle birlikte oturduğunu haklı göstermelidir.

Valilik tarafından yapılan soruşturmada evlilikten itibaren eşler arasında duygusal ve maddi yaşam birliği aranır. Bu birliğin sürekliliğinin varlığı da dikkate alınır. Ayrıca başvuran kişi Fransa'da düzenli olarak ikamet etmiş olmalıdır ve sınır dışı etme emrine veya tamamen uygulanmayan bir Fransız yasağına tabi olmamalıdır.

İzlenecek usul üç aşamaya dayanır: dosyanın oluşturulması, valiliğin soruşturması ve yetkili makam kararı. Başvuru, yabancı eşin ikametgahının bulunduğu ilde verilen başvuru formu ile olur. Yurtdışında ikamet ettiğinde, Fransa Konsolosluluğuna başvurulmalıdır.

2-2. Fransızca Dili Bilinmesi

¹⁶⁰ Medeni Kanunun 21-24. Maddelerinde öngörülen Fransız vatandaşının hak ve görev tüzüğünü onaylayan 30 Ocak 2012 tarih ve 2012-127 sayılı Kararname, 9 Şubat 2007 tarihli OJ, seçim haritasının sunumu için vatandaşlık töreni hakkında 8 Şubat 2007 tarihli ve 2007-168 sayılı Kararname, Medenî Kanun, Madde 21-28 ve 21-29, İşçi Kodu: Madde L3142-116.

¹⁶¹ Taboada-Leonetti, **Citoyenneté, nationalité et stratégies d'appartenance**, in COSTALASCOUX J., HILY M.-A. et VERMES G., Pluralité des cultures et dynamiques identitaires. Hommage à Carmel Camilleri, L'Harmattan, Paris, 2000.p120.

26 Kasım 2003 tarihli kanundan itibaren, yabancı eş, ayrıca Fransızca dili hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdır. Kararname ile belirlenen gerekli dil düzeyi ve değerlendirme yöntemlerinin 2011-1265, 11 Ekim 2011, 16 Haziran 2011 tarih ve 2011-672 nolu yasanın uygulanması amacıyla, Fransız uyruklüğünün normal kazanımı için gerekli olanlarla aynıdır. 1 Ocak 2012'den itibaren, başvuran gündelik hayatın ve günlük durumların yönetimi için gerekli olan dilin temel noktaları hakkında bir anlayış göstermek ve her gün bilindik konular üzerinde basit ve tutarlı bir söylem yapabilmek zorundadır. Bu seviye, Avrupa Konseyi'nin Ortak Avrupa Diller Başvuru Çerçevesi (CEFR) B1 seviyesine tekabül etmektedir¹⁶².

Şu an başvuran, Fransızca dil bilgisini ispatlamak için bir diplomaya veya Devlet tarafından tanınan bir kurum tarafından verilen bir belgeye sahip olmalıdır. Bu diploma veya belge yetkili makam tarafından değerlendirilir. Dilsel asimilasyon eksikliği nedeniyle kayıt reddi sayısı, 2005-2012 yılları arasında 354 ile 624 reddi arasında bilinmektedir.

3- Evlenmenin Geçersizliği

Bir evliliği iptal etmek için bir arada olması gereken koşullar, boşanma şartlarından daha katıdır. Evliliğin iptalinin hukuki sonuçları çok ağırdır. Bu nedenle, evliliğin iptaline ilişkin bir başvuru, sadece zina veya eşler arasındaki anlaşmazlığa dayanamaz. Fransız Medeni Kanunu, evlilik sözleşmesinin geçersiz kılınabileceği çeşitli durumları listelemektedir. İki vaka var. Mutlak yokluk ve göreceli yokluk.

3-1.Nispi Yokluk

İki nispi geçersizlik vakası vardır: eşlerden birinin rızasının bozulması (Medeni Kanunun 180. maddesi). Eşin kimliğini veya şahsını kandıran bir durum söz konusudur. Nispi yokluğun ikinci vakası, ebeveyn izninin eksikliği ile ilgilidir (örneğin, eşin küçük olduğu durumlarda).

3-2.Mutlak Yokluk

Mutlak yokluk vakaları en fazla sayıdadır. Bunlar, akraba arası cinsel ilişki veya iki evlilik durumlarını veya resmi evlilik koşullarının yerine getirilmediği durumları (gizli evlilik, kayıt memuru yetkisizliği vb.) içermektedir. Fransız Medeni Kanununun 147. maddesi uyarınca "birinci evliliğin dağılması öncesinde ikinci bir evlilik yapılamaz". Bu nedenle, eğer eşlerden biri zaten evli ise, evliliği iptal etmek mümkündür.

Maalesef çoğu zaman "gri evlilik" yapılmaktadır. "Gri evlilik", eşlerden biri Fransız vatandaşlığını veya ikamet izni almak için diğerini aldatıp evlenmektedir. Buna "gönülsüz

¹⁶² Fransız vatandaşlığının kazanılması prosedürlerinde asimilasyon koşullarının kontrolü hakkında NOR IOCN1114306C sayılı genelgesi .

aldatmaca" denmektedir. "Beyaz" evlilikse, iki eşin evlenmesi sonucunda birinin Fransız vatandaşlığına sahip olmasıdır¹⁶³.

E- Fransız Vatandaşlığının Evlat Edinilme Yolu ile Kazanılması

Evlat edinilen çocuk Fransız vatandaşlığını beyan yoluyla kazanabilir. Fransız mevzuatında üç tür evlat edinme vardır: basit evlat edinme, tam evlat edinme, sosyal yardımıyla çocuk edinme¹⁶⁴.

1-Basit Evlat Edinme

Basit evlat edinmede evlatlık çocuk otomatik olarak Fransız vatandaşı olmaz. Bununla birlikte, beyan tahrihinde Fransa'da ikamet etmek koşuluyla reşit ölünceye kadar beyan yoluyla vatandaşlık kazanabilir. Fransa'da oturmayan Fransız vatandaşı tarafından evlat edinilen çocuk için ikamet şartı aranmamaktadır¹⁶⁵. Evlat edinen kişi, evlat edinme tarihinde Fransız olmalıdır. Evlat edinen kişinin evlat edinme tarihinden sonra başka bir ülkenin vatandaşlığına geçmesi, evlatlığın beyan yoluyla vatandaşlık kazanmasına engel değildir.

1-1.Tam Evlat Edinme

Tam evlat edinme geri alınamaz. Kesin olarak yapılmaktadır. Kural olarak 15 yaşından küçük çocuklar bu yolla evlat edinilebilir. Ancak çocuk yasal olarak evlat edinme koşullarını taşımayan çocuk 15 yaşından önce basit bir evlatlık başvurusu yapılmışsa 20 yaşına kadar tam evlat edinme başvurusu yapabilir. Tam evlat edinmede iki tarafın da rızası gerekir¹⁶⁶.

1-2.Sosyal Yardımı yoluyla Çocuk Edinme

Çocuk Refah Servisine (ASE) emanet edilen çocuk bir beyan yoluyla Fransız vatandaşlığına başvurabilir. ASE tarafından en az 3 yıl bakılmış olmalı ve beyan tarihinde Fransa'da ikamet etmelidir. Bu durum, özellikle de Fransa'daki refakatsiz çocuklar, çocuk hakiminin kararı ile ASE'ye emanet edilen çocuklar için geçerlidir¹⁶⁷.

¹⁶³ Medeni Kanunun 21-24. Maddesi: "Fransız topluluğuna uyum sağlandığını kanıtlamadığı takdirde hiç kimse vatandaşlığa kabul edilemez; özellikle de Fransızca dilinin şartlarına göre yeterli bir bilgiye sahip olunmalıdır." AT, Bölüm, 26 Şubat 1988 Bay Martin, s.88: Ayrıca bkz. THIELLAY J-PH., Fransız uyruklüğünün anahtarı, Berger-Levrault, 2000, s. 57

¹⁶⁴ Basit evlat edinme, gerçek aile ile yasal bağlar koparılmadan evlat edinilmeyi mümkün kılar.

¹⁶⁵ Ernest **Renan**, Bir ulus nedir? "Sorbonne, 11 Mart 1882'de verilen ders:" Bir ulus bir ruh, manevi bir ilkedir. Gerçeği söylemek gerekirse, bu ruhu, bu manevi ilkeyi oluşturan iki şey vardır. Biri geçmiş, diğeri günümüz. Birincisi, zengin bir anı mirasına sahip olmaktır; diğeri şimdiki rıza, birlikte yaşama arzusudur, bölünmemiş hali almaya devam etme arzusudur. "

¹⁶⁶ Menşe aile ile bütün bağları keser.

¹⁶⁷ <http://www.loncle-avocat.fr/actualite-135-droit-des-etrangers-l-acquisition-de-la-nationalite-francaise.php>.

Fransa'da yetişen veya bir Fransız vatandaşı tarafından yetiştirilen çocuk da Fransız vatandaşı tarafından en az 5 yıl yetiştirilmiş ve Fransa'da ikamet etmiş olması şartıyla bildirim yoluyla Fransız vatandaşlığını talep edebilmektedir¹⁶⁸.

Fransa'da yetişen ve kamu veya özel bir kurum tarafından (ASE dışında) en az 5 yıl eğitim almasına izin verilen çocuk Fransız uyrukluğunu bildirim yoluyla talep edebilir. Bildirimi sırasında Fransa'da ikamet etmelidir.

Evlat edinme, eşin onayı ile 28 yaşını doldurmuş tarafından da eşlerden yalnızca biri yapabilir. Bununla birlikte, kişi eşinin çocuğunu evlat edinmek isterse, 28 yaşında olmasa bile bunu yapabilmektedir. Medeni Kanunun 347. maddesine göre, çocuğun babasının ve annesinin veya aile konseyinin rızası ile çocuk evlat edinilebilir ya da çocuk Fransa'nın kanunlarına göre terk edilmiş olmalıdır.

2- Başvuru Usulü

Bireysel evlat edinme prosedürü veya ortak evlat edinme prosedürü ile evlat edinilebilir. İlk durumda, çocuğun evlat edinen eşi ile yasal bir ilişkisi yoktur. İkinci durumda, evlatlık edinen ebeveynlerin her ikisi de evlat edinme yoluyla ebeveynlik yetkisine sahiptir. Bu durumda: evlat edinenlerin, en az iki yıldır evli olması veya 28 yaşın üzerinde olmaları, evlat edinenler ile çocuk arasında en az 15 yaş fark olması gerekir. Eşin çocuğunun evlat edinilmesi için aranan yaş farkı en az 10'dur.

3- Evlat Edinme Onayı

Fransız veya yabancı bir çocuğun evlat edinilmesi için, bir uygunluk raporuna sahip olunmalıdır. Bu rapor çocuğa güvence sağlamak içindir¹⁶⁹. Rapor, evlat edinme sürecindeki ilk adımdır ve evlat edinme projesinin tutarlılığı ve güvenilirliğinin bir sonucudur. Evlat edineceklerin ebeveyn olma ve ortak bir kader inşa etme kapasitesini göstermektedir. Dosyada, evlat edineceklerin önceden çocukları varsa doğum belgelerin tam bir kopyası, başvuru bulunanların sabıka kaydı, ASE (Çocuklar için Sosyal Yardım) tarafından onaylanmış doktorlardan biri tarafından verilen sertifikanın bir kopyası yer alacaktır. Maaş fişleri, vergi beyanları da eklenmektedir. Bu dosya ile başvuranın evlat edinmek için kullandığı argümanlar desteklenmektedir. İlke olarak, evlat edinme daha uzun süre beklenildiği belirtilebilir¹⁷⁰.

¹⁶⁸ Séance du 15 novembre 1886, Journal Off. du 16, débats parlements, s. 1221. Cpr. Paris, 21 février 1889 sous Civ. cass., 4 février 1891, S. 91. I. 449.

¹⁶⁹ H.Batiffol, P.Lagarde, **Droit international privé**, Paris, LGDJ, I, 8e éd., 1993, p. 95, n° 59. Également, Gérard CORNU, Vocabulaire juridique, Association Henri Capitant, PUF 2002 : « Lien juridique et politique, défini par la loi d'un État, unissant un individu audit État ». – La Convention européenne sur la nationalité du 6 novembre 1997 pose dans son article 2 a° que la « «nationalité» désigne le lien juridique entre une personne et un État et n'indique pas l'origine ethnique de la personne »

¹⁷⁰ A well regulated Militia, being necessary to the security of a free State, the right of the people to keep and bear Arms, shall not be infringed.

Pratheepan Gulasekaram, "The People of the second Amendment: Citizenship and The Right to Bear Arms" New York University Law Review, V:85, 2010, s.1545-1570. Clayton E.Cramer ve Joseph Edward Olson, "What

4- Vatandaşlığa Kabulün Hukuki Sonuçları

4-1. Çocuklar Bakımından

Anne veya babası Fransız vatandaşlığını kazanan küçük çocuk ailesiyle birlikte oturuyorsa Fransız olur. Yetkili makam kararıyla veya beyan yoluyla Fransız vatandaşlığını kazanan kişilerin çocuklarının Fransız vatandaşlığını kazanması için isimlendiği kararnamede veya beyanda belirtilmiş olması da gerekir. Fakat kanun, bu şekilde vatandaşlık kazananların Fransız vatandaşlığını reddetmesine izin vermektedir¹⁷¹.

4-2. Fransız Kimlik Belgelerinin Alınması ve Seçim Listelerine Kaydolma

Kimlik belgesi verilmesi için, vatandaşlığın kazanıldığı gösteren belgenin yetkili makamlara sunulması gerekir. Yurtdışında ikamet edenlerin, Konsolosluk yetkililerine başvurması gerekir.

Fransız vatandaşlığını kazananlar siyasi haklara sahiptir ve seçmen listesine kaydolmalıdırlar. Bunu yapmak için kimlik belgesi ve ikametgahı gösteren belge ile birlikte belediyeye başvurulması gerekir.

4-3. Adın veya Soyadın “Fransızasyonu”¹⁷²

Fransız vatandaşlığını kazanan kişinin soyadının ve adının Fransızcaya çevrilmesi gerekir. Buna “Fransızasyon” denir¹⁷³. Bu çeviri, Fransız vatandaşlığını kazanılması üzerine yapılır. Ad değişikliği, Sosyal İşler Bakanlığı'na iletilmektedir. Bakanlık daha sonra Resmi Gazetede ad ve soyadı değişikliğine ilişkin bir kararname yayınlar.

Fransız vatandaşlığının kazanılmasının, asıl vatandaşlığına bir etkisi yoktur. Çift vatandaşlığa izin verilir. Fransız vatandaşlığını kazanan kişi asıl vatandaşlığını

did” “Bear Arms”Mean in the Second Amandement;; The Georgetown Journal Of Law and Public Policy, vol: 6, 2008, s. 512-522.

Amerikan Yüksek Mahkemesi, District of Colombia v. Heller 554 U.S.570 (2008).<http://www.supremecourt.gov/opinions/07pdf/07-290.pdf> erişim tarihi (20.12.2016).Karar hakkında detaylı değerlendirme için bkz. Adam WINKER, “Heller’s” Catch 22”, University Of Clifornia (Los Angeles) Law Review, vol:56 June 2009, S. 1552-1577; Joseph Blokcher, “The Right Not To Keep Or Bear Arms” vol:64, Ocak 2012s.2-5;Gulasekaram, s.1570-1580.

¹⁷¹ Cf. Notamment la thèse de DARRAS L., La double nationalité, Université PARIS II Panthéon-Assas, 1986.

DUMMET A., « Nationité, nationalité et citoyenneté », in NEVEU C. (dir.), Nations, frontières et immigration en Europe, L’Harmattan, 1995, p. 173 à 185,LAGARDE P., La nationalité française,2ème éd., Dalloz, 1989, p.1 (une troisième édition a été publiée en 1997). WEBER M., Economy and Society, ROTH G. et WITTICH C., Berkeley, University of California Press, 1978, pp. 43-46, pp. 341 -343. Cité par BRUBAKER R., op. cit., p.48

¹⁷² Fransızca dil karakterine dönüştürme, yazım değişikliği yaparak yabancı bir adın Fransızcaya uyumlaştırılması.

¹⁷³ A. Dummet., « Nationité, nationalité et citoyenneté », in NEVEU C., Nations, frontières et immigration en Europe, L’Harmattan, 1995, p. 173 à 185, CORNU G. Vocabulaire juridique, 8 ème éd., PUF, 2000, p.568.

kaybetmemektedir. Bununla birlikte, bazı ülkelerde başka bir vatandaşlığın kazanılması, asıl vatandaşlığının kaybına neden olur¹⁷⁴.

4-4. Askerlik Yükümlülüğü

Fransa'da askerlik yükümlülüğü Jacques Chirac¹⁷⁵ tarafından 20 yıl önce kaldırılmıştır. Ancak gençler savunma, vatandaşlık ve yol güvenliği konularında her sene Savunma ve Vatandaşlık Günü'ne katılmak zorundadır. Askerlik hizmetinin zorunlu olmadığından Fransız vatandaşlığını kazananların askerlik yükümlülüğü yoktur¹⁷⁶.

4-5. Fransız Kolonileri

Geçmişte, Fransa'nın kolonisi olan Batı Afrika ülkeleri Fransız toprakları olarak kabul edilmiştir. Afrika'nın bu bölgelerindeki vatandaşlar, Fransız vatandaşlığına başvurduklarından Fransız vatandaşı olabilirlerdi. Bugün Fransız ana karasında bulunmasa da Fransız toprağı olarak kabul edilen yerler bulunmaktadır. Bunlar Fransız denizaşırı bölgeleri (TOM) ve denizaşırı illeridir (DOM). Bu bölgelerde, Fransız mevzuatı geçerlidir.

Fransa'nın deniz aşırı illeri, (Guadeloupe, Fransız Guyanası, Martinik, Mayote, Reunion Adalardır) Fransız Güney ve Antarktika toprakları ise Fransa'nın deniz aşırı bölgelerindendir. Orada yaşayanlar Fransız uyruklulardır¹⁷⁷.

¹⁷⁴ Jean-Louis Autin, « La pluri-citoyenneté », in : Jean-Yves Faberon et Guy Agniel (dir.), La souveraineté partagée en Nouvelle-Calédonie et en droit comparé, Paris, La Documentation française, (coll. « Les études »), 2000, p. 435.

¹⁷⁵ Fransa'nın eski cumhurbaşkanıdır.

¹⁷⁶ Fransız uyrukluluğunun edinilmesi için başvurularla ilgili bireysel kararların düzenlenmesi hakkında 28 Aralık 2009 tarih ve 2009-1671 sayılı Kararname. Vatandaşlık beyanları, vatandaşlığı kazanma kararı, vatandaşlığın iadesi, kayıp ve geri çekilmesi ile ilgili 30 Aralık 1993 tarihli ve 93-1362 sayılı Kararname'nin 35, 41 ve 45 inci maddelerinin hükümlerinin uygulanmasına ilişkin 22 Ağustos 2007 tarihli Genelge. H.Malewska- peyre, Dynamique de l'identité, stratégies identitaires, in COSTA-LASCOUX J., HILY M.-A. et VERMES G., Pluralité des cultures et dynamiques identitaires. Hommage à Carmel Camilleri, L'Harmattan, Paris, 2000.

¹⁷⁷ Olivier Gohin'ye göre, « Le droit de vote en Nouvelle-Calédonie », in : Jean-Yves Faberon et Guy Agniel (dir.), op. cit., p. 387-397. "Anayasa Konseyinin kararları, ve Mayot'un hukuki statüsüne ilişkin olarak bkz. (déc. n° 2000-428 DC du 4 mai 2000, Rec., 70; AJDA, 2000, p. 561, note Schoettl ve s. 567, note Faberon; RDP, 2000, s. 883, note A.-M. Le Pourhiet; RFDA, 2000, p. 737, note Gohin et p. 746, note Douence et Faure) et l'autre sur la loi d'orientation pour l'outre-mer (déc. n° 2000-435 DC du 7 décembre 2000, Rec., 164; AJDA, 2001, p. 102, note Schoettl; RDP, 2001, p. 247, note Luchaire; RFDC, 2001, p. 110, note Verpeaux). Bu kararlar ile toprakların hukuki statüsü için Korsikalı nüfusa danışamayacağı kabul edildi. Yeni Kaledonya vatandaşlığı ile ilgili olarak ayrıca bkz(Philippe Martin, « Citoyen », in : Jean-Yves Faberon et François Garde (dir.), Les institutions de la Nouvelle-Calédonie, coll. « 101 mots pour comprendre », Nouméa, E' d. Île de Lumière, 2002, p. 45).

Sonuç

Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancı sayısı çok fazladır. Tüm ülkelerde olduğu gibi, Türk vatandaşlığını kazanabilmek için belirli şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. Türk vatandaşlığını kazanılması için çeşitli yollar mevcuttur. Doğumla Türk vatandaşlığı kazanılanıleceği gibi evlat edinilerek veya Bakanlar Kurulunun kararı ile de Türk vatandaşlığı kazanılabilir.

Doğumda edinilen vatandaşlık bakımından aşağıdakilerden en az biri olmalıdır:

- Evlilik birliği içinde bir çocuk doğduğunda, ana veya babadan en az birinin Türk vatandaşı olması gerekir.
- Evlilik birliği dışında bir çocuk doğduğunda, ananın Türk vatandaşı olması halinde veyahut babanın Türk vatandaşı olup da soy bağıını kurmasını sağlayan usul ve esasları yerine getirmesi halinde çocuk Türk vatandaşlığını kazanır.

Yabancı yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanmak istiyorsa, belli bazı şartların gerçekleşmesi gerekir. Bu şartlar; başvuran, milli hukukuna göre (vatansızsa Türk hukukuna göre) ergin ve ayırtetme gücüne sahip olmalı, Türkiye'de kesintisiz olarak en az beş yıl ikamet etmeli, davranışıyla ülkede kalma niyetini kanıtlamalı, iyi bir ahlaka sahip olmalı, bulaşıcı bir hastalığa sahip olmamalı, kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak bir meslek ve sanata sahip olmalıdır.

Bir yabancınnın Türk vatandaşı ile evlenmesi, ona direk Türk vatandaşlığını kazandırmaz. TVK'da yer alan şartları sağlaması kaydıyla yabancı başvuru yapacak ve bu konuda yetkili makam kararını verecektir. Evlenme yolu ile Türk vatandaşlığının kazanılabilmesi için gerekli koşullar, evliliğin en az üç yıl devam etmesi, aile birliği içinde yaşama zorunluluğunun varlığı, aile birliğinin en az üç yıl sürmesi, evlilik birliğine aykırı bir faaliyette bulunmaması, milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil eden bir halin bulunmaması gerekir. Bu yolla Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancı hakkında il emniyet müdürlüğünce araştırma yapılır.

Yabancı yatırımcıların Türk vatandaşlığını kazanmalarını kolaylaştırmak için reformlar yapılmaktadır. Türk vatandaşlık hukukunda yer alan bu konu ile ilgili yeni düzenlemeler, 12 Ocak 2017 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmıştır. 12.01.2017 tarihli Resmi Gazetede¹⁷⁸ yayımlanan Türk Vatandaşlık Kanunu'nun uygulama yönetmeliklerinde yapılan değişikliklere göre aşağıdaki koşulları yerine getiren yatırımcılar Türk vatandaşlığına hak kazanır:

- Türkiye'de en az bir milyon dolarlık bir mülk satın alarak üç yıl boyunca satmayan,
- Sabit sermaye yatırımları en az iki milyon ABD doları olan,

¹⁷⁸ R.G: 12.01.2017-10008

- Türkiye'de 3 yılda en az üç milyon ABD doları bankaya para yatıran ya da 3 yıl süreyle devlet tahvillerinden borç alan yabancılara vatandaşlık hakkı tanınacaktır.

Aşağıdaki koşullardan birine uyan yatırımcılar, yeni düzenlemeler uyarınca vatandaşlığın kazanılması şartını gerçekleştirmiş sayılır¹⁷⁹:

- Sabit sermaye yatırımları için Minimum 2,000,000,000 ABD Doları tutarında Ekonomi Bakanlığı tarafından yayınlanan bir belge;

- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından en az üç yıl boyunca malı satma hakkının yasaklanması ile birlikte, en az US \$ 1,000,000 değerinde bir sertifika;

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından verilen en az 100 kişinin istihdam kanıtı;

- Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu tarafından Türkiye'de faaliyet gösteren bankalarda en az üç yıl boyunca para çekme hakkı bulunmayan en az 3.000.000 ABD Doları tutarında bir sertifika;

- Önümüzdeki üç yıl içinde satış yapılmaması koşuluyla, minimum 3.000.000 ABD Doları tutarında devlet tahvili alımı için Hazine tarafından verilen bir makbuz.

Fransız vatandaşlığı, tıpkı Türk vatandaşlığında olduğu gibi çeşitli şekillerde kazanılır.

Toprağın kanununa göre, ebeveyni Fransa'da doğup, kendisi de Fransa'da doğan çocuk Fransız vatandaşlığını kazanabilir. Ebeveyni yabancı uyruklu olduğu halde, kendisi Fransa'da doğan çocuk da eğer buluş çağına erdiğinde Fransa'da ikamet etmekte ise veya 11 yaşından itibaren Fransa'da en az 5 yıl boyunca sürekli veya kısa aralıklı bir şekilde kalma alışkanlığını edinmişse, Fransız vatandaşlığına sahip olabilir.

"Vatandaşlığa alma" prosedürü ile ergin yabancı kural olarak en az beş yıl süreyle Fransız topraklarında ikamet etmişse başvuruda bulunabilir. Koşullar sağlansa dahi vatandaşlığa alınma kararı verecek yetkili makam, ilgiliyi vatandaşlığa alıp almama konusunda takdir yetkisine sahiptir. Bu beş yıllık süre iki yıla düşebilir. Eğer başvuru sahibi, bir Fransız yüksek öğrenim kurumunda iki yıllık bir eğitimini başarıyla tamamlarsa ya da "Fransa'ya önemli hizmetler" sunmuşsa ya da sunabilecek durumdaysa ikamet süresi iki yıla düşürülebilir.

Her halükarda, 26 Kasım 2003 tarihli Göç Kontrolü Kanunu'ndan bu yana Fransız vatandaşı olmak isteyen yabancılara "Fransız topluluğuna asimilile olmaları" münferit bir soruşturmada aranmaktadır. Fransız vatandaşı olmak isteyen kişinin değerlendirilmesi aşamasında dikkate alınan hususlar genel olarak Fransız dili ve Fransız vatandaşlığının sağladığı haklar ve ödevler ile Cumhuriyet'in esas ilkeleri ve değerleri hakkındaki ilgilinin

¹⁷⁹ Ayrıca, yeni değişiklikle birlikte, en az 100 çalışanı bulunan yabancılara, Türk vatandaşlığını alma hakkına sahip olacaklardır.

bilgileridir. Soruşturmanın sonunda, vatandaş olmak için başvuran ilgili, Vatandaşlık Hakları ve Görevleri Bildirgesi'ni imzalar. İlgilinin, aynı zamanda iyi ahlâklı olması ve Fransız vatandaşlığını kazanılmasını engelleyen bir suçtan ötürü cezaya çarptırılmamış olması gerekir.

Göç ve entegrasyon konusundaki 24 Temmuz 2006 tarihli kanundan bu yana, evlenme yolu ile Fransız vatandaşlığının kazanılabilmesi için ilgilinin Fransız vatandaşı ile evli olması ve bu evliliğin dört yıl boyunca sürmüş olması gerekir. Dört yıllık sürenin yanında maddi ve manevi olarak gerçek bir aile birliğinin sağlanması ve evlenme yolu ile vatandaşlığı kazanma konusunda bir başvurusunun bulunması gerekir. Başvurunun yapılacağı yurt içinde illerde belediyeler, yurt dışında Fransız konsolosluklarıdır. Evliliğin dört yıl sürmesinin yanında başvuru sahibinin, evlilik tarihinden itibaren Fransa'da en az üç yıl kesintisiz olarak ikamet etmesi gerekmektedir. Üç yıllık ikamet süresini karşılayamayan başvuru sahibinin evlenme yoluyla Fransız vatandaşlığını kazanabilmesi için en az beş yıl evliliğinin devam etmesi gerekir. Yani dört yıllık süre böyle bir durumda beş yıla çıkmaktadır. Başvuran, aynı zamanda somut olayın koşullarına göre yeterli düzeyde Fransızca dil bilgisine sahip olmalıdır. Ayrıca ülkenin temel çıkarlarına aykırı bir tutum sergilememeli veya bir terör eyleminin faili olmamalı veya en az altı ay hapis cezasına neden olan bir suçla cezalandırılmamış olmalıdır.

Yabancıların Fransız toplumuna adaptasyonunu düzenleyen 28 Aralık 2015 tarihli ve 2015-1776 sayılı Kanun ile Fransa'ya yabancı ülkelere gelen ve Fransa'da en az 25 yıl yaşayan yabancılara beyan yoluyla Fransız vatandaşı olma imkanı sağlamaktadır.

Fransız vatandaşlığının ispatı sorunu hem kişiler hem de Devlet için büyük önem taşır. Medeni Kanunun 30. maddesi şöyledir: "Fransız vatandaşlığı konusundaki ispat yükü, vatandaşlık talebinde bulunan kişiye aittir. 30 Aralık 1993 tarih ve 93-1362 sayılı Kararnamenin 34, 52 ve 64üncü maddeleri delillerin dikkate alınması konusunda bazı usulleri ortaya koymaktadır. Vatandaşlığın kazanılması, kaybedilmesi veya vatandaşlıktan çıkılması ihtimalleri dikkate alındığında, vatandaşlığın ispatı karmaşık ve zordur. Vatandaşlığın ispatı yürürlükteki Kanuna bağlı olduğundan zamana göre de değişebilir. Nitekim, özellikle Fransız Medeni Kanun'unun (erkek ve kadınlar arasındaki eşitlik) gelişimi ve sömürgeciliğin etkileri ile Fransız Vatandaşlık Kanunu 20. yüzyılda birçok değişikliğe uğramıştır. 1998'de Kanun Koyucu'nun yaptığı değişiklikler ile delillerin çeşitlendirilmiş; bu yolla ilgili vatandaşlığa alınma prosedürleri basitleştirmeye ve başvuruların hızlandırılmaya çalışılmış ve başarılı olunmuştur.

KAYNAKÇA

ABDİOĞLU Hasan, “Yönetişim İlkelerinin Uygulanmasında Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık) Kurumu ve Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye Açısından Önemi”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 11, 2007.

ARSAYA A.Fusun, “Avrupa Birliği Hukukunda Yurttaşlık Kavramı”, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl 2, Sayı 2.

ATAMAN Taykan, “Ombudsman ve Temiz Toplum”, Yeni Türkiye Dergisi, MartNisan 1997, Sayı:14.

AVŞAR B. Zakir, Ombudsman (Kamu Hakemi)- Türkiye İçin Bir Model Önerisi, HAK-İŞ Eğitim Yayınları, Ankara, 1998.

AYBAY Rona, Vatandaşlık Hukuku, 2. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul, 2006, (Vatandaşlık Hukuku).

ALLIOT M., Religions d’Afrique et droits d’expression française, in Recueil d’articles, contributions à des colloques et textes du Recteur Michel Alliot (1953-1959), LAJP, université Paris I Panthéon – Sorbonne.

ANDERSON B., L’Imaginaire national, La découverte, Paris, 1996.

AUGE M., Le sens des autres, Actualité de l’anthropologie, Fayard, Paris, 1994.

AYBAY, Aydın; “Evlilik Dışında Çocuklar Sorunu”, Ankara Barosu Dergisi, AÜEFD, C.VI, Ankara 2002.

AUDIT, Bernard; Droit international privé, 3.Baskı, Paris 2006

AĞAOĞULLARI, Mehmet Ali;ZABCI, Filiz, Çulha ve ERGÜN, Reyda; Kral Devletten Ulus Devlete, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 2006.

NİYAZİ, Berkes, Tanzimat ve Anayasa reformlarının başarılı olamama nedenini Osmanlı toplum yapısının niteliğine bağlamıştır. “Asıl dava, II. Abdülhamit’i devirmek değil Doğulu toplum tipinden Batılı toplum tipine geçmektir” ,Ankara, 2002.

BATTIFOL H. et **LAGARDE P.**, Droit international privé, LGDJ, Paris, 1981.

BONTE P. et **IZARD M.**, Dictionnaire de l’anthropologie et de l’ethnologie, PUF, Paris, 1991.

BORELLA F., Nationalité et citoyenneté en droit français, in COLAS D. (dir.), L’Etat de droit, PUF, Paris, 1987.

BRUBAKER R., Citoyenneté et nationalité en France et en Allemagne, Belin, Paris, 1997.

COURBE, Jerome, Le nouveau Droit de la Nationalite,3. Baskı Karthala yayınevi, Paris 1994.

DOĞAN, Vahit; Türk Vatandaşlık Hukuku, Güncellemiş 13 Baskı, savaşı yayınevi, Ankara 2016.

DOĞAN ,V./AYGÜL, M.Şit, B.: Milletlerarası Özel Hukuk Mevzuatı, B.9, 2011.

DOLUNAY, Ayhan; “Vatandaşlık Hukuku Temel İlkelerinin Türk Hukuku ve Kıbrıs Türk Hukuku Açısında Değerlendirilmesi”, TBB Dergisi Ankara 2016.

DUMMET A., « Nationité, nationalité et citoyenneté », in NEVEU C., Nations, frontières et immigration en Europe, L’Harmattan, 1995, p. 173 à 185, CORNU G. Vocabulaire juridique, 8 ème éd., PUF, 2000.

ERDOĞAN, Mustafa; Anayasa Hukukunun Giriş, 2.Baskı, Adres Yayınları, Ankara, 2004.

FÜLBERTH Georg, Kapitalizmin Kısa Tarihi, çev. Usta Sadık, Yordam Kitap, İstanbul 2008.

BERKTAY, Fatmagül, “ Liberalizm:Tek Bir Teorik Pozisyona İndirgenmesi Olanaksız Bir İdeoloji”, Der.Her. Birsen Örs, 19. yüzyıl dan 20. yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınlar, 3. Baskı , 2009.

FULCHİRON, Albert; “Rétablissement du Droit du Sol et reforme de la nationalite(commentaire de la loi No: 98-170 du 16 Mars 1998)”, ‘Harmattan kitabevi, 1.Baskı, Paris 1998.

GÜNGÖR, Gülin; Tabiiye Hukuku, 3baskı, yetkin yayınları, Ankara 2015.s.45.

GÖĞER, Erdoğan ,Türk Tabiiyet Hukuku, 2. Basım, Ankara 1974.

HABERMAS, Jürgen;”Öteki” Olmak “Oteki”yle Yaşamak, çev.İlknur Aka, yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2004.

HOBBSAWN, Eric J., Milletler ve Milliyetçilik, 3.Basım, çev. Osman Akınhay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2006.

HOBBS, Thomas, Leviathan, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, çev. Semih Lim, 9. Baskı, İstanbul 2011.

HILY M.-A. et VERMES G., Pluralité des cultures et dynamiques identitaires. Hommage à Carmel Camilleri, L’Harmattan, Paris, 2000.

HENRY J.-R., “l’imaginaire juridique”, in ARNAUD A.-J.(dir.), Dictionnaire encyclopédique de théorie et de philosophie du droit, L.G.D.J., 1988.

JEAN-LOUIS, Autin, « La pluri-citoyenneté », in : Jean-Yves Faberon et Guy Agniel (dir.), La souveraineté partagée en Nouvelle-Calédonie et en droit comparé, Paris, La Documentation française, (coll. « Les études »), 2000.

JJ. Rousseau, Toplum Sözleşmesi, 4. Basım, Çev. Vedat Günyol, Adam yayınları, İstanbul, 1990,(Toplum sözleşmesi).

KANT, İmmanuel; “Aydınlanma nedir?” Sorusuna Yanıt,(1784) çev. Nejat Bozkurt, Seçilmiş Yazılar, Resmi Kitabevi, İstanbul, 1984.

KARAKOÇ, İrem, Hukuk Tarihinde Vatandaşlık –Yabancılık Statüsü, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012.

LAGARDE P., La nationalité française, Dalloz, Paris, 1989.

LAGARDE P ., Rapport de synthèse, in L'étranger, travaux de l'association Henri Capitant, L.G.D.J., Paris, 2000.

LE ROY E. (dir.), La conciliation. Instance de règlement des litiges. Enjeu professionnel et institutionnel, LAJP, recherche pour le ministère de la Justice, Paris, 1988. **LE ROY E.**, Le jeu des lois, une anthropologie “dynamique” du Droit, L.G.D.J., Paris, 1999.

LINTON, R., Le fondement culturel de la personnalité, Andrée Lyotard tarafından çevirildi, Dunod, Paris, 1995.

MALEWSKA-PEYRE H., Dynamique de l'identité, stratégies identitaires, in COSTA-LASCOUX J., HILY M.-A. et VERMES G., Pluralité des cultures et dynamiques identitaires. Hommage à Carmel Camilleri, L'Harmattan, Paris, 2000.

NOMER Ergin, Türk Vatandaşlık Hukuku, yenilenmiş 22. Bası, FİLİZ KİTABEVİ, İstanbul 2016.

OCAK, A. Y,Osmanlı toplumunda zındıklar ve mülhidler, 3.Baskı, İstanbul: Tarih Vakfı Yayıncılık.(2003, s.67).

OUATTARA, Samba, Fransız tarzı parçalanma: sosyo-ekonomik marjinalleşmeden, Fransa'daki Afrika göçmenlerin kurumsallaşmış dışlanmasına kadar, Paris I Üniversitesi Panthéon-Sorbonne, puf, Paris 1998.

ÖZKAN, İşil “Sınırlar (Kimlik, Ulus ve Devletin Sınırları) “, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi , Cilt:8, Sayı:2, İzmir, 2006.

ÖZBAY, T, Lozan’dan Sevr’e Türkiye,2. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara 2005.

QUIQUEREZ, FINKEL I., Afrika Hukuk Imaginasyonları, Fransa ve Quebec'teki Siyah Afrika'lı Göçmenlerin Yasal Gösterimleri ve Stratejileri, 2.baskı,L'Harmattan, Paris (CIEMI) 1995.

RANGER T, The invention of tradition revisited: the case of colonial Africa, in **RANGER T. and VAUGHAN O.** (eds.), Legitimacy and the State in Twentieth-century Africa. Essays in honor of A. H.M. Kirk - Greene, Macmillan press, 1993.

SEHA. L, Meray, Devletler Hukukuna Giriş Birinci Cilt, Gözden Geçirilmiş ikinci Bası, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, Ankara, 1960, s.440 ; Ergin Nomer, Vatandaşlık Hukuku, 15. Baskı. Filiz kitabevi, İstanbul,2005,

SALOMON J.-J., in BARE J.-F. (dir.), Les applications de l'anthropologie. Un essai de réflexion collective depuis la France, Karthala, Paris, 1995.

SCHNAPPER D., Qu'est-ce que la citoyenneté ?, Gallimard, folio actuel, Paris, 2000.

SOUSSAN J., Le sentiment d'étrangeté, Représentations de soi et de son environnement chez des Africains hébergés en centre d'urgence, mémoire de DEA Université Paris I Panthéon – Sorbonne, 1999.

ŞİT Banu, "MODERN VATANDAŞLIK KAVRAMINA BİR BAKIŞ", hakemli makaleler, TBB Dergisi, Sayı 76, Ankara 2008.

TEVFİK , Mehmet, Özcan , Modern Toplum ve Hukuk Devleti, On iki Levha Yayıncılık, İstanbul 2008.

TABOADA-LEONETTI/COSTALASCOUX J., I., Yurttaşlık, vatandaşlık ve sahiplik stratejileri. , HILY M.-A. et VERMES G., Kültür ve kimlik dinamikleri çokluğu. Carmel Camilleri Anısına , L'Harmattan, Paris, 2016.

TOPUZKANAMIŞ, Şafak E., Türk Hukukunda Anayasal Gelişmeler Işığında Vatandaşlık, XII LEVHA Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2013.

THIELLAY J.-Ph, Les clefs de la nationalité française, Berger-Levrault, Paris, 2000.

THOMAS N., Hors du temps, Histoire et évolutionnisme dans le discours anthropologique, trad. Par M. Naepels, Belin, Paris, 1998.

TRIBALAT, M., De l'immigration à l'assimilation, enquête sur les populations d'origine étrangère en France, La Découverte, coll. « recherches », Paris, 1996.

TABOADA-LEONETTI I., Citoyenneté, nationalité et stratégies d'appartenance, in COSTALASCOUX J., HILY M.-A. et VERMES G., Pluralité des cultures et dynamiques identitaires. Hommage à Carmel Camilleri, L'Harmattan, Paris, 2000.

VAN GENNEP A., Traité comparatif des nationalités, C.T.H.S., Paris, 1995.

VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet: Türk Medenî Hukuku, C.II, Aile Hukuku, b.5, İstanbul 1965.

WEBER, Max, Sosyoloji Yazıları, çev. Taha Parla, İletişim Yayınları, 8. Baskı, İstanbul 2006.s.132.

WITHOL DE WENDEN C., Immigration et imaginaire, in RUDE-ANTOINE E.(dir.), L'immigration face aux lois de la République, Karthala, Paris, 1992.

WITHOL DE WENDEN C. « L'immigration maghrébine dans l'imaginaire politique français », Annuaire de l'Afrique du Nord, tome XXVII, éditions du CNRS.

WEBER, M., Economy and Society, Berkeley, University of California Press, 1978.

WEIL, P., Mission d'étude des législations de la nationalité et de l'immigration, la Documentation Française, Paris, 1997.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://efeoguzhan.blogspot.com.tr/2013/10/kavramsal-cercevede-vatandaslik-tanimi.html>
www.unhcr.org/refworld/docid/4e8423a72

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0261:0266:EN:> PDF
(15.01.2008).

http://europa.eu/lisbon_treaty/index_en.htm (10.02.2008).

<http://idari.cu.edu.tr/igunes/yerel/ombusdmanlik1.htm> (20.01.2017)

<http://ombudsman.europa.eu/code/en/default.htm> (15.08.2017).

<http://ombudsman.europa.eu/cv/en/default.htm> (21.01.2017)

<http://ombudsman.europa.eu/decision/en/050116.htm> (11.02.2017).

<http://ombudsman.europa.eu/decision/en/071792.htm> (10.02.2017).

<http://ombudsman.europa.eu/form/en/form2.htm> (12.08.2017).

<http://ombudsman.europa.eu/glance/tr/default.htm> (12.08.2017).

EKLER

EK1: 5901 Sayılı TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNU (ilgili maddeler)

TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNU

Kanun Numarası: 5901

Kabul Tarihi: 29.5.2009

Yayımlandığı Resmi Gazete: Tarih: 12.6.2009 Sayı: 27256

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt:48

İKİNCİ BÖLÜM

Türk Vatandaşlığının Kazanılması

Türk vatandaşlığının kazanılması halleri

MADDE 5 – (1) Türk vatandaşlığı, doğumla veya sonradan kazanılır.

Doğumla kazanılan vatandaşlık

MADDE 6 – (1) Doğumla kazanılan Türk vatandaşlığı, soy bağı veya doğum yeri esasına göre kendiliğinden kazanılır. Doğumla kazanılan vatandaşlık doğum anından itibaren hüküm ifade eder.

Soy bağı

MADDE 7 – (1) Türkiye içinde veya dışında Türk vatandaşı ana veya babadan evlilik birliği içinde doğan çocuk Türk vatandaşıdır.

(2) Türk vatandaşı ana ve yabancı babadan evlilik birliği dışında doğan çocuk Türk vatandaşıdır.

(3) Türk vatandaşı baba ve yabancı anadan evlilik birliği dışında doğan çocuk ise soy bağı kurulmasını sağlayan usul ve esasların yerine getirilmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır.

Doğum yeri

MADDE 8 – (1) Türkiye'de doğan ve yabancı ana ve babasından dolayı doğumla herhangi bir ülkenin vatandaşlığını kazanamayan çocuk, doğumdan itibaren Türk vatandaşıdır.

(2) Türkiye'de bulunmuş çocuk aksi sabit olmadıkça Türkiye'de doğmuş sayılır.

Sonradan kazanılan vatandaşlık

MADDE 9 – (1) Sonradan kazanılan Türk vatandaşlığı, yetkili makam kararı veya evlat edinilme ya da seçme hakkının kullanılması ile gerçekleşir.

Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması

MADDE 10 – (1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı, bu Kanunda belirtilen şartları taşıması halinde yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilir. Ancak, aranan şartları taşımak

vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamaz.

Başvuru için aranan şartlar

MADDE 11 – (1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda;

- a) Kendi millî kanununa, vatansız ise Türk kanunlarına göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak,
- b) Başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye'de kesintisiz beş yıl ikamet etmek,
- c) Türkiye'de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit etmek,
- ç) Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden bir hastalığı bulunmamak,
- d) İyi ahlak sahibi olmak,
- e) Yeteri kadar Türkçe konuşabilmek,
- f) Türkiye'de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmak,
- g) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak, şartları aranır.

(2) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda, yukarıda sayılan şartlarla birlikte, taşıdıkları devlet vatandaşlığından çıkma şartı da aranabilir. Bu takdirin kullanılmasına ilişkin esasların tespiti Bakanlar Kurulunun yetkisindedir.

Türk vatandaşlığının kazanılmasında istisnai haller (1)

MADDE 12 – (1) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla Bakanlığın teklifi, Bakanlar Kurulunun kararı ile aşağıda belirtilen yabancılar Türk vatandaşlığını kazanabilirler.

- a) Türkiye'ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifte bulunulan kişiler.

b) (Ek: 28.7.2016–6735/27 md.) 4.4.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma.

Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi uyarınca ikamet izni alanlar ile Turkuaz Kart sahibi yabancılar ve bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu. (1)

c) Vatandaşlığa alınması zaruri görülen kişiler.

d) Göçmen olarak kabul edilen kişiler.

(1) 28/7/2016 tarihli ve 6735 sayılı Kanunun 27 nci maddesiyle bu maddenin birinci fıkrasına (a) bendinden sonra gelmek üzere “b” bendi eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

1Türk vatandaşlığının ikamet şartı aranmaksızın yeniden kazanılması

MADDE 13 – (1) Millî güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla aşağıda belirtilen kişiler Türkiye’de ikamet etme süresine bakılmaksızın, Türk vatandaşlığını Bakanlık kararıyla yeniden kazanabilirler.

a) Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler.

b) Ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybedenlerden 21 inci maddede öngörülen süre içerisinde seçme hakkını kullanmayanlar.

Türk vatandaşlığının ikamet şartına bağlı olarak yeniden kazanılması

MADDE 14 – (1) 29 uncu madde uyarınca Türk vatandaşlığı kaybettirilenler Bakanlar Kurulu kararıyla, 34 üncü madde uyarınca Türk vatandaşlığını kaybedenler Bakanlık kararıyla, millî güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir halinin bulunmaması ve Türkiye’de üç yıl ikamet etmek şartıyla Türk vatandaşlığını yeniden kazanabilirler.

İkamet ve sürelerin hesaplanması

MADDE 15 – (1) Bir yabancı için ikamet, Türk kanunlarına uygun olarak Türkiye’de oturmaktır. Türk vatandaşlığını kazanma talebinde bulunan bir yabancı başvuru için aranan ikamet süresi içinde toplam altı ayı geçmemek üzere Türkiye dışında bulunabilir. Türkiye dışında geçirilen süreler bu Kanunda öngörülen ikamet süreleri içinde değerlendirilir.

Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılması

MADDE 16 – (1) Bir Türk vatandaşı ile evlenme doğrudan Türk vatandaşlığını kazandırmaz. Ancak bir Türk vatandaşı ile en az üç yıldan beri evli olan ve evliliği devam eden yabancılar Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilir. Başvuru sahiplerinde;

- a) Aile birliği içinde yaşama,
 - b) Evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmama,
 - c) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama,
- şartları aranır.

(2) Başvurudan sonra Türk vatandaşı eşin ölümü nedeniyle evliliğin sona ermesi halinde birinci fıkranın

(a) bendindeki şart aranmaz.

(3) Evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan yabancılar evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde evlenmede iyiniyetli iseler Türk vatandaşlığını muhafaza ederler.

Türk vatandaşlığının evlat edinilme ile kazanılması

MADDE 17 – (1) Bir Türk vatandaşı tarafından evlat edinilen ergin olmayan kişi, millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla, karar tarihinden itibaren Türk vatandaşlığını kazanabilir.

Vatandaşlık başvuru inceleme komisyonu.

MADDE 18 – (1) 11 inci ve 16 ncı maddeler uyarınca Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancıların başvuru inceleme komisyonu tarafından yapılır. Komisyonun oluşumu ve çalışma esasları yönetmelikle belirlenir. Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasında usul ve esaslar.

MADDE 19 – (1) Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılardan başvuru için gerekli şartları taşıyanların adına vatandaşlık dosyası düzenlenir ve karar verilmek üzere Bakanlığa

gönderilir. Bakanlıkça yapılacak inceleme ve araştırma sonucunda durumu uygun bulunanlar Bakanlık kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilirler, uygun görülmeyenlerin talepleri ise Bakanlıkça reddedilir.

(2) 12 nci madde uyarınca Türk vatandaşlığını kazanma işlemleri Bakanlıkça yürütülür.

Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasının geçerliliği ve sonuçları

MADDE 20 – (1) Türk vatandaşlığının kazanılmasına ilişkin kararlar, karar tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

(2) Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması eşin vatandaşlığına tesir etmez. Ana veya babanın Türk vatandaşlığını kazandığı tarihte velayeti kendisinde bulunan çocukları, diğer eşin muvafakat etmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır. Muvafakat verilmemesi halinde ana veya babanın mutad meskeninin bulunduğu ülkedeki hakim kararına göre işlem

yapılır. Türk vatandaşlığını birlikte kazanan ana ve babanın çocukları da Türk vatandaşlığını kazanır.

(3) Ana veya babanın Türk vatandaşlığını kazandığı tarihte kendileri ile birlikte işlem görmeyen çocukları, ergin olduktan sonra Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvurdukları takdirde haklarında 11 inci madde hükümleri uygulanır. Türk vatandaşlığının seçme hakkı ile kazanılması

MADDE 21 – (1) 27 nci madde uyarınca ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden çocuklar ergin olmalarından itibaren üç yıl içinde seçme hakkını kullanmak suretiyle Türk vatandaşlığını kazanabilirler. Türk vatandaşlığının seçme hakkı ile kazanılmasının geçerliliği ve sonuçları

MADDE 22 – (1) Seçme hakkı ile Türk vatandaşlığının kazanılması, bu hakkın kullanılmasına dair şartların tespitine ilişkin karar tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

(2) Seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığını kazanan kişilerin eşleri ve çocukları hakkında 20 nci madde hükümleri uygulanır.

EK2: Chapitre III : DE L'ACQUISITION DE LA NATIONALITÉ FRANÇAISE (ilgili maddeler)

Section 1 : Des modes d'acquisition de la nationalité française

Paragraphe 1 : Acquisition de la nationalité française à raison de la filiation

Article 21 L'adoption simple n'exerce de plein droit aucun effet sur la nationalité de l'adopté.

Paragraphe 2 : Acquisition de la nationalité française à raison du mariage

Article 21-1 Le mariage n'exerce de plein droit aucun effet sur la nationalité.

Article 21-2 L'étranger ou apatride qui contracte mariage avec un conjoint de nationalité française peut, après un délai de quatre ans à compter du mariage, acquérir la nationalité française par déclaration à condition qu'à la date de cette déclaration la communauté de vie tant affective que matérielle n'ait pas cessé entre les époux depuis le mariage et que le conjoint français ait conservé sa nationalité.

Le délai de communauté de vie est porté à cinq ans lorsque l'étranger, au moment de la déclaration, soit ne justifie pas avoir résidé de manière ininterrompue et régulière pendant au moins trois ans en France à compter du mariage, soit n'est pas en mesure d'apporter la preuve que son conjoint français a été inscrit pendant la durée de leur communauté de vie à l'étranger au registre des Français établis hors de France. En outre, le mariage célébré à l'étranger doit avoir fait l'objet d'une transcription préalable sur les registres de l'état civil français. Le conjoint étranger doit en outre justifier d'une connaissance suffisante, selon sa condition, de la langue française.

Article 21-3

Sous réserve des dispositions prévues aux articles 21-4 et 26-3, l'intéressé acquiert la nationalité française à la date à laquelle la déclaration a été souscrite.

Article 21-4

Le Gouvernement peut s'opposer par décret en Conseil d'Etat, pour indignité ou défaut d'assimilation, autre que linguistique, à l'acquisition de la nationalité française par le conjoint étranger dans un délai de deux ans à compter de la date du récépissé prévu au deuxième alinéa de l'article 26 ou, si l'enregistrement a été refusé, à compter du jour où la décision judiciaire admettant la régularité de la déclaration est passée en force de chose jugée.

La situation effective de polygamie du conjoint étranger ou la condamnation prononcée à son encontre au titre de l'infraction définie à l'article 222-9 du code pénal, lorsque celle-ci a été commise sur un mineur de quinze ans, sont constitutives du défaut d'assimilation.

En cas d'opposition du Gouvernement, l'intéressé est réputé n'avoir jamais acquis la

nationalité française. Toutefois, la validité des actes passés entre la déclaration et le décret d'opposition ne pourra être contestée pour le motif que l'auteur n'a pu acquérir la nationalité française.

Article 21-5

Le mariage déclaré nul par une décision émanant d'une juridiction française ou d'une juridiction étrangère dont l'autorité est reconnue en France ne rend pas caduque la déclaration prévue à l'article 21-2 au profit du conjoint qui l'a contracté de bonne foi.

Article 21-6

L'annulation du mariage n'a point d'effet sur la nationalité des enfants qui en sont issus.

Paragraphe 3 : Acquisition de la nationalité française à raison de la naissance et de la résidence en France

Article 21-7

Tout enfant né en France de parents étrangers acquiert la nationalité française à sa majorité si, à cette date, il a en France sa résidence et s'il a eu sa résidence habituelle en France pendant une période continue ou discontinue d'au moins cinq ans, depuis l'âge de onze ans.

Les tribunaux d'instance, les collectivités territoriales, les organismes et services publics, et notamment les établissements d'enseignement sont tenus d'informer le public, et en particulier les personnes auxquelles s'applique le premier alinéa, des dispositions en vigueur en matière de nationalité. Les conditions de cette information sont fixées par décret en Conseil d'Etat.

Article 21-8

L'intéressé a la faculté de déclarer, dans les conditions prévues aux articles 26 et suivants et sous réserve qu'il prouve qu'il a la nationalité d'un Etat étranger, qu'il décline la qualité de

Français dans les six mois qui précèdent sa majorité ou dans les douze mois qui la suivent. Dans ce dernier cas, il est réputé n'avoir jamais été français.

Article 21-9

Toute personne qui remplit les conditions prévues à l'article 21-7 pour acquérir la qualité de Français perd la faculté de décliner celle-ci si elle contracte un engagement dans les armées françaises.

Tout mineur né en France de parents étrangers, qui est régulièrement incorporé en qualité d'engagé, acquiert la nationalité française à la date de son incorporation.

Article 21-10

Les dispositions des articles 21-7 à 21-9 ne sont pas applicables aux enfants nés en France des agents diplomatiques et des consuls de carrière de nationalité étrangère. Ces enfants ont toutefois la faculté d'acquérir volontairement la nationalité française conformément aux dispositions de l'article 21-11 ci-après.

Article 21-11

L'enfant mineur né en France de parents étrangers peut à partir de l'âge de seize ans réclamer la nationalité française par déclaration, dans les conditions prévues aux articles 26 et suivants si, au moment de sa déclaration, il a en France sa résidence et s'il a eu sa résidence habituelle en France pendant une période continue ou discontinue d'au moins cinq ans, depuis l'âge de onze ans.

Dans les mêmes conditions, la nationalité française peut être réclamée, au nom de l'enfant mineur né en France de parents étrangers, à partir de l'âge de treize ans, la condition de résidence habituelle en France devant alors être remplie à partir de l'âge de huit ans. Le consentement du mineur est requis, sauf s'il est empêché d'exprimer sa volonté par une altération de ses facultés mentales ou corporelles constatée selon les modalités prévues au troisième alinéa de l'article 17-3.

Paragraphe 4 : Acquisition de la nationalité française par déclaration de nationalité

Article 21-12

L'enfant qui a fait l'objet d'une adoption simple par une personne de nationalité française peut, jusqu'à sa majorité, déclarer, dans les conditions prévues aux articles 26 et suivants, qu'il réclame la qualité de Français, pourvu qu'à l'époque de sa déclaration il réside en France.

Toutefois, l'obligation de résidence est supprimée lorsque l'enfant a été adopté par une personne de nationalité française n'ayant pas sa résidence habituelle en France.

Peut, dans les mêmes conditions, réclamer la nationalité française :

1° L'enfant qui, depuis au moins cinq années, est recueilli en France et élevé par une personne

de nationalité française ou qui, depuis au moins trois années, est confié au service de l'aide sociale à l'enfance ;

2° L'enfant recueilli en France et élevé dans des conditions lui ayant permis de recevoir, pendant cinq années au moins une formation française, soit par un organisme public, soit par un organisme privé présentant les caractères déterminés par un décret en Conseil d'Etat.

Article 21-13

Peuvent réclamer la nationalité française par déclaration souscrite conformément aux articles 26 et suivants, les personnes qui ont joui, d'une façon constante, de la possession d'état de Français, pendant les dix années précédant leur déclaration.

Lorsque la validité des actes passés antérieurement à la déclaration était subordonnée à la possession de la nationalité française, cette validité ne peut être contestée pour le seul motif que le déclarant n'avait pas cette nationalité.

Article 21-14

Les personnes qui ont perdu la nationalité française en application de l'article 23-6 ou à qui a été opposée la fin de non-recevoir prévue par l'article 30-3 peuvent réclamer la nationalité française par déclaration souscrite conformément aux articles 26 et suivants.

Elles doivent avoir soit conservé ou acquis avec la France des liens manifestes d'ordreculturel, professionnel, économique ou familial, soit effectivement accompli des services militaires dans une unité de l'armée française ou combattu dans les armées françaises ou alliées en temps de guerre.

Les conjoints survivants des personnes qui ont effectivement accompli des services militaires dans une unité de l'armée française ou combattu dans les armées françaises ou alliées en temps de guerre peuvent également bénéficier des dispositions du premier alinéa du présent article.

Paragraphe 5 : Acquisition de la nationalité française par décision de l'autorité publique

Article 21-14-1

La nationalité française est conférée par décret, sur proposition du ministre de la défense, à tout étranger engagé dans les armées françaises qui a été blessé en mission au cours ou à l'occasion d'un engagement opérationnel et qui en fait la demande.

En cas de décès de l'intéressé, dans les conditions prévues au premier alinéa, la même procédure est ouverte à ses enfants mineurs qui, au jour du décès, remplissaient la condition de résidence prévue à l'article 22-1.

Article 21-15

Hors le cas prévu à l'article 21-14-1, l'acquisition de la nationalité française par décision de l'autorité publique résulte d'une naturalisation accordée par décret à la demande de l'étranger.

Article 21-16

Nul ne peut être naturalisé s'il n'a en France sa résidence au moment de la signature du décret de naturalisation.

Article 21-17

Sous réserve des exceptions prévues aux articles 21-18, 21-19 et 21-20, la naturalisation ne peut être accordée qu'à l'étranger justifiant d'une résidence habituelle en France pendant les cinq années qui précèdent le dépôt de la demande.

Article 21-18 Le stage mentionné à l'article 21-17 est réduit à deux ans :

1° Pour l'étranger qui a accompli avec succès deux années d'études supérieures en vue d'acquérir un diplôme délivré par une université ou un établissement d'enseignement supérieur français ;

2° Pour celui qui a rendu ou qui peut rendre par ses capacités et ses talents des services importants à la France.

Article 21-19

Peut être naturalisé sans condition de stage :

1° Alinéa abrogé ;

2° Alinéa abrogé ;

3° Alinéa abrogé ;

4° L'étranger qui a effectivement accompli des services militaires dans une unité de l'armée française ou qui, en temps de guerre, a contracté un engagement volontaire dans les armées françaises ou alliées ;

5° Alinéa abrogé ;

6° L'étranger qui a rendu des services exceptionnels à la France ou celui dont la naturalisation présente pour la France un intérêt exceptionnel. Dans ce cas, le décret de naturalisation ne peut être accordé qu'après avis du Conseil d'Etat sur rapport motivé du ministre compétent ;

7° L'étranger qui a obtenu le statut de réfugié en application de la loi n° 52-893 du 25 juillet 1952 portant création d'un Office français de protection des réfugiés et apatrides.

Article 21-20

Peut être naturalisée sans condition de stage la personne qui appartient à l'entité culturelle et linguistique française, lorsqu'elle est ressortissante des territoires ou Etats dont la langue officielle ou l'une des langues officielles est le français, soit lorsque le français est sa langue

maternelle, soit lorsqu'elle justifie d'une scolarisation minimale de cinq années dans un établissement enseignant en langue française.

Article 21-21

La nationalité française peut être conférée par naturalisation sur proposition du ministre des affaires étrangères à tout étranger francophone qui en fait la demande et qui contribue par son action éminente au rayonnement de la France et à la prospérité de ses relations économiques internationales.

Article 21-22

Nul ne peut être naturalisé s'il n'a atteint l'âge de dix-huit ans.

Toutefois, la naturalisation peut être accordée à l'enfant mineur resté étranger bien que l'un de ses parents ait acquis la nationalité française s'il justifie avoir résidé en France avec ce parent durant les cinq années précédant le dépôt de la demande.

Article 21-23

Nul ne peut être naturalisé s'il n'est pas de bonnes vie et moeurs ou s'il a fait l'objet de l'une des condamnations visées à l'article 21-27 du présent code.

Les condamnations prononcées à l'étranger pourront toutefois ne pas être prises en considération ; en ce cas, le décret prononçant la naturalisation ne pourra être pris qu'après avis conforme du Conseil d'Etat.

Article 21-24

Nul ne peut être naturalisé s'il ne justifie de son assimilation à la communauté française, notamment par une connaissance suffisante, selon sa condition, de la langue française et des droits et devoirs conférés par la nationalité française.

Article 21-24-1

La condition de connaissance de la langue française ne s'applique pas aux réfugiés politiques et apatrides résidant régulièrement et habituellement en France depuis quinze années au moins et âgés de plus de soixante-dix ans.

Article 21-25

Les conditions dans lesquelles s'effectuera le contrôle de l'assimilation et de l'état de santé de l'étranger en instance de naturalisation seront fixées par décret.

Article 21-25-1

La réponse de l'autorité publique à une demande d'acquisition de la nationalité française par naturalisation doit intervenir au plus tard dix-huit mois à compter de la remise de toutes les pièces nécessaires à la constitution d'un dossier complet contre laquelle un récépissé est délivré immédiatement.

Le délai visé au premier alinéa est réduit à douze mois lorsque l'étranger en instance de naturalisation justifie avoir en France sa résidence habituelle depuis une période d'au moins dix ans au jour de cette remise.

Les délais précités peuvent être prolongés une fois, par décision motivée, pour une période de trois mois.

Paragraphe 6 : Dispositions communes à certains modes d'acquisition de la nationalité française

Article 21-26

Est assimilé à la résidence en France lorsque cette résidence constitue une condition de l'acquisition de la nationalité française :

1° Le séjour hors de France d'un étranger qui exerce une activité professionnelle publique ou privée pour le compte de l'Etat français ou d'un organisme dont l'activité présente un intérêt particulier pour l'économie ou la culture française ;

2° Le séjour dans les pays en union douanière avec la France qui sont désignés par décret ;

3° La présence hors de France, en temps de paix comme en temps de guerre, dans une formation régulière de l'armée française ou au titre des obligations prévues par le livre II du code du service national ;

4° Le séjour hors de France en qualité de volontaire du service national.

L'assimilation de résidence qui profite à l'un des époux s'étend à l'autre s'ils habitent effectivement ensemble.

Article 21-27

Nul ne peut acquérir la nationalité française ou être réintégré dans cette nationalité s'il a été l'objet soit d'une condamnation pour crimes ou délits constituant une atteinte aux intérêts fondamentaux de la Nation ou un acte de terrorisme, soit, quelle que soit l'infraction considérée, s'il a été condamné à une peine égale ou supérieure à six mois d'emprisonnement, non assortie d'une mesure de sursis.

Il en est de même de celui qui a fait l'objet soit d'un arrêté d'expulsion non expressément

rapporté ou abrogé, soit d'une interdiction du territoire français non entièrement exécutée.

Il en est de même de celui dont le séjour en France est irrégulier au regard des lois et conventions relatives au séjour des étrangers en France. Les dispositions du présent article ne sont pas applicables à l'enfant mineur susceptible d'acquérir la nationalité française en application des articles 21-7, 21-11, 21-12 et 22-1, ni au condamné ayant bénéficié d'une réhabilitation de plein droit ou d'une réhabilitation judiciaire conformément aux dispositions de l'article 133-12 du code pénal, ou dont la mention de la condamnation a été exclue du bulletin n° 2 du casier judiciaire, conformément aux dispositions des articles 775-1 et 775-2 du code de procédure pénale.

Paragraphe 7 : De la cérémonie d'accueil dans la citoyenneté française

Article 21-28

Le représentant de l'Etat dans le département ou, à Paris, le préfet de police organise, dans un délai de six mois à compter de l'acquisition de la nationalité française, une cérémonie d'accueil dans la citoyenneté française à l'intention des personnes résidant dans le département visées aux articles 21-2, 21-11, 21-12, 21-14, 21-14-1, 21-15, 24-1, 24-2 et 32-4 du présent code ainsi qu'à l'article 2 de la loi n° 64-1328 du 26 décembre 1964 autorisant l'approbation de la convention du Conseil de l'Europe sur la réduction des cas de pluralité de nationalités et sur les obligations militaires en cas de pluralité de nationalités, signée à Strasbourg le 6 mai 1963.

Les députés et les sénateurs élus dans le département sont invités à la cérémonie d'accueil.

Les personnes ayant acquis de plein droit la nationalité française en application de l'article 21-

7 sont invitées à cette cérémonie dans un délai de six mois à compter de la délivrance du certificat de nationalité française mentionné à l'article 31.

Article 21-29

Le représentant de l'Etat dans le département ou, à Paris, le préfet de police communique au maire, en sa qualité d'officier d'état civil, l'identité et l'adresse des personnes résidant dans la commune susceptibles de bénéficier de la cérémonie d'accueil dans la citoyenneté française.

Lorsque le maire en fait la demande, il peut l'autoriser à organiser, en sa qualité d'officier d'état civil, la cérémonie d'accueil dans la citoyenneté française.

Section 2 : Des effets de l'acquisition de la nationalité française

Article 22

La personne qui a acquis la nationalité française jouit de tous les droits et est tenue à toutes les obligations attachées à la qualité de Français, à dater du jour de cette acquisition.

Article 22-1

L'enfant mineur dont l'un des deux parents acquiert la nationalité française, devient français de plein droit s'il a la même résidence habituelle que ce parent ou s'il réside alternativement avec ce parent dans le cas de séparation ou divorce.

Les dispositions du présent article ne sont applicables à l'enfant d'une personne qui acquiert la

nationalité française par décision de l'autorité publique ou par déclaration de nationalité que si son nom est mentionné dans le décret ou dans la déclaration.

Article 22-2

Les dispositions de l'article précédent ne sont pas applicables à l'enfant marié.

Article 22-3

Toutefois, l'enfant français en vertu de l'article 22-1 et qui n'est pas né en France a la faculté de répudier cette qualité pendant les six mois précédant sa majorité et dans les douze mois la suivant.

Il exerce cette faculté par déclaration souscrite conformément aux articles 26 et suivants.

EK3: YÖNETMELİK (ilgili maddeler)

Karar Sayısı : 2010/139

Ekli “Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik”in yürürlüğe konulması; İçişleri Bakanlığının 20/1/2010 tarihli ve 212 sayılı yazısı üzerine, 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 46 ncı maddesine göre, Bakanlar Kurulu’nca 11/2/2010 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Vatandaşlık hizmetlerinin yürütülmesi

MADDE 4 – (1) Türk vatandaşlığının kazanılmasına, kaybına, ispatına ve çok vatandaşlığa ilişkin işlemler; yurt içinde Bakanlık, yurt dışında ise dış temsilcilikler tarafından yürütülür.

(2) Vatandaşlık işlemlerinin kâğıt veya elektronik ortamda yürütülmesine Bakanlık yetkilidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Türk Vatandaşlığının Kazanılması

Türk vatandaşlığını kazanma yolları

MADDE 5 – (1) Türk vatandaşlığı, doğumla veya sonradan olmak üzere iki yolla kazanılır.

Doğumla kazanılan vatandaşlık

MADDE 6 – (1) Doğumla kazanılan Türk vatandaşlığı, soy bağı veya doğum yeri esasına göre kendiliğinden kazanılır.

Soy bağı esasına göre kazanılan vatandaşlık

MADDE 7 – (1) Soy bağı esasına göre kazanılan Türk vatandaşlığı, Türk vatandaşı ana veya baba ile soy bağının kurulmasıyla kendiliğinden kazanılan vatandaşlıktır. Yapılan bildirim üzerine doğumdan itibaren Türk vatandaşlığı kazanılır.

(2) Türkiye içinde veya dışında evlilik birliği içinde Türk vatandaşı anadan doğan veya babadan olan çocuk, doğumundan itibaren Türk vatandaşlığını kazanır.

(3) Türkiye içinde veya dışında evlilik birliği dışında Türk vatandaşı anadan doğan, yabancı babadan olan çocuk, doğumundan itibaren Türk vatandaşlığını kazanır.

(4) Türkiye içinde veya dışında evlilik birliği dışında Türk vatandaşı babadan olan ve yabancı anadan doğan çocuk, 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun hükümlerine göre, Türk vatandaşı babaya soy bağı ile bağlanması halinde doğumundan itibaren Türk vatandaşlığını kazanır.

Onsekiz yaşını tamamladıktan sonra doğuma ilişkin yurt dışından yapılan bildirimler

MADDE 8 – (1) Yurt dışında yaşayan ve onsekiz yaşını tamamladığı halde doğumuna ilişkin bildirimde bulunulmayan kişilerin aile kütüğüne tescili, Türk vatandaşı ana veya babadan dolayı Türk vatandaşlığını kazandıklarının Bakanlıkça yapılacak inceleme sonucunda tespiti halinde mümkündür.

Onsekiz yaşını tamamladıktan sonra doğuma ilişkin yurt dışından yapılan bildirimlerde başvuru ve yapılacak işlemler

MADDE 9 – (1) Türk vatandaşı ana veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazandığını iddia ederek başvuruda bulunan kişi adına müracaat makamlarınca aşağıda belirtilen belgelerden oluşan dosya düzenlenir ve karar alınmak üzere Bakanlığa gönderilir:

a) İsteği belirten form dilekçe.

b) Müracaat makamlarınca sistemden alınan, Türk vatandaşı ana veya babaya ait nüfus kayıt örneği.

c) Türk vatandaşı ana veya babadan birinin ya da her ikisinin aynı zamanda yabancı bir devlet vatandaşı olması halinde kimliğini ispata yarayacak belge.

ç) Talepte bulunan kişinin aynı zamanda yabancı bir devlet vatandaşı olması halinde kimliğini ispata yarayacak belge.

d) Medenî hal belgesi ve evli ise evlenme belgesi, boşanmış ise boşanmayı kanıtlayan belge, dul ise eşine ait ölüm belgesi.

e) Kişinin ana ve babasından, bunlardan birisinin ya da her ikisinin ölmüş olması halinde ise varsa kardeşlerinden, kardeşleri yoksa üçüncü derece yakınlarından, müracaat makamlarınca alınacak ve yakınlık derecelerini belirten ifade tutanağı.

f) Doğum belgesi.

g) Doğum belgesine dayanılarak düzenlenen doğum tutanağı.

(2) Bakanlıkça gerekli görülen hallerde, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen belgelerle birlikte, ilgilinin vatandaşlığının ispatına esas olabilecek başka belgelerin de ibraz edilmesi istenebilir.

Onsekiz yaşını tamamladıktan sonra doğuma ilişkin yurt dışından yapılan bildirimlere ait karar

MADDE 10 – (1) Bakanlıkça yapılacak inceleme ve araştırma sonucunda Türk vatandaşı anadan doğduğu veya babadan olduğu tespit edilen kişinin, doğumundan itibaren Türk vatandaşı olduğu aile kütüğüne tescil edilir.

(2) Türk vatandaşı anadan doğduğu veya babadan olduğunu ispata yarayacak yeterli bilgi ve belge bulunmaması halinde, ilgili kişinin bu yöndeki talebi Bakanlıkça reddedilir.

Doğum yeri esasına göre vatandaşlığın kazanılması, başvuru ve yapılacak işlemler

MADDE 11 – (1) Türkiye’de doğan ve ana ve babanın belli olmaması veya vatansız bulunması ya da millî kanunları gereğince ana ve babadan dolayı vatandaşlık kazanamaması gibi nedenlerle herhangi bir devletin vatandaşlığını kazanamayan çocuk, doğumundan itibaren Türk vatandaşlığını kazanır.

(2) Doğum yeri esasına göre Türk vatandaşlığının kazanılmasına ilişkin başvurularda müracaat makamlarınca aşağıda belirtilen belgelerden oluşan dosya düzenlenir ve karar alınmak üzere Bakanlığa gönderilir:

- a) İsteği belirten form dilekçe.
- b) Çocuğun Türkiye’de doğduğunu ispatlayan doğum belgesi.
- c) Doğum belgesine dayanılarak düzenlenen doğum tutanağı.
- ç) Çocuğun ana ve babadan dolayı herhangi bir devletin vatandaşlığını kazanamadığını ispatlayan belge.
- d) Ana ve babanın vatansız olması halinde temini mümkün ise bu durumu ispatlayan belge.

Doğum yeri esasına göre vatandaşlığın kazanılmasına ilişkin karar

MADDE 12 – (1) Bakanlıkça yapılacak inceleme ve araştırma sonucunda; 11 inci maddede belirtilen şartları taşıdığı tespit edilen çocuk, doğumundan itibaren Türk vatandaşlığını kazanır ve yerleşim yerinin bulunduğu idari birimin son hanesinden bir sonraki haneye tescil edilir.

(2) Aranan şartları taşımayanların talepleri Bakanlıkça reddedilir.

(3) Türkiye’de bulunmuş çocuk, 29/9/2006 tarihli ve 2006/11081 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 32 nci maddesine göre aile kütüğüne tescil edilir.

Sonradan kazanılan vatandaşlık

MADDE 13 – (1) Türk vatandaşlığının sonradan kazanılması, yetkili makam kararı veya evlat edinilme ya da seçme hakkının kullanılması ile mümkündür.

Yetkili makam kararıyla vatandaşlığın kazanılması

MADDE 14 – (1) Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması aşağıdaki yollarla olur:

- a) Türk vatandaşlığının genel olarak kazanılması.
- b) Türk vatandaşlığının istisnai olarak kazanılması.

c) Türk vatandaşlığının yeniden kazanılması.

ç) Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılması.

Türk vatandaşlığının genel olarak kazanılması

MADDE 15 – (1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancı, aşağıdaki şartları taşıması halinde Bakanlık kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilir:

a) Kendi millî kanununa, vatansız ise 4721 sayılı Türk Medenî Kanununa göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak.

b) Başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye’de kesintisiz beş yıl ikamet etmiş olmak.

c) Türkiye’de yerleşmeye karar verdiğini; Türkiye’de taşınmaz mal edinmek, iş kurmak, yatırım yapmak, ticaret ve iş merkezini Türkiye’ye nakletmek, çalışma iznine tabi olarak bir iş yerinde çalışmak ve benzeri davranışlarla teyit etmiş olmak veya Türk vatandaşı ile evlenmek, ailece müracaat etmek, daha önce Türk vatandaşlığını kazanmış olan ana, baba, kardeş ya da çocuk sahibi olmak veya eğitimi Türkiye’de tamamlamak.

ç) Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden bir hastalığı bulunmamak.

d) Toplum içinde birlikte yaşamanın gerektirdiği sorumluluk duygusu ile davranarak iyi ahlak sahibi olduğunu göstermek, davranışları ile çevresine güven vermek, toplumca hoş karşılanmayan ve toplum değerlerine aykırı kötü alışkanlığı bulunmamak.

e) Toplumsal yaşama uyum sağlayabilecek düzeyde Türkçe konuşabilmek.

f) Türkiye’de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmak.

g) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak.

(2) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılardan, birinci fıkrada sayılan şartlarla birlikte, taşıdıkları devlet vatandaşlığından veya vatandaşlıklarından çıkma şartı da aranabilir. Bu takdirin kullanılmasına ilişkin esasların tespiti Bakanlar Kurulunun yetkisindedir.

Türk vatandaşlığının genel olarak kazanılmasında müracaat makamlarınca başvurunun işleme alınması ve uygulanacak esaslar

MADDE 16 – (1) Türk vatandaşlığının genel olarak kazanılmasında müracaat makamı yerleşim yerinin bulunduğu valiliklerdir.

(2) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancı hakkında müracaat makamınca ön inceleme yapılarak;

a) Kendi millî kanununa, vatansız ise 4721 sayılı Türk Medenî Kanununa göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmayan,

- b) Başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye’de kesintisiz beş yıl ikamet etmeyen,
- c) Yasal ikamet izni olmaksızın veya yasal olmakla birlikte Türkiye’de yerleşme niyetini göstermeyen; sığınma veya iltica başvuru sahibi, sığınmacı, öğrenim, turistik, öğrenim gören çocuğuna refakat, tedavi gibi amaçlarla ikamete bağlandığı anlaşılan,
- ç) Herhangi bir suçtan dolayı yargılaması devam eden veya hükümlü ya da tutuklu olan,
- d) 17 nci maddede belirtilen belgeleri ibraz edemeyen, kişilerin başvurusu kabul edilmez ve bu husus yazılı olarak ilgilisine bildirilir.

Türk vatandaşlığının genel olarak kazanılmasında başvuru için gerekli belgele

MADDE 17 – (1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen ve başvuru için gerekli şartları taşıyan yabancı adına müracaat makamınca aşağıda belirtilen belgelerden oluşan dosya düzenlenir:

- a) İsteği belirten form dilekçe.
- b) Kişinin hangi devlet vatandaşı olduğunu gösteren pasaport veya benzeri belge, vatansız ise temininin mümkün olması halinde buna ilişkin belge.
- c) Kişinin kimlik bilgilerini gösteren doğum belgesi veya nüfus kayıt örneği gibi belge ve evli ise eş ve çocuklarının aile bağına kanıtlayan nüfus kayıt örneği veya benzeri belge.
- ç) Medenî hal belgesi ve evli ise evlenme belgesi, boşanmış ise boşanmayı kanıtlayan belge, dul ise eşine ait ölüm belgesi.
- d) Türk vatandaşı birinci veya ikinci derece yakınları varsa bu kişilere ait müracaat makamlarınca sistemden alınan nüfus kayıt örneği.
- e) Kişinin genel sağlık bakımından tehlike teşkil edecek bir hastalığı bulunmadığına dair, usul ve esasları Sağlık Bakanlığınca belirlenmiş olan sağlık raporu.
- f) Türkiye’de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağladığına ilişkin gelirini veya mesleğini ispatlayan çalışma izni, vergi levhası, taahhütname veya benzeri belge.
- g) Başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye’de kesintisiz olarak beş yıl ikamet ettiğine dair il emniyet müdürlüğünden alınacak yurda giriş ve çıkış tarihlerini gösteren belge.
- ğ) Başvuru tarihinden ileriye doğru vatandaşlık işlemlerinin sonuçlandırılmasına yetecek süreli ikamet tezkeresi.
- h) Herhangi bir suç nedeniyle hakkında kesinleşmiş mahkeme kararı bulunuyorsa onaylı bir örneği.
- ı) Kişinin doğum tarihinin ay ve günü bulunmuyorsa, doğum tarihinin tamamlanması için ülkesinin yetkili makamlarından alınmış belge, belgenin temin edilememesi halinde ise 5490

sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 39 uncu maddesi gereğince işlem yapılmasını kabul ettiğine dair imzalı beyanı.

i) Hizmet bedelinin Maliye veznesine yatırıldığını gösteren makbuz.

(2) Dosyası tamamlanan yabancı hakkında il emniyet müdürlüğünden soruşturma yapılması istenir.

Türk vatandaşlığının genel olarak kazanılmasında il emniyet müdürlüğünce yapılacak soruşturmaya ilişkin usul ve esaslar

MADDE 18 – (1) İl emniyet müdürlüğünce Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancının;

a) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından Türk vatandaşlığını kazanmasına engel teşkil edecek bir halinin bulunup bulunmadığı,

b) İyi ahlak sahibi olup olmadığı,

c) Hangi tarihte Türkiye'ye geldiği, ikamet tezkeresinin hangi amaçla verildiği, müracaat tarihinden geriye doğru ne kadar süre ülkemizde ikamet ettiği, bu süre içinde yurt dışına çıkış yapıp yapmadığı, yapmış ise tarihleri ve süresi, tespit edilir ve elde edilen bilgiler soruşturma formuna yazılır.

(2) Soruşturması tamamlanan yabancının dosyası il müdürlüğüne iade edilir. İl müdürlüğünce dosya, komisyona gönderilir.

Türk vatandaşlığının genel olarak kazanılmasında komisyon tarafından yapılacak işlemler ve uygulanacak esaslar

MADDE 19 – (1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancı;

a) Başvuruda aranan şartları taşıyıp taşımadığı,

b) Soy durumu,

c) Türkçe konuşma yeterliliği,

ç) Geçimini ne şekilde sağladığı,

d) Türkiye'nin toplumsal yaşamına uyum sağlayıp sağlamadığı, hususlarının tespiti için komisyon tarafından mülakata tabi tutulur. Mülakat sonucunda oluşan kanaat vatandaşlık mülakat formuna açık bir şekilde yazılır. Komisyon ayrıca 17 nci maddede belirtilen belgelerin dosyada bulunup bulunmadığını da tespit eder.

(2) Yabancının soy durumu; Türk kültürüne yakınlığı, örf ve adet birlikteliği ile geldiği bölge ve ana veya babanın soyu esas alınarak; Türk soylu, yabancı soylu veya soyu tespit edilemeyen şeklinde belirlenir.

(3) Doktor raporu ile tespit edilmesi halinde, konuşamayan ve duyamayanların mülakatları, bunların işaretlerinden anlayanlar aracılığıyla ya da okuma ve yazma biliyorlarsa yazılı olarak yapılır.

(4) Komisyonca yapılan inceleme ve araştırma sonucunda aranan şartları taşıdığı anlaşılan yabancıнын dosyası il müdürlüğünce, karar alınmak üzere Bakanlığa gönderilir.

(5) Komisyonca yapılan inceleme ve araştırma sonucunda aranan şartları taşımadığı anlaşılan yabancıнын dosyası Bakanlığa gönderilmez ve il müdürlüğünce ilgisine bu yolda gerekli tebligat yapılır.

Türk vatandaşlığının istisnai olarak kazanılması, başvuru için gerekli belgeler ve yapılacak işlemler

MADDE 20 – (1) Kanunun 12 nci maddesinde sayılan hallerde yabancı, istisnai olarak Türk vatandaşlığını kazanabilir.

(2) Türk vatandaşlığını istisnai olarak kazanmak isteyen yabancı hakkında Bakanlığın yazılı talimatı üzerine müracaat makamlarınca aşağıda belirtilen belgelerden oluşan dosya düzenlenir:

- a) İsteği belirten form dilekçe.
- b) Kişinin hangi devlet vatandaşı olduğunu gösteren pasaport veya benzeri belge, vatansız ise temininin mümkün olması halinde buna ilişkin belge.
- c) Medenî hal belgesi ve evli ise evlenme belgesi, boşanmış ise boşanma belgesi, dul ise eşine ait ölüm belgesi.
- ç) Kişinin kimlik bilgilerini gösteren doğum belgesi veya nüfus kayıt örneği gibi belge ve evli ise eş ve çocuklarının aile bağınyı kanıtlayan nüfus kayıt örneği veya benzeri belge.
- d) Türk vatandaşı birinci veya ikinci derece yakınları varsa bu kişilere ait müracaat makamlarınca sistemden alınan nüfus kayıt örneği.
- e) Kişinin doğum tarihinin ay ve günü bulunmuyorsa, doğum tarihinin tamamlanması için ülkesinin yetkili makamlarından alınmış belge, belgenin temin edilememesi halinde ise 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 39 uncu maddesi gereğince işlem yapılmasını kabul ettiğine dair imzalı beyanı.
- f) Hizmet bedelinin Maliye veznesine yatırıldığını gösteren makbuz.

(3) Tamamlanan dosya karar alınmak üzere Bakanlığa gönderilir.

(4) Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre vatandaşlığa alınacak kişilerin müracaatları, gerekli görülen hallerde Bakanlıkça alınır ve ikinci fıkrada belirtilen belgelerden oluşan dosya düzenlenir.